

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ
KATEDRA RELIGIONISTIKY A FILOSOFIE**

Křesťanství a extremismus v České republice

Bc. David Racek

**Diplomová práce
2009**

Na tomto místě bych chtěl poděkovat všem, kteří mi nějakým způsobem pomohli s vytvořením této práce, přispěli svou radou a poskytli potřebné informace.

Katedra: **Katedra religionistiky a filosofie**

Akademický rok: 2007-2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Pro: Bc. David Racek

Studijní program: **filosofie**

Studijní obor: **religionistika**

Název tématu: Křesťanství a extremismus v České republice

Název tématu anglicky: **Christianity and Extremism in the Czech Republic**

Zásady pro zpracování:

Student jasně v úvodu formuluje otázku či hypotézu. Diplomová práce musí být víc, než jen komplikací, tedy popisem směrů a skupin na základě sekundární literatury. Práce vyžaduje jednoznačné vymezení pojmů, odlišení náboženského a politického extremismu. Je třeba vyjasnit vztah extremismu k takovým jevům, jako je fundamentalismus, fanatismus, radikalismus, sektářství. Vzhledem k tomu, že jde o diskutovanou a dosud neuzavřenou otázku, je nutno podle solidních politologických, nikoli aktuálně politických pramenů určit, co se míní zjednodušenou polaritou pravice a levice, případně politického středu a jak je toto historické členění a tato aktuální politická rétorika použitelná v seriózní práci. Autor bude rovněž reflektovat koncepci tzv. politického kompasu se čtyřmi a nikoli jen dvěma póly politických typologií. Stanoví přesně jakém smyslu užívá v práci termínů pro označení politických směrů, tedy pravice a levice a pokud možno i dalších. Rozliší jasně spolupráci náboženských organizací s politickými směry od spolupráce s extremistickými skupinami. Všimne si vztahu politického extremismu k náboženskému extremismu i ke standardním náboženským organizacím a aktivitám. Pojmové vymezení a popis historického pozadí dnešních směrů by neměly činit více než přibližně třetinu práce. Jádrem tvoří popis, rozbor a interpretace současných skupin. V závěru se student vrátí k úvodní otázce či hypotéze a na základě prozkoumání materiálu vysloví závěry a otevřené otázky, případně směry dalšího možného bádání na toto téma.

Vedoucí diplomové práce: **doc. ThDr. Ivan Štampach**

Vedoucí katedry: **doc. ThDr. Ivan Štampach**

Datum zadání práce: 30.4.2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na mojí práci vztahují autorská práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou, nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Hradci Králové dne 25.3.2009

David Racek

Souhrn

V předkládané studii se pokouším přiblížit podoby křesťanského extremismu a způsoby, jakými využívají některé extremistické organizace křesťanskou rétoriku. Pozornost soustředím především na uskupení působící v České republice po roce 1989. Pokusil jsem se o analýzu postojů jednotlivých hnutí i politických stran a o vytvoření ucelenějšího pohledu na strukturu extremistických a radikálních organizací využívajících křesťanství.

Zkoumám tedy jakými způsoby využívají popisované organizace křesťanství k demonstraci svých zájmů a ze získaných podkladů se pokouším odpovědět na otázku, zda náboženskou rétoriku užívají z ideového přesvědčení či pouze zneužita k propagaci zájmů těchto subjektů. Pozornost věnuji nejen způsobu práce těchto skupin s křesťanstvím, ale snažím se představit i jejich programové hodnoty abych ukázal na důvody označení popisovaných organizací za extremistické.

Ze získaných poznatků se také pokouším zjistit v jaké míře je využívání křesťanských prvků při činnostech extremistických subjektů v naší republice zásadní, či se jedná spíše o okrajovou záležitost a jaký vliv mají tyto organizace na českou společnost.

V práci jsem shromáždil a utřídil informace z pramenných i odborných materiálů, které se dané tématice věnují.

KLÍČOVÁ SLOVA:

KŘESŤANSTVÍ, EXTREMISMUS, RELIGIONISTIKA

Summary

In the present study is trying to bring the form of Christian extremism, and the ways in which some extremist organizations use Christian rhetoric. I concentrate attention mainly on clusters operating in the Czech Republic since 1989. I tried to analyze the positions of individual movements and political parties and the creation of a total view of the structure of extremist and radical organizations using Christianity.

I explore therefore discussed ways organizations use Christianity to demonstrate their interests and background gained from trying to answer the question whether there is the religious rhetoric used by the idea or belief, only used to promote the interests of these entities. Attention to not only the method of work of these groups, with Christianity, but we try to present their program to the value shown on the reasons for designation are described as extremist organizations.

From lessons learned, I try to also answer to what extent is the use of Christian elements in the activities of extremist organizations in our country a major, or is rather a marginal issue, and what effect those organizations Czech society.

In this thesis, I gathered information from primary and secondary material, which the subjects engaged in.

KEYWORDS:

CHRISTIANITY, EXTREMISM, RELIGION STUDIES

Obsah

	<u>Úvod</u>	9
<u>1.</u>	<u>Teoretické aspekty</u>	13
1.1.	Problematika extremismu a s ním souvisejících pojmů	13
1.2.	Základní vymezení pravicového a levicového spektra	18
1.2.1.	Pravicový extremismus	19
1.2.2.	Levicový extremismus	19
1.3.	Koncepce politického kompasu	20
<u>2.</u>	<u>Historické pozadí dnešních směrů</u>	22
2.1.	Historie pravicového extremismu a křesťanství na českém území ...	22
2.1.1.	Počátky pravicového extremismu na našem území	22
2.1.2.	Extremismus a křesťanství v období druhé světové války	31
2.1.3.	Pravicový extremismus a křesťanství od poválečného období do sametové revoluce	33
2.2.	Historie levicového extremismu a křesťanství na českém území – „církev kolaborující“	34
<u>3.</u>	<u>Současné ultrapravicové skupiny s křesťanskými vazbami</u>	42
3.1.	Katolický proud české ultrapravice	42
3.1.1.	Ultrapravicová média a katolictví	47
3.1.1.1.	Redakce Týdeníku Politika	47
3.1.1.2.	Redakce Dneška	53
3.2.	Pravicové politické strany a politická hnutí odvolávající se na křesťanství	62
3.2.1.	Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa	62
3.2.2.	Národní sjednocení	67
3.3.	Kališnický proud v rámci české ultrapravice	71
3.3.1.	Vlastenecká liga	71
3.3.2.	Bratrské vlastenecké hnutí	72
3.3.3.	Národně vlastenecký svaz	73
<u>4.</u>	<u>Současné ultralevicové skupiny s křesťanskými vazbami</u>	75
4.1.	Hnutí za spravedlivou společnost a lásku k bližním	76
4.2.	Křesťanský dialog – hnutí pro nápravu věcí lidských	81
4.3.	Křesťanskosociální hnutí	85
<u>5.</u>	<u>Křesťanství a ostatní extremistické směry v ČR</u>	90
<u>6.</u>	<u>Křesťanský extremismus v pohledu Římskokatolické církve</u>	91
	<u>Závěr</u>	95
	<u>Bibliografie</u>	98

Úvod

Křesťanství je náboženstvím, jehož hodnoty ve své podstatě vytváří základ novodobé civilizace v našem geografickém prostoru a stálo i u zrodu nynějších demokratických režimů. Obecně můžeme křesťanské hodnoty označit za mírumilovné, neboť i známé sousloví „*miluj bližního svého*“ je v tomto náboženském systému za více než 2000 let hluboce zakořeněno. Přesto se v průběhu dějin někteří vyznavači křesťanství při jeho prosazování nevyhnuli různým excesům. Tyto rozporuplné momenty však v jistém smyslu přetrvaly až do dnešní doby, kdy křesťanství bývá využíváno k antidemokratickým účelům a ve své ideové výbavě jej mají extremisté různého zaměření, což se děje i v současné České republice.

Především po roce 1989 se u nás začala formovat uskupení, která se snaží veřejně prosazovat křesťanské principy. Některé tyto organizace však vzhledem k jejich ideové základně můžeme považovat za radikální až extremistické. Klasifikovat je takto lze na základě jejich antidemokratických postojů a příklonu k různým formám antisemitismu, nacionalismu, xenofobie, urputnému prosazování marxismu-leninismu atp. Křesťanská nauka je v rámci ideologie některých takových organizací více či méně důležitá. V určitých případech však můžeme hovořit o antisystémových uskupeních, která jsou založena ryze na křesťanských principech, ovšem jejich pozice je mimo oficiální kruhy jednotlivých církví.

Samotná problematika extremismu dnes poutá pozornost především politologů, ovšem zájem o ni lze spatřovat i v celé řadě dalších společensko-vědních oborů. K tomuto tématu bylo vydáno množství různě pojatých odborných prací a v posledních desetiletích můžeme spatřovat zvyšující se počet specialistů na tuto oblast. V některých evropských zemích pak souvisí intenzita vědeckého zájmu i s historicko-politickými důvody (např. SRN).

V rámci výzkumu extremismu a radikalismu tedy probíhají v současnosti nejrůznější diskuse (ovlivňované i politickou a mediální sférou), v jejichž rámci doposud nedošlo ani ke shodě na základních teoretických či metodologických postupech, ani k vytvoření společně uznávaného pojmového aparátu.¹

¹ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister & Principal, 2003. s. 13.

Přesto není samotný vztah křesťanství a extremistických hnutí v České republice zatím podrobněji zdokumentovaný. Z odborníků, kteří se touto problematikou zabývají, můžeme jmenovat Miroslava Mareše, Petra Fialu, Jiřího Hanuše, Michala Mazela či Stanislava Balíka. K tomuto tématu však doposud nebyla vydaná žádná ucelenější studie. Jednou z příčin zde může být i nepříliš rozsáhlá spolupráce religionistů s politology.

V následném textu se pokusím v první řadě o rozbor a interpretaci extremistických organizací v současné době v ČR, přičemž budu popisovat především jakým způsobem a k jakým cílům je v tomto případě využíváno křesťanství. Snahou pak bude odpovědět na otázku, do jaké míry je využívání křesťanských prvků v činnostech extremistických (příp. radikálních) subjektů v naší republice zásadní, či se jedná spíše o okrajovou záležitost a jaký vliv mají tyto organizace obecně na českou společnost.

Výsledný text bude rozdělen do čtyř základních částí. Nejprve soustředím pozornost na vymezení základních pojmů spojených s tématem práce, tedy tomu jak budou dále aplikovány. Jedná se zejména o definici extremismu a sním souvisejících jevů a jejich případná typologizace. Také je zde důležité představit smysl základního rozdělení práce na pravicová a levicová uskupení.

Následná část se bude krátce zabývat historií směrů, které bychom mohli nazvat extremistickými a jejich spojením s křesťanstvím. Pro lepší přehlednost probírané látky text rozdělím na pravicovou a levicovou část politické scény, neboť zde se bude jednat o dva odlišné přístupy k probíranému tématu.

Třetí, stěžejní část práce, se zaměří na již zmíněný popis a interpretaci současných extremistických skupin působících v České republice. I zde pro lepší přehlednost rozdělíme tuto část elementárně na pravou a levou stranu politického spektra, přestože popisované skupiny se nemusí nacházet striktně na jeho okrajích. Pouze zjednodušená pravo-levá dimenze nemusí být tedy pro vysvětlení příčin extremistického jednání vždy dostačující, proto se pokusíme v práci reflektovat tzv. koncepci politického kompasu, kterou si později ještě upřesníme. Specifickou kategorií je pak právě i náboženský extremismus. V této práci se pokusím oddělit náboženský extremismus od politického, přestože v řadě případů k jejich propojení může docházet. Zkoumat tak budeme především to, jakým způsobem využívají popisované organizace křesťanství k demonstraci svých zájmů a ze získaných podkladů se také pokusíme odpovědět na

otázku, zda je zde náboženská rétorika užívána z ideového přesvědčení či pouze zneužita k propagaci zájmů těchto subjektů. Pozornost bude věnována nejen způsobu práce těchto skupin s křesťanstvím, ale pokusíme se také představit jejich ideové postoje, abychom ukázali důvody označení popisovaných organizací za extremistické.

Závěr studie bude věnován exkurzu, který reflektuje pohled Římskokatolické církve na používání křesťanské nauky v rámci extremistických organizací. Jelikož tato část práce není pro text stěžejní, bude se jednat pouze o krátký exkurz sloužící k lepšímu pochopení probrané tematiky z opačného pohledu.

Studie tedy nebude reflektovat politické ani náboženské skupiny, které křesťanství využívají jako terč své činnosti s cílem útočit na toto náboženství (islámský fundamentalismus, satanismus apod.), jak by mohlo z názvu práce vyplývat.

Pro potřeby této práce bude použito několik metod výzkumu. Je to zejména deskriptivní metoda, která představuje popisnou část textu a nebyla by bez ní možná další analýza. Popisuje tedy jednotlivé skupiny, jejich postoje a názory a prostředí, ve kterém se nachází.

Dále se jedná o tzv. kontextuální výzkum, v jehož rámci religionistika využívá při svém studiu poznatků dalších vědních oborů, v našem případě se jedná hlavně o politologii a sociologii.

V některých kapitolách bude dále využit historický výzkum. Pro naše účely tak bylo možno odhalit vznik a vývoj jednotlivých skupin v rámci historických souvislostí. Výše uvedené přístupy se v samotném textu vzájemně prolínají.

V této práci je nutno využít různé zdroje informací a materiálů. Jedná se především o primární zdroje (přestože jejich dostupnost bývá mnohdy značně problematická) jakými jsou publikace, periodika či jiné tiskoviny, dále oficiální internetové stránky, tzv. e-ziny a blogy popisovaných organizací, příp. elektronická pošta a osobní konzultace.

Ze sekundárních zdrojů je to pak odborná literatura (jedná se o různé vědní obory, zejm. politologii, religionistiku a historii), média (novinové a internetové články) a odborné internetové servery zabývající se probíranou tematikou.

Již jsme nastínili, že v rámci české religionistiky není toto téma zatím příliš zpracované. Předkládaný text je jedním z prvních pokusů o souvislejší představení forem využívání křesťanství rozličnými extremistickými, příp. radikálními skupinami v České republice. Je zde tedy možnost pro prezentaci nových poznatků, což považuji u

prací tohoto typu za důležité. Přestože se pokusím do textu zahrnout co nejvíce organizací, je nutno respektovat, že vzhledem ke komplikovanosti a rozsáhlosti diskuzí k tomuto tématu není možné podat ucelenou a všeobecně přijatelnou studii.

Z předchozího textu je zřejmé, že práce se bude pohybovat na pomezí religionistiky a jiných vědních oborů, zejména politologie. Proto je nutné hned v úvodu položit otázku, do jaké míry patří předložené téma do oboru religionistiky. To ovšem souvisí s otázkou, jakým pohledem budeme na dané téma nahlížet. Předmětem této práce jsou organizace, které sami o sobě nemusí být náboženskými společnostmi, ale náboženské prvky jsou více či méně důležitou součástí jejich podstaty. Zabývat se nebo nezabývat těmito projevy by bylo snadnější rozhodnout, pokud by bylo možné jednoznačně odpovědět, čím náboženství ve společnosti je, příp. čím již není. Tudíž co je jednoznačně předmětem religionistiky a co do této vědní disciplíny nespadá. Bez takového vymezení jsou mantinely, kdy je možné hovořit o náboženství (jako předmětu religionistiky) a kdy nikoliv, natolik nejasné, že dle mého názoru je nutné zabývat se i těmito formami, které mohou působit nenábožensky, ale právě tento prvek je pro jejich podobu zásadní.

1. Teoretické aspekty

1.1. Problematika extremismu a s ním souvisejících pojmů

Chceme-li se zabývat současným vztahem extremismu a křesťanství, resp. možnými formami křesťanské interpretace různými extremistickými skupinami, je vhodné nejprve uvést, co budeme jednotlivými termíny v této práci označovat.

Za jakýsi předstupeň extremismu je možno považovat radikalismus. Tento pojem budeme chápat jako souhrn kritických politických názorů, jejichž aplikace na společnost by vedla k rozsáhlým změnám, avšak nikoli k likvidaci demokracie jako takové. Bude se tedy jednat v podstatě o spíše slabší formu extremismu, tvořící most mezi extrémním jednáním a „normalitou“.² Důležité je zde ještě poznamenat, že oproti extremistickým se radikální postoje pohybují v ústavním rámci daného systému, byť mnohdy na samém jeho okraji.

Nejdůležitějším a zřejmě zároveň nejspornějším pojmem bude však právě extremismus. Ten totiž může být chápán různě, neboť pro něj neexistuje žádná univerzální definice.

Odvozeno je od slova extrém, čímž označujeme zesílenou krajnost, výstřednost či mimořádnost. Extremismus spadá již do sociologické oblasti, užíván je ve smyslu krajně radikálního, výstředního postoje a vyznačuje se zpravidla neochotou ke kompromisům, nepřijatelností pro společnost a snahou o protisystémové změny společnosti.

Podle některých autorů je pak extremismus produktem demokratické společnosti.³ Demokracie totiž zpravidla nemá dostatek obranných mechanismů, aby se všemu, co jí škodí, ubránila – pokud by je měla, stala by se diktaturou. Proto se každá demokratická společnost nutně potýká s extremismem.⁴

² Miroslav Mareš v této souvislosti uvádí, že označení jistých skupin za radikální, pro označení jakéhosi „přechodu“ mezi „normalitou“ a extremismem, již začala používat velká část politologů. MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 163.

³ Jan Chmelík v této souvislosti ještě uvádí, že málokdo také přihlíží k podmínkám, z nichž negativní jevy vycházejí. Extremismus je přímo závislý na stavu společnosti, v níž se projevuje. Ocitne-li se společnost ve stádiu, v němž značně narůstají vnitřní rozpory, je většina extrémních aktivit reakcí na ně. CHMELÍK, Jan. *Symbolika v extremistických hnutích*. Praha : Print-typia, 1999. s. 3-4.

⁴ CHMELÍK, Jan. *Symbolika v extremistických hnutích*. Praha : Print-typia, 1999. s. 4.

Německý politolog a poradce ministerstva vnitra SRN, Harald Bergsdorf, uvádí, že k extremismu patří tři základní znaky:

- 1) extremisté se domnívají, že ve své doktríně našli jediný pravdivý pohled na svět a s tím je spojen jejich nárok na pravdu s ním související,
- 2) bojují proti jiným zájmům, hodnotám i životním formám; vždy se upnou na nějakého „*universálního viníka*“, jehož stylizují do jediného (nebo aspoň zásadního) původce hlavních zlořádů a ten je pak chápán jako nepřítel, který ovšem funguje jako jednotící činitel pro vnitřní formaci,
- 3) pro extremisty je v drtivé většině obtížné akceptovat demokratický pluralismus: jsou heterofobní.⁵

Tím se postupně dostáváme do fáze, kdy se již extremismus prolíná s politikou a snaží se ji nějakým způsobem ovlivnit. Tento politický extremismus, obecně chápaný jako postoj nepřátelský ke stávajícímu režimu, ovšem nutně nemusí být vázán na konkrétní ústavní zřízení. Extremismus nemusí být nepřátelský proti konkrétní vládě, ale proti samým principům, na nichž je v určitém momentu konkrétní státní zřízení založeno. Tím je extremismus, jako krajní výraz různých rozporů, přítomen v každé společnosti.

„Pojem extremismus neoznačuje žádnou pevně danou politickou ideologii nebo doktrínu... Extremismus je dynamickým jevem, přičemž to, co bylo za extrémní považováno v minulosti, můžeme dnes vnímat jako normální, a naopak. Dnes jsme si zvykli označovat přídomkem „extremisté“ fašisty, nacisty a komunisty. Jak tomu ovšem bylo například v době absolutistických monarchií? Tehdy byl extremistou člověk věřící v liberální demokracii. V každém politickém zřízení existovali lidé, kteří věřili v jiné uspořádání společnosti, než jaké viděli okolo sebe. Někdy je označovali za podivíny, jindy za extremisty.“⁶

Samotné extremistické organizace a hnutí pak lze podle jejich postojů a obsahového hodnocení extrémních aktivit rozdělit do tří základních stupňů. První usilují o realizaci ušlechtilých a humanitních ideálů, ale způsobem narušujícím zákon. Prosazují tedy humánní hodnoty nežádoucím způsobem. Příslušníci druhé skupiny se pokoušejí prosadit své představy o fungování společnosti, které odporují obecným normám

⁵ BERGSDORF, Herald. *Extremisté bez masky : porovnání levicově a pravicově extremistických stran*. Praha : Občanský institut, 2004. s. 3.

⁶ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha : Portál, 2007. s. 12.

morálky a humanity, způsobem, který narušuje platný právní řád (zde např. Jan Chmelík uvádí volební vítězství NSDAP roku 1933). Třetí skupinu tvoří extremisté, kteří se snaží o realizaci svých nelidských a protizákonných idejí protizákonnými a nelidskými způsoby – i teroristickými. Zde již naprostá většina občanů uznává, že příslušníky této skupiny lze nazvat extremisty. U prvních dvou skupin je to ne vždy zcela jasné. Zejména stoupenci první skupiny uznávají, že porušují zákon, neshledávají ale svoji činnost extremistickou. Tyto aktivity, jejichž cíle jsou s výhradami přijatelné, se proto mohou nazývat radikální. To umožňuje odlišit činnost skupin s naprosto protispolečenským zaměřením.⁷ „*Odstředivost*“ vůči centru, blízkost extremismu a destabilizační potenciál odlišují radikály od nosných sil ústavně-konformního demokratického spektra. Hranice mezi radikalismem a demokracií na straně jedné a zároveň radikalismem a extremismem na straně druhé jsou stále v zásadě nejednoznačné. S ohledem na takto problematické určení odlišností mezi extremismem a radikalismem, je v určitých směrech vhodnější tyto skutečnosti pojímat jako jeden celek.⁸

Často tak bývá velice složité určit, kdo je extremistou a kdo není, protože hranice extremismu je značně široká, nejasně formulovaná a vymezit tedy extremismu přesné mantinely je (jak jsme si představili) prakticky nemožné. V běžné mluvě obvykle slovem extremistista označujeme člověka zastávajícího politické názory, které jsou v dané společnosti hůře akceptovatelné. Ovšem tato „*toleranční mez*“ je subjektivní záležitostí.

Nyní jsme si představili, co může slovo extremismus obsahovat a jaké jsou možné úhly jeho pohledu. Z uvedeného je zřejmé, že není možné jakkoliv univerzálně definovat pojem extremismus. Neboť i definice, které se o to pokoušejí, jsou poznamenány profesním zaměřením autorů. Právník a politolog Jan Chmelík uvádí jako nejjobecnější vymezení extremismu definici,⁹ kterou zpracoval Institut pro kriminologii a sociální prevenci ministerstva spravedlnosti, chápe jej jako: „*Souhrn určitých sociálně*

⁷ CHMELÍK, Jan. *Symbolika v extremistických hnutích*. Praha : Print-typia, 1999. s. 4.

⁸ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 163-164.

⁹ CHMELÍK, Jan. *Symbolika v extremistických hnutích*. Praha : Print-typia, 1999. s. 5.

patologických jevů vytvářených více či méně organizovanými skupinami osob (extremistů).“¹⁰

V této studii budeme extremismu rozumět jako vyhraněné ideologii nebo aktivitě směřující proti lidským hodnotám a právům, často s antidemokratickým cílem změnit politický systém pomocí všech dostupných prostředků, včetně těch, které jdou za rámec právního státu. Přičemž tyto skupiny bude charakterizovat nárok na převažující přístup k poznání správného a pravdivého a touha po společenské jednotě, imunizace vůči odporujícím faktorům, argumentům a příklon k totální kritice všeho stávajícího.

O tom, že je v současné době slovo extrémní rozšířeným pojmem svědčí i jeho přenesení do náboženského kontextu. V posledních desetiletích se sice ve světě prosazuje sekularizace a tradiční náboženské hodnoty bývají postupně vytlačovány hodnotami jinými. Ovšem na druhé straně je možné také pozorovat určité obrození náboženské víry a opětovný vzestup i jejího politického vlivu. V mnoha případech to souvisí s nárůstem výše zmíněného náboženského extremismu, příp. náboženského fundamentalismu. Termínem náboženský extremismus bývá označováno spojení již zmíněných extremistických prvků s náboženstvím. Náboženští extremisté tedy také porušují a ničí demokratické hodnoty při realizaci a prosazování svých náboženských zájmů. V rámci náboženského extremismu můžeme vysledovat dva podtypy. U prvního se jedná o extremizaci tradičních velkých náboženství, prosazovaných v podobě, která neodpovídá většinovému výkladu náboženství (jako např. v jistých případech i křesťanský extremismus). Druhý typ pak představují různé sekty a menší religiózní směry, které jsou extremistické již ze své podstaty, resp. výklad a cíle jejich učení a celková činnost jejich členů jsou antihumánní a antidemokratické.¹¹ Ať se jedná o křesťanství, islám či jiný náboženský systém, funguje dané náboženství jako tmelící prvek extremistických skupin či samotný cíl těchto organizací spočívá v šíření vlastní víry.

Další, s extremismem spojované jevy, jsou fundamentalismus a fanatismus. Nutno podotknout, že tyto pojmy jsou podobně jako zmíněný extremismus ne zcela jednoznačné. Přesto i zde nyní přiblížíme v jakém smyslu je budeme v práci používat.

¹⁰ MAREŠOVÁ, Alena. *Kriminologické a právní aspekty extremismu*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. s. 114.

¹¹ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 181.

Fundamentalismus bývá zpravidla popisován jako přístup vlastní některým jednotlivcům a skupinám, charakterizovaný je jednak nekritickým přístupem k pramenům (např. bibli) a k oficiální nauce, jednak nesnášenlivostí k jiným náboženstvím a k profánnímu světu. Tendence k fundamentalismu mívají i křesťanští tradicionalisté.¹² Budeme mu tedy rozumět jako doslovnému lpění na základních principech a platnosti prosazovaných názorů, pozic či dokumentů (tedy také dogmatických tvrzení), v našem případě se bude jednat i o přesvědčení absolutní vlastní pravdy provázené netolerancí k odlišným názorům.¹³

V poslední době bývá fundamentalismus v médiích sice spojován převážně s islámem, avšak neobjevuje se pochopitelně pouze u tohoto náboženství. Odborník na politické ideologie Andrew Heywood upozorňuje, že fundamentalistická víra se nehodlá omezovat jen na sféru osobní morálky a bohoslužeb, ale uplatňuje vliv i na hospodářský a politický život. To se projevilo např. vznikem Křesťanské nové pravice v USA, která hlásá návrat k tradičním hodnotám a vede kampaně proti umělému přerušování těhotenství atp. V Izraeli zase reprezentuje fundamentalismus několik malých náboženských stran, jejichž pojetí židovské domoviny spočívá v odvolávkách na Starý zákon a omezuje styk s nežidy. Zřejmě nejdiskutovanější je v současnosti fundamentalismus islámský, založený na přesvědčení o vlastnictví pravdy a z koránu si účelově vybírá jen některá témata a symboly. Zaměřený je zvláště proti západním kulturním vlivům a charakterizuje ho balancování mezi religiozitou a radikálními projevy.¹⁴ Přestože je téma islámského fundamentalismu také aktuální, v práci jej vzhledem k jejímu rozsahu a zadání není možno reflektovat.

Nyní se pokusíme definovat fanatismus, což je horlivější a agresivnější forma fundamentalismu. Zde se necháme inspirovat německým psychiatrem Günterem Holem.¹⁵

„Fanatismus je osobnostní strukturou spouštěné, na omezené obsahy a hodnoty vztahované osobní přesvědčení s vysokým stupněm identifikace, které je udržováno nebo

¹² Velký slovník naučný A/L. Praha : Diderot, 1999. s. 451.

¹³ Více k tomuto tématu viz. HOLE, Günter. *Fanatismus : Sklon k extrému a jeho psychologické kořeny*. Praha : Portál, 1998. s. 20-22.

¹⁴ DANICS, Štefan. *Extremismus : Hrozba demokracie*. Praha : POLICE HISTORY, 2002. s. 95-96.

¹⁵ Více k tomuto tématu viz. HOLE, Günter. *Fanatismus : Sklon k extrému a jeho psychologické kořeny*. Praha : Portál, 1998. s. 26-54.

sledováno se značnou intenzitou, stálostí a důsledností. Trvá neschopnost dialogu a kompromisu s jinými systémy a lidmi, se kterými se bojuje jako s vnějším nepřítelem nasazením všech prostředků a v souladu s vlastním svědomím.“¹⁶

Fanatismus budeme dále chápat jako vášnivou zaujatost pro osobní přesvědčení spojené s neshovívavostí ke všemu nebo proti něčemu odlišnému.

Psychiatr Günter Hole ještě uvádí, že může docházet k plynulým přechodům z nejrůznějších nefanatických normálních oblastí života do oblasti patologie, což do této základní definice nelze zahrnout.¹⁷

1.2. Základní vymezení pravicového a levicového spektra

Jak jsme již nastínili, v rámci politické typologie slouží za základ dva póly pravo-levé osy, na jejichž základě je definován pravicový a levicový extremismus. Zde je nutno zdůraznit, že se jedná opravdu o elementární dělení extremismu, neboť jednotlivé extremistické proudy se, jak později uvidíme, mnohdy prolínají a nemusí se nacházet na okrajích těchto os. Uvedené základní dělení bude použito i v následujících kapitolách.

V posledních letech je v České republice patrný nárůst projevů extremismu, na kterých se podílí stále vyšší počet převážně mladých jedinců. Na základě nejrůznějších sociologických výzkumů můžeme konstatovat, že extremistická scéna není stabilní, neustále se vyvíjí, dosahuje kvalitativně stále vyššího stupně a zapojila se do mezinárodních struktur.¹⁸

V zásadě u nás rozlišujeme dva základní směry:

- 1) Pravicově orientovaný extremismus (je reprezentovaný neonacistickými, fašisticky a nacionalisticky orientovanými skupinami)
- 2) Levicově orientovaný extremismus (ten reprezentují tzv. anarchoautonomní skupiny či neobolševické organizace).¹⁹

¹⁶ HOLE, Günter. *Fanatismus : Sklon k extrému a jeho psychologické kořeny*. Praha : Portál, 1998. s. 27.

¹⁷ Tamtéž, s. 27.

¹⁸ CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha : Linde, 2001. 172 s. ISBN 80-7201-265-7. s. 19.

¹⁹ Tamtéž, s. 20.

1.2.1. Pravicový extremismus

Základním myšlenkovým východiskem pravicového extremismu bývá rasismus. Ten se ve své podstatě projevuje přesvědčením o biologické výjimečnosti a převaze bílého etnika. Bílá rasa stojí podle mínění rasistů na vrcholu vývoje lidských druhů. Argumenty jsou rasově-antropologické teorie poloviny minulého století (Gobineau, Chamberlain), z nichž čerpali také ideologové Třetí říše. Zločinem v očích pravicových extremistů tak bývá míšení bílé rasy s ostatními. „*Odrazem přesvědčení o nerovnosti ras je otevřené pohrdání a nepřátelství vůči lidem jiné barvy pleti, především přistěhovalcům.*“²⁰ Nosnou koncepcí pravicového extremismu je nejen orientace vůči historické i současné existenci pravicových diktatur,²¹ ale také autoritářství, antipluralismus, antiparlamentarismus, antisemitismus, nacionalismus a etnocentrismus.²² Nejtypičtějšími formami pravicového extremismu jsou pak rasismus, antisemitismus, nacionalismus modifikovaný na neofašismus a neonacismus.²³

Cílem takto orientovaných extremistů je zpravidla vítězství, které umožní vytvoření nové společnosti. Formy mohou být různé. „*Nejmírumilovnější*“ koncepce předpokládají, že celá společnost dobrovolně přijme proklamované ideály, nejradikálnější kalkulují s nemilosrdným bojem proti nepřátelům, který má mít až podobu vyhlazovací války.²⁴

1.2.2. Levicový extremismus

Příznivci levicového extremismu se naopak zpravidla pokoušejí o vytvoření společnosti, v níž by panovala rovnost a mezi jejímiž členy by byly vzájemné harmonické vztahy založené především na principu sounáležitosti a tolerance. Jako společnou představu levicově orientovaných skupin můžeme vidět realizaci zrušení všech doposud existujících států, likvidaci hierarchického uspořádání společnosti

²⁰ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha : Armex, 2000. s. 7-8.

²¹ Např. nacionálnímu socialismu v Německu, fašismu v Itálii nebo současnému fundamentalismu v Iráku. MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister & Principal, 2003. s. 14.

²² MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister & Principal, 2003. s. 14.

²³ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha : Armex, 2000. s. 8.

²⁴ Tamtéž, s. 8.

(odstranění jakýchkoliv nerovností) a odstranění ekonomických rozdílů.²⁵ Při zdůrazňování této fundamentální lidské rovnosti se levicově extremistické doktríny shodují s demokratickým ústavním státem, avšak v protikladu ke konstitučně-demokratickému okruhu zneužívají náhled na chyby a omezenost lidí a takřka utopicky předpovídají zrození „*nového, harmonického člověka*“.²⁶

V případě ultralevice lze spatřit předpoklad, že člověk je sám o sobě dobrý, ale je deformován zkaženou společností. Takovou společnost je nutno odstranit a nahradit zřízením, kde si všichni budou rovni a zavládnou bratrské vztahy.²⁷

Samotný levicový extremismus pak dělíme na dva základní směry – anarchismus a komunismus. V komunismu je zásadou rovnosti překryta individuální rovina svobody jednotlivce, v anarchismu²⁸ platí každá forma státnosti za nepřijatelnou – proto je zavrhován i demokratický stát.²⁹

1.3. Koncepce politického kompasu

Již jsme nastínili, že základní dělení politického spektra na pravici a levice je v zásadě příliš černobílé. Mezi subjekty nacházející se na obou stranách této osy nejde totiž podrobněji ukázat na jejich politické odlišnosti (sociální, autoritativní, atd.). Proto se v současné době v politologii a jí příbuzných oborech začala využívat konkrétnější koncepce tzv. politického kompasu.³⁰ Ten zobrazuje dvě osy – ekonomickou (pravice či levice) a sociální (autoritativní či liberální). Pro správnou politickou analýzu jsou oba faktory důležité. Celé spektrum je tak rozděleno na čtyři čtverce.

Vlevo nahoře najdeme autoritativní levice, v extrémní podobě zastoupenou komunisty. Fašismus bychom pak hledali v levém horním okraji pravého čtverce a jako jeho protipól zde vystupuje anarchismus, který bychom umístili na pravou stranu levého dolního sektoru.

²⁵ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha : Armex, 2000. s. 9.

²⁶ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 162.

²⁷ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha : Armex, 2000. s. 9.

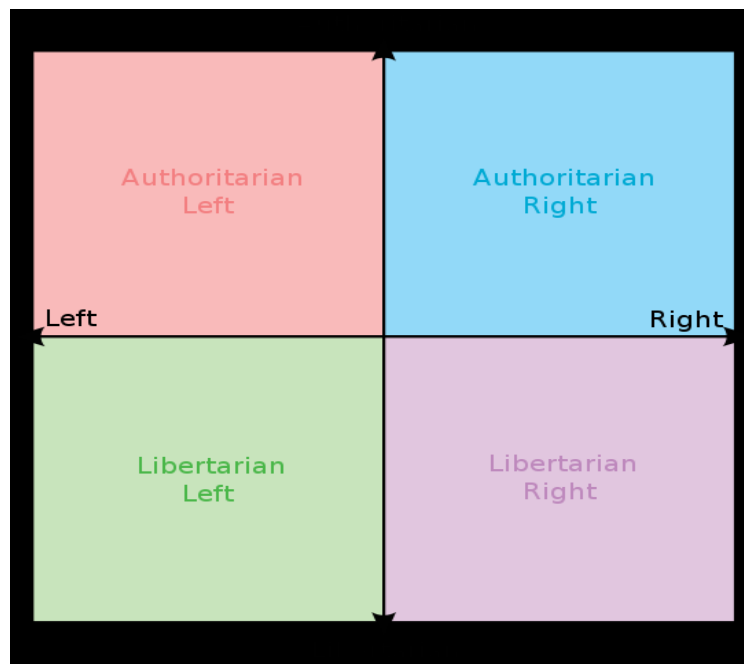
²⁸ Anarchistická scéna je u nás záležitostí poměrně mladou, za její počátky bývají označovány až některé aktivity punkových příznivců v 80. letech. BASTL, Martin. *Radikální levice v České republice : devadesátá léta dvacátého století*. Brno : Masarykova univerzita, 2001. s. 17.

²⁹ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 162.

³⁰ Více informací na: *Political compass* [online]. 28.11.2008 [cit. 2009-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.politicalcompass.org/index>>.

Politický kompas tak v zásadě objasňuje, že navzdory tradičním předpokladům, protikladem fašismu není komunismus, ale anarchismus (tedy liberální socialismus) a protikladem komunismu (v ekonomické rovině tedy plně státně centralizovaného hospodářství) je neoliberalismus (v ekonomické rovině extrémně deregulovaná ekonomika).

Politický kompas³¹

³¹ Zdroj: *Political compass* [online]. 28.11.2008 [cit. 2009-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.politicalcompass.org/index>>.

2. Historické pozadí dnešních směrů

Zde si krátce představíme kořeny novodobých extremistických skupin na našem území. Dokážeme tím nejen to, že radikální a extrémní skupiny fungují v prostředí ve větší či menší míře již více než sto let, ale také ozřejmíme provázanost vybraných organizací s křesťanskou věroukou a jejich vzájemný vývoj.

2.1. Historie pravicového extremismu a křesťanství na českém území

V této podkapitole se podrobněji podíváme na vznik a vývoj pravicových uskupení, která byla (či v navazující formě stále jsou) svým ideovým zaměřením spjata s křesťanstvím.

2.1.1. Počátky pravicového extremismu na našem území

Počátek samotných pravicově orientovaných extremistických seskupení v evropských zemích můžeme spatřovat v období před první světovou válkou, a to v podobě tzv. bonapartistických, antisemitských a autoritativních skupin.³² V českých zemích lze podle odborníka na extremismus Miroslava Mareše, nalézt dva hlavní zdroje organizovaného (extrémního) antisemitismu:

- 1) protižidovsky zaměřené hnutí konstituované po rozdělení Národní strany na „staročechy“ a „mladočechy“, které se sdružovalo kolem poslance V. Březovského a kolem časopisu *Radikální listy*,
- 2) skupinu antisemitů kolem poslance Katolické strany lidové – Václava Myslivce.³³ Vývoj jeho názorů a postojů procházel mnoha etapami a zvraty. Začínal na pravici křesťanskosociálního proudu vedeného Rudolfem Horským, v polovině 90. let se přiklonil k demokratické levici a 1899 spoluzaložil Křesťanskosociální stranu lidovou. Zatímco v mládí inklinoval spíše

³² MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 165.

³³ Tamtéž, s. 165.

k bohémskému životu, později tendoval ke konzervativnímu proudu. Až do své smrti roku 1934 ostře odmítal komunismus.³⁴

Pokud bychom však hledali moment, kdy se zrodilo moderní antisemitské hnutí, byl jím zřejmě již rok 1879. V Německu totiž založil Wilhelm Marr Antisemitskou ligu a poprvé použil pojem antisemitismus, luteránský pastor Adolf Stöcker vybudoval Křesťansko-sociální dělnickou stranu a konzervativní historik Heinrich von Treitschke vystoupil s programovým heslem „Židé jsou naše neštěstí“. Od této chvíle se antisemitismus stává součástí procesu politické mobilizace nižších vrstev a své oddané stoupence si pochopitelně našel i v Česku. Extrémní proud českého antisemitismu reprezentoval patrně nejvýrazněji Jaromír Hušek,³⁵ vydávající od roku 1885 noviny *České zájmy*. V této nové situaci se Židé začali stávat nepřítelem pro Čechy i Němce a radikální antisemité se snažili dokonce spolupracovat se svými německými a zejména vídeňskými kolegy s cílem dosáhnout smíření rakouských národností na bázi antisemitismu.³⁶

Jak jsme již naznačili, i v katolickém proudu se u nás objevovali antisemité. Nezanedbatelnou roli v šíření antisemitismu tak v Čechách v 19. století sehrál tzv. politický katolicismus. Katolický světový názor se v této době vymezoval vůči liberalismu a socialismu, tato tendence ještě zesílila po roce 1870, kdy byla faktická moc papeže omezena pouze na Vatikán. Židé bývali tehdejší katolickou propagandou představováni jako exponenti obou rozvratných ideologií a nebylo výjimkou, když katolické listy takřka burcovaly proti údajnému židovskému spiknutí a Talmudu. Někteří katoličtí autoři otevřeně odmítali židovskou asimilaci, jak v této době psal August Rohling:³⁷

³⁴ PEHR, Michal. *Cestami křesťanské politiky : biografický slovník k dějinám křesťanských stran v českých zemích*. Praha : Akropolis, 2007. s. 173-174.

³⁵ Hušek oslovoval poměrně úzkou veřejnost, hýřil však nezdolnou aktivitou - spolupracoval s vídeňskými antisemity, podnikal cesty do zahraničí a zprostředkovával ve svém listu zahraniční antisemitské texty.

³⁶ VYDRA, Zbyněk. *Češi v zajetí antisemitismu* [online]. Lidové noviny, 2008 , 12.4.2008 [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW: <http://www.lidovky.cz/tiskni.asp?r=ln_noviny&c=A080412_000099_ln_noviny_sko&klic=224903&mes=080412_0>.

³⁷ August Rohling, profesor teologie na německé univerzitě v Praze, autor antisemitského bestselleru *Der Talmudjude* (Žid podle Talmudu), přeloženého do mnoha jazyků. Rohling a po něm jiní shledávali pseudovědecké argumenty nejen pro antisemitské cítění, nýbrž konkrétně i pro domnělou realitu rituální vraždy. KOVTUN, Jiří. *Historická dimenze Hilsnerova případu* [online]. Holocaust.cz, [2001] , 27.1.2007 [cit. 2008-11-20]. Dostupný z WWW: <http://www.holocaust.cz/cz2/resources/ros_chodes/1999/12/hilsneruv_pripad>.

„Žid se nikdy nemůže asimilovat, neboť se pouze snaží dosáhnout panství nad křesťanskými národy.“³⁸

V pomyslném čele českého antisemitského proudu v rámci katolického duchovenstva stál však tehdy kněz Rudolf Vrba. Autor spisu *Vražda v Polné* a zejména díla *Zkáza Slovanů* (s podtitulem „Skrze Židy“)³⁹ propojil křesťanský antisemitismus, sociálně-ekonomický antisemitismus s populárními pomluvami o mravní zkaženosti Židů, včetně obvinění z páchání rituálních vražd.⁴⁰ Jako redaktor *Katolických listů* se vyjadřoval o Židech mnohdy velice vulgárně, nebyly mu cizí poznámky o židovské „zvířecké chlípnosti“ apod.

Konečné hodnocení postoje katolíků k antisemitismu ale pochopitelně nemůže být zcela jednoznačné. Obecně vzato katolická nauka a publicistika odmítala jednoznačně rasismus, v případě antisemitismu ale často spíše používala argumenty typické pro rasové pojetí židovské menšiny.⁴¹ Pravdivost rituálních obětí se v sérii článků v osmdesátých letech snažil dokázat také polooficiální vatikánský časopis *Civiltà Cattolica*. Ve Vídni propagoval nenávist k Židům farář Josef Deckert, který dokonce šířil své antisemitské myšlenky z kazatelny a v brožurkách rozdáváných v kostele.⁴²

Postupně, jak se celkově radikalizovalo politické prostředí a vyhrocovaly se sociálně-ekonomické poměry, přijímala katolická církev řadu podnětů moderního antisemitismu, stavěla se proti kapitalismu, liberalismu a po roce 1918 také proti bolševismu. Ve vyhrocené veřejné diskusi koncem 19. století se dokonce objevovaly názory, že „správný katolík antisemitou být musí!“. V tomto duchu také Rudolf Vrba vypracoval před volbami do říšské rady v roce 1897 program křesťanskosociální strany. Navrhoval

³⁸ VYDRA, Zbyněk. *Češi v zajetí antisemitismu* [online]. Lidové noviny, 2008 , 12.4.2008 [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW:

<http://www.lidovky.cz/tiskni.asp?r=ln_noviny&c=A080412_000099_ln_noviny_sko&klic=224903&mes=080412_0>.

³⁹ NAKONEČNÝ, Milan. *Vlajka : K historii a ideologii českého nacionalismu*. Praha : Chvojko nakladatelství, 2001. s. 243.

⁴⁰ VYDRA, Zbyněk. *Češi v zajetí antisemitismu* [online]. Lidové noviny, 2008 , 12.4.2008 [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW:

<http://www.lidovky.cz/tiskni.asp?r=ln_noviny&c=A080412_000099_ln_noviny_sko&klic=224903&mes=080412_0>.

⁴¹ Tentýž pohled lze vztáhnout na poměry v polské společnosti. Zde nejdříve katolická církev vystupovala proti „modernímu antisemitismu“ a rasismus odmítala. VYDRA, Zbyněk. *Češi v zajetí antisemitismu* [online]. Lidové noviny, 2008 , 12.4.2008 [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW: <http://www.lidovky.cz/tiskni.asp?r=ln_noviny&c=A080412_000099_ln_noviny_sko&klic=224903&mes=080412_0>.

⁴² KOVTUN, Jiří. *Historická dimenze Hilsnerova případu* [online]. Holocaust.cz, [2001] , 27.1.2007 [cit. 2008-11-20]. Dostupný z WWW:

<http://www.holocaust.cz/cz2/resources/ros_chodes/1999/12/hilsneruv_pripad>.

v něm i řadu protižidovských diskriminačních opatření, která v mnohém korespondovala s představami německých antisemitů a předznamenávala rasistickou nacistickou politiku.⁴³ Vznik této tehdy spíše pravicové Křesťanskosociální strany, která hledala východisko v křesťanské lásce k bližnímu, ve zmírňování třídních protikladů a v zásadách solidarity, se datuje k přelomu 19. a 20. století. Soukromé vlastnictví přitom pro ně zůstávalo nedotknutelným. Zpočátku nebyl vliv úzkých kroužků křesťanských socialistů na společnost téměř žádný. Strana se pokoušela oslovovat především nižší a střední třídy obyvatelstva. V případě dělnictva prohrála boj se sociální demokracií, ale na venkově se pro ni situace vyvíjela mnohem příznivěji. Objevila se ještě další vrstva obyvatelstva, pro kterou se stal hlásaný antikapitalismus a konzervatismus velkým lákadlem a díky níž se po první světové válce strana dostala do parlamentu. Byli to drobní podnikatelé, obchodníci a řemeslníci, jimž naháněla hrůzu nezdolatelá konkurence velkopodnikatelů. Jejich odpor vůči velkoburžoasii navíc vycházel z faktu, že byla ve veřejném podvědomí personifikována jako Židé.⁴⁴

Na přelomu 19. a 20. století v Čechách antisemitismus značně rozšířen, což můžeme ostatně ukázat i na příkladu známé Hilsnerovy aféry.⁴⁵ Její začátek roku 1899 odstartoval další sled událostí, neboť výklad této události v pojetí rituální židovské vraždy a předkládání různých „*důkazů*“ o vině Leopolda Hilsnera zůstává až do současnosti důležitou součástí činnosti českých ultrapravicových antisemitů.⁴⁶

Uvedeme také výpověď kněze Jakuba Demla, přítele Otokara Březiny, podle jehož svědectví Březina v roce 1926 prohlásil, že: „*Naši fašisté by se měli zdržovat akcí a dělat jen náladu v národě, je toho potřeba.*“ O rok později zopakoval: „*I kdyby docela nic nedělali, jen když jsou, neboť národ jich potřebuje.*“ Mezitím Demlovi připomíná: „*Každý Čech, který má cit pro svůj národ, musí sympatizovat s Gajdou.*“⁴⁷ Petr Fiala

⁴³ VYDRA, Zbyněk. *Češi v zajetí antisemitismu* [online]. Lidové noviny, 2008, 12.4.2008 [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW: <http://www.lidovky.cz/tiskni.asp?r=ln_noviny&c=A080412_000099_ln_noviny_sko&klic=224903&mes=080412_0>.

⁴⁴ ŠPINKA, Milan. *Pravice dob minulých: Křesťanskosociální strana* [online]. Národní myšlenka, [2000], 14.2.2002 [cit. 2009-02-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.narmyslenka.cz/view.php?cislocianku=2002020008>>.

⁴⁵ Pro získání více informací k této události lze doporučit např. publikaci Jiřího Kovtuna - *Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera*. Sefer: Praha 1994.

⁴⁶ MAREŠ, Miroslav. *Křesťanství a politický extremismus v České republice*. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 165.

⁴⁷ FIALA, Petr. *Katolicismus a politika: o politické dimenzi katolicismu v postmoderní době*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1995. s. 281.

doplňuje, že jistě není náhoda, že Demlovo *Mé svědectví* o Otokaru Březinovi, je podivuhodně frázovitě všude tam, kde se hovoří o národě, jeho přátelích a nepřátelích, zednářích, Židech atp. „*Demlovy sympatie k českému fašismu lze vysvětlit, nelze z nich ale udělat ojedinělou záležitost,*“ uvádí Petr Fiala.⁴⁸

Básník a kněz Jakub Deml tedy spolu s dalšími tehdejšími tzv. integrálními katolíky poukazovali na přirozenost a tradici českého antisemitismu. Hodnotili také norimberské zákony jako umírněnou podobu tradičních církevních nařízení. V redakci časopisu *Národní obnova* byla vydána publikace *Pravda o sionských protokolech*. Zde se doslova píše: „*Ať je to liberalismus nebo volnomyšlenkářství, boj proti křesťanství a katolicismu, moderní stranická demokracie, socialismus, humanismus, komunismus, bolševismus, laický světový názor a všechny rozvratné nauky naší společnosti.*“ To vše bylo označeno za myšlenkové plody židovských intelektuálů.⁴⁹ Antisemitismus těchto integrálních katolíků býval také nazýván asemitismem a čerpal z ideových náboženských, resp. křesťanských kořenů. Ztotožnil se ale, jak jsme viděli, s rasovou definicí národa. Jakub Deml, soudil, že „*židovství nemusí být jen věcí krve, ale může být určeno vlastnostmi povahovými*“ a označoval tak za židy i jedince nežidovského původu, ke kterým cítil politickou nenávisť.⁵⁰

V počátcích minulého století byla řada katolíků nespokojena s antikofesní podobou nového prvorepublikového státu, který byl spojený s obecným odporem vůči katolictví. To některé z nich přivedlo až do antidemokratických pozic.⁵¹ Ve třicátých letech vznikaly různé odnože při Československé straně lidové (ČSL). Ta v sobě oproti předválečnému stavu integrovala jak sociálně orientovaný tak konzervativní křesťanský proud. To znamenalo předpoklad pro některé vnitrostranické spory. Jedním z největších počátečních problémů se stal vztah strany k pozemkové reformě. Katolická církev totiž patřila k významným vlastníkům půdy z časů předválečné monarchie. Lidová strana vystupovala proti záborům církevního majetku a napadala tehdejší agrární stranu, že

⁴⁸ FIALA, Petr. *Katolicismus a politika : o politické dimenzi katolicismu v postmoderní době*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1995. s. 281-282.

⁴⁹ RATAJ, Jan. *O autoritativní národní stát : ideologické proměny české politiky v druhé republice 1938-1939*. Praha : Karolinum, 1997. s. 104.

⁵⁰ Tamtéž, s. 105.

⁵¹ MAREŠ, Miroslav. *Křesťanství a politický extremismus v České republice*. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 165.

využívá přesunů majetkových práv k půdě ve svůj prospěch.⁵² *“Zbytkové statky se podle lidoveckého výkladu předávají nové šlechtě - Židům a agrárním velkozemanům.”*⁵³

V rámci ČSL se nakonec etablovalo pravicově-konzervativní křídlo, jež prosazovalo zejména tradicionalistické požadavky různých nepolitických katolických skupin. Konzervativci se seskupili především kolem časopisu *Čech*. Největší sílu měli v pražské organizaci.⁵⁴ V čele této frakce stanul Bohumil Stašek, sídelní kanovník vyšehradský a zemský předseda ČSL v Čechách.⁵⁵ Jeho sympatie k autoritativnímu stavovskému a katolickému státu byly ostře odmítnuty dominantnějším křídlem tehdejšího předsedy strany Jana Šrámka.⁵⁶ Už v roce 1927 došlo mezi ním a Šrámkem k otevřenému nepřátelství v důsledku sporu o uznání vznikajícího Sovětského svazu. Stašek byl ostře proti, zatímco Šrámek takovou možnost nevyklučoval.⁵⁷

Zajímavou událostí k našemu tématu je také vztah tohoto pravicového křídla se vznikajícím fašistickým hnutím. Přitažlivou pro katolíky se stala zejména fašistická ideologie týkající se korporací. Někteří členové vedení ČSL, zejména Jan Scheinost, v ní spatřovali oživení katolického tradičního učení o stavech.⁵⁸ Scheinost, katolický intelektuál, poté co roku 1926 vystoupil ze strany, dokonce dva roky působil uvnitř Národní obce fašistické, kde se stal generálním sekretářem. Zároveň patřil k výrazným tvářím pravicového tisku první republiky i protektorátu. Ideologii Národní obce fašistické (NOF) výrazně ovlivňoval z pozic konzervativně tradicionalistického katolicismu. Reprezentoval však stále i fašizující tendence v ČSL, do jejíž řad se po dvou letech opět vrátil, jelikož příliš neuspěl se snahou klerikalizovat české fašisty.⁵⁹

⁵² SVOBODA, Jindřich. *Politický katolicismus u nás* [online]. Společenské vědy, 2008 [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW: <http://www.spolved.web2001.cz/stud_mat/katolici.htm>.

⁵³ ČECHUROVÁ, Jana. *Česká politická pravice : mezi převratem a krizí*. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 107.

⁵⁴ Poněkud se tím v katolickém hnutí obrátila situace oproti době monarchie, kdy baštou konzervativních kruhů byla Morava. SVOBODA, Jindřich. *Politický katolicismus u nás* [online]. Společenské vědy, 2008 [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW: <http://www.spolved.web2001.cz/stud_mat/katolici.htm>.

⁵⁵ SVOBODA, Jindřich. *Politický katolicismus u nás* [online]. Společenské vědy, 2008 [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW: <http://www.spolved.web2001.cz/stud_mat/katolici.htm>.

⁵⁶ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 165-166.

⁵⁷ SVOBODA, Jindřich. *Politický katolicismus u nás* [online]. Společenské vědy, 2008 [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW: <http://www.spolved.web2001.cz/stud_mat/katolici.htm>.

⁵⁸ ČECHUROVÁ, Jana. *Česká politická pravice : mezi převratem a krizí*. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 109.

⁵⁹ VEČEŘA, Pavel. Jan Scheinost - prominentní katolický novinář před Národním soudem. In MAREK, Pavel, HANUŠ, Jiří. *Osobnost v církvi a politice : čeští a slovenští křesťané ve 20. století*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. s. 487-502.

V době svého působení v NOF udržoval Scheinost kontakt s pravicově orientovanými lidoveckými politiky a pokoušel se dokonce zprostředkovat setkání Bohumila Staška a Radoly Gajdy.⁶⁰ V roce 1928 začal Jan Scheinost vydávat časopis *Stěžejň*, s podtitulem „*Měsíčník pro fašismus*“, jeho přispěvateli byli zejména: Radola Gajda, Jaroslav Dřevo, Otakar Spilka či Karel Hetteš.⁶¹ I některé regionální organizace lidové strany, především na Moravě, fašismus neodmítaly.⁶² Hlavní překážkou této vznikající frakce byl opět Jan Šrámek, jenž záhy zakázal veškerou účast členů lidové strany na fašistických aktivitách.⁶³

K dalším sporů mezi Staškem a Šrámkem došlo v polovině roku 1934.

“Šrámkovo křídlo se zásadně postavilo proti Staškově koncepci stavovského státu a proti diktatuře. Bylo si vědomo, že ve straně nejsou vhodné podmínky pro vedoucí roli katolicismu ve státě. Jakmile Staškovi příznivci poznali, že nemají šanci na celkové vítězství, snažili se prosadit své zásady alespoň v Čechách. Staškovi sympatizanti proto žádali revizi dosavadní organizační struktury strany a větší samostatnost pro jednotlivé zemské výbory. Do konfliktu obou směrů zasáhly též lidovecké odbory, které zaujaly výrazně protifašistický postoj, kritizovaly snahu oslabit v Československu demokracii a ostře se vyslovovaly proti myšlence stavovského státu.”⁶⁴

Oporu našlo Staškovo konzervativní křídlo u tehdejšího arcibiskupa Kašpara, který se snažil o pravicově orientovanou katolickou politiku. K jeho dalším příznivcům patřili mj. národní demokraté, pravice agrární strany a také mladá radikální katolická inteligence soustředěná kolem časopisů *TAK*, *Akord*, *Řád*.⁶⁵ Za druhé republiky vstoupil dále Stašek do předsednictva Strany národní jednoty (SNJ), jež Československo koncipovala jako autoritativní národní stát. Autoritativní i nacionalistické principy

⁶⁰ ČECHUROVÁ, Jana. *Česká politická pravice : mezi převratem a krizí*. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 109.

⁶¹ NEKONEČNÝ, Milan. *Český fašismus*. Praha : Vodňák, 2006. s. 95-96.

⁶² ČECHUROVÁ, Jana. *Česká politická pravice : mezi převratem a krizí*. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 109.

⁶³ SVOBODA, Jindřich. *Politický katolicismus u nás* [online]. Společenské vědy, 2008 [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW: <http://www.spolved.web2001.cz/stud_mat/katolici.htm>.

⁶⁴ ČECHUROVÁ, Jana. *Česká politická pravice : mezi převratem a krizí*. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 111.

⁶⁵ SVOBODA, Jindřich. *Politický katolicismus u nás* [online]. Společenské vědy, 2008 [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW: <http://www.spolved.web2001.cz/stud_mat/katolici.htm>.

prosazoval i jako pozdější předseda Kulturní rady SNJ, za což byl ze strany Šrámka značně kritizován.⁶⁶

Ani při střetu těsně před začátkem druhé světové války Staškova frakce neuspěla díky změně Vatikánské politiky, která se tehdy po neúspěšných jednáních s Hitlerem definitivně rozhodla pro podporu Šrámka.⁶⁷

Malá secesionistická skupina z ČSL pod názvem Sdružení katolických zemědělců a domkářů se stala v roce 1934 součástí ultrapravicové Národní fronty (NF).⁶⁸ Jednotlivé katolicky orientované osoby se také přímo zapojily do fašistického hnutí (Jan Scheinost do NOF, Stanislav Sousedík do Vlajky) a snažily se ovlivňovat jeho ideologii.

Hlavní proud českého fašismu spjatý se jménem generála Radola Gajdy byl spíše nekonfesní, nikoliv však nekřesťanský. Gajda odmítal „*husitský charakter*“ státu a spolupracoval např. se slovenskými katolickými autonomisty a oceňoval autoritativně-katolický režim v Polsku.⁶⁹

Na počátku dvacátého století existovaly ovšem i menší katolické spolky a časopisy, které se orientovaly dominantně na antijudaismus a antisemitismus. Specifickou byla především organizace Slovanská strana antižidovská, založená již v roce 1920, časopis *České zájmy*, později *Naše zájmy*, které vydával Jaromír Hušek, dále také *Štít národa* a další.⁷⁰

Z prvorepublikových publikací si také ještě uvedme text německého katolického teologa, který působil i v Čechách, Franze Spiraga. Ten ve své knize *Co soudí mnozí o Antikristu* kromě jiného uvádí: „*Antikrist získá si mnoho přívrženců podporováním židovského náboženství a dary a zdánlivými zázraky... Vystaví znovu Jerusalema a chrám*

⁶⁶ PEHR, Michal. *Cestami křesťanské politiky : biografický slovník k dějinám křesťanských stran v českých zemích*. Praha : Akropolis, 2007. s. 243-244.

⁶⁷ SVOBODA, Jindřich. *Politický katolicismus u nás* [online]. Společenské vědy, 2008 [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW: <http://www.spoved.web2001.cz/stud_mat/katolici.htm>.

⁶⁸ Národní fronta vznikla 7. dubna 1934 spojením deseti českých fašistických organizací. Její předsedou se stal profesor František Mareš. Místopředsedou fašistické Národní fronty se stal politický dobrodruh Radola Gajda. 27. října 1934 došlo k vytvoření jednotné pravicové strany spojením Národně demokratické strany s Národní ligou Jiřího Stříbrného a Národní frontou Františka Mareše s názvem Národní sjednocení. NEKONEČNÝ, Milan. Sedmdesátileté výročí insigniády z jiného pohledu. *Nový Polygon* [online]. 2004, č. 6 [cit. 2008-11-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.cs-magazin.com/2005-03/view.php?article=articles/cs050334.htm>>.

⁶⁹ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 166.

⁷⁰ NAKONEČNÝ, Milan. *Vlajka : K historii a ideologii českého nacionalismu*. Praha : Chvojko nakladatelství, 2001. s. 243.

a rozhlásí židům, že si podmaní celý svět a to židům lichotiti bude, takže stanou se jeho nejvěrnějšími poddanými.“⁷¹

Za období druhé republiky získaly skupiny, které hrály v první republice spíše okrajovou roli, výraznější vliv. Český stát se přihlásil ke svatováclavské tradici, což s sebou pochopitelně přineslo i výraznější respekt ke katolické církvi. Současně se ovšem aktivizovaly síly až klerofašistického zaměření.⁷² Pro státní útvar, který stále nesl jméno Česko-Slovensko začíná být ze strany fašistické pravice ražen nový název Koruna Svatováclavská. Z těchto kruhů se také objevují názory, že náš „*poměr ke staré české a křesťanské šlechtě potřebuje nových korektur*.“⁷³

Počátkem listopadu 1938 podala Česká liga žádost pražské obci o postavení nového Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze, krátce na to již některé extrémní křesťanské skupiny požadovaly identifikaci zákonodárství republiky s učením církve a postavení ateistů, svobodných zednářů a nekatolických vyznání mimo zákon. Samozřejmě tomuto nebylo vyhověno, nicméně další manifesty jako *Výzva katolíkům v novém státě* či *Manifest Vlastenecké fronty*⁷⁴ v podstatě rozlišovaly českou společnost na katolické Čechy a komunisty.⁷⁵

Tyto skupiny však nebyly příliš početné. Daleko vlivnější a zastupující reprezentativnější činitele, byla skupina pravicové inteligence, jež se chtěla stát vůdčí silou. Nazývala se Akce národní obnovy (ANO) a do širšího povědomí veřejnosti se dostala svým svoláním „*Národe!*“ uveřejněným v říjnu 1938.⁷⁶

Bolestnou kapitolou zůstávají také postoje dalších katolických intelektuálů, jak se projevovaly zvláště za doby druhé republiky v některých časopisech. Někteří katolíci v této době také začali vyjadřovat otevřeně antidemokratické a antisemitské názory a doufali dokonce ve vytvoření teokratického fašistického státu. Jan Scheinost (NOF a ČSL), získal postupně významnou pozici v nacionálně laděné Straně národní jednoty. Katoličtí intelektuálové a umělci zaujali významná místa v Národní kulturní radě, která

⁷¹ SPIRAGO, Franz. Co soudí mnozí o antikristu. s. 26. In MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 166.

⁷² MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 166.

⁷³ GREGOROVIC, Miroslav. *Kapitoly o českém fašismu : fašismus jako měřítko politické dezorientace*. Praha : Lidové noviny, 1995. s. 94.

⁷⁴ Vlastenecká fronta – skupina založená v říjnu roku 1938 předním funkcionářem NOF, Romanem Procházkou.

⁷⁵ Tamtéž, s. 95.

⁷⁶ Tamtéž, s. 95-96.

vznikla, aby ideově sjednotila českou kulturu a vymýtila „rozkladné směry“.⁷⁷ Konzervativní katolická církevní hierarchie však spíše setrvala na univerzalistických pozicích z období monarchie a nacionalismus odmítala jako herezi s protikatolickým obsahem. Nikdy tedy oficiálně nepřijala ani „čechoslovákismus“ již zmíněné Šrámkovy křesťanskodemokratické skupiny. Přesto u nás fungovaly skupiny katolických fašistů, které z fašistických ideologií převzaly tzv. integrální nacionalismus. Ten jim byl prostředkem k rekatolizaci českých zemí a obnově vůdčího náboženského postavení katolické církve v novém nacionálním totalitním státě. Měl víceméně diskriminační fundamentalistické projevy k ateistům a nekatolíkům, neboť je vylučoval z národa. „*Tento národ sv. Václava a sv. Vojtěcha dostal své národní uvědomění do vínku s katolickým křesťanstvím.*“⁷⁸ Skutečným Čechem byl dle jejich názoru pouze katolík. Čeští integrální katolíci chtěli dokonce „*ve stopách Cyrila a Metoděje*“ společně s nacisty podniknout křesťanskou misi na slovanský Východ pro „*odsemitštění slovanských Árijců*“.⁷⁹

2.1.2. Extremismus a křesťanství v období druhé světové války

Nacistické Německo otevřeně nepodporovalo žádné náboženství. Ostatně v rámci své ideologie se za druhé světové války Němci často odvolávali na antijudaistické křesťanské tradice od samotného *Nového zákona* přes církevní otce a reformátory až do tehdejší doby.⁸⁰ Roku 1938 dokonce Adolf Hitler podle očitého svědka prohlásil: „*V evangeliích Židé volali na Piláta, když odmítal Ježíše ukřižovat: ‚Jeho krev ať padne na nás a naše děti!‘ – Musím zřejmě toto prokletí splnit.*“⁸¹ V protektorátu byla přesto postižena nemalá část duchovenstva z mnoha různých církví. Symbolem národního odporu se stávaly svaté poutě, velké množství katolíků i dalších křesťanů se zapojilo aktivně do domácího i zahraničního odboje.⁸²

⁷⁷ RATAJ, Jan. *O autoritativní národní stát : ideologické proměny české politiky v druhé republice 1938-1939*. Praha : Karolinum, 1997. s. 94-95.

⁷⁸ Tamtéž, s. 101.

⁷⁹ Tamtéž, s. 105.

⁸⁰ MACHÁLEK, Vít. Postoje českých křesťanů k šoa po roce 1945. *Křesťanská revue*. 1998, roč. LXV, č. 8. s. 204.

⁸¹ FRANK, Hans. Im Angesicht der Galgen. München 1953, s. 315. In MACHÁLEK, Vít. Postoje českých křesťanů k šoa po roce 1945. *Křesťanská revue*. 1998, roč. LXV, č. 8. s. 205.

⁸² MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 167.

Přesto se tedy v této době našly skupiny křesťanů, jejichž protižidovské postoje jsou srovnatelné s nacistickou nenávisť. Uvedeme si jako příklad antisemitský časopis *Obnova*, který na podzim roku 1938 napsal, že nacistické norimberské zákony jsou „*obnovením tradičních nařízení církevních*“. Také katolický kněz Jozef Tiso obhajoval tato „*církevní nařízení*“ slovy, že Židé „*tvoří vážný morální problém jako lichváři a podvodníci*“, a to byl tedy hlavní důvod toho, proč je „*křesťané ve středověku zavřeli do ghatt*“.⁸³ Ze skupin, které se angažovaly v různých antisemitských akcích to pak byla např. Protižidovská liga.⁸⁴

Pokud bychom sledovali ultrapravicové kruhy tehdejší křesťanské politiky, zmínit je třeba i redaktora lidoveckého deníku *Hlas* Jana Krlína, který v článku z roku 1945 pohlížel na holocaust jako na akt historické spravedlnosti. Vyjádřil zde i známou myšlenku o „*znečištění*“ evropských národů židovstvem a pokračoval o vině Židů za válku a nacismus, za kterou byli Židé po zásluze potrestáni holocaustem.

Také již zmíněný Bohumil Stašek z ČSL pronesl při svém kázání na bohoslužbě Čechům v koncentračním táboře Dachau 2. dubna 1945 podobně plamennou řeč o vině Židů při ukřižování Ježíše, jako jsme uvedli výše u Adolfa Hitlera. I ve Staškově kázání zazněla oprávněnost trestu v podobě holocaustu.⁸⁵

Nutno podotknout, že hlavní české a moravské antisemitské akce (např. brněnské pogromy na Židy na jaře 1939) však realizovali fašisté a kolaboranti, u nichž nebyl křesťanský prvek dominantní a jejich fanatický antisemitismus nevycházel primárně z náboženské orientace.⁸⁶

⁸³ HEJL, Vilém. Rozvrat. Mnichov a náš osud. Praha 1990. s. 55. In MACHÁLEK, Vít. Postoje českých křesťanů k šoa po roce 1945. Křesťanská revue. 1998, roč. LXV, č. 8. s. 204.

⁸⁴ Extrémní fašistická organizace s podporou okupačních úřadů. Kontakty s dalšími kolaborantskými a fašistickými organizacemi. Mluvčím PL se stal H. Tuskány a V. Müller. Tiskovým orgánem byl Árijský boj, vedený V. Břetenášem. Protižidovskou kampaň vedl také časopis Úder. Články s protižidovskými náměty uveřejňovaly také další kolaborantské časopisy, např. Árijská korespondence, Vlajka i oficiální tisk Národního souručenství. FRAJDL, Jiří. ZA PROTEKTORÁTU: *Protektorátní kolaborantské a fašistické organizace 1939–1945* [online]. Klub českého pohraničí v Rýmařově, [1997], 19.2.2009 [cit. 2009-02-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.kcprymarov.estranky.cz/clanky/nase-knihovna/protektoratni-kolaborantske-a-fasisticke-organizace-1939-1945>>.

⁸⁵ MACHÁLEK, Vít. Postoje českých křesťanů k šoa po roce 1945. Křesťanská revue. 1998, roč. LXV, č. 8. s. 205.

⁸⁶ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 167.

2.1.3. Pravicový extremismus a křesťanství od poválečného období do sametové revoluce

Po druhé světové válce lze obecně sledovat náhlý útlum pravicového extremismu na našem území. I když pochopitelně ne zcela jednoznačný. Již krátce po válce se totiž např. objevily první úvahy o údajně nadsazovaném počtu židovských obětí holocaustu.⁸⁷

Zhruba od roku 1948 se náboženské projevy staly pro nový režim nepřijatelnými, a tak církve byly většinou důležitými centry odporu proti komunismu. Miroslav Mareš k tomuto tématu uvádí, že:

„V malé části katolických struktur byla zřejmě ‚uchovávána tradice‘ náhledu na chod světa jako na ‚židomarxistické‘ spiknutí (protože pod maskou antisemitismu se antisemitsky projevoval i komunistický režim), o čemž svědčí i přechovávání různých tiskovin antisemitského zaměření, které začaly být po roce 1989 kopírovány a šířeny.“⁸⁸

V roce 1986 byly zřejmě i v těchto kruzích zpracovány anonymně samizdatové *České dějiny* a *Světové dějiny*, přičemž v *Českých dějinách* (dovedených do roku 1989) je kromě jiného trváno na pravosti *Královédvorského rukopisu*, na Hilsnerově pachatelství rituální vraždy v Polné, na židovském původu a zednářském angažmá T. G. Masaryka. Celé moderní české dějiny jsou zde vykresleny jako pomalý vítězný nástup Satana reprezentovaného tzv. spolkem ŽMVLK (židovsko-maďarsko-velkoněmeckou liberální klikou). Oceňován je zde dále feudalismus jako blízký katolickému společenskému řádu, odsuzován je socialismus i kapitalismus, ten je údajně vybudován na principech, které jsou v rozporu s božím zájmem. Odmítnuta je dále i orientace českého státu na Komenského, zdůrazněna pak je svatováclavská tradice.⁸⁹

⁸⁷ RATAJ, Jan. *O autoritativní národní stát : ideologické proměny české politiky v druhé republice 1938-1939*. Praha : Karolinum, 1997. s. 101.

⁸⁸ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 167.

⁸⁹ MAZEL, Michal. Oponenti systému. In FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno : Masarykova univerzita, 1998. s. 231-232.

V roce 1987, tedy koncem studené války, byla údajně obnovena Protižidovská liga exilu, v jejíž tiskovině *Árijský boj* byl antisemitismus spíše neonacistického, než křesťanského původu.⁹⁰

2.2. Historie levicového extremismu a křesťanství na českém území – „církve kolaborující“

Po představení historie pravicových extremistických proudů v rámci křesťanství se nyní budeme věnovat zjednodušenému druhému pólu pravo-levé osy. Nutno v začátku zmínit, že situace vztahu křesťanství a levice, resp. ultralevice na našem území se do značné míry liší ve srovnání s pravíci. Těžko bychom například u levice hledali prvky antisemitismu a rasové nesnášenlivosti, které bývají pro pravicová hnutí charakteristická. Dále nám mnohdy vznikají potíže již se samotným označením levicových skupin jako extremistických.

Při pohledu do historie naší země lze konstatovat, že se zde netvořily větší skupiny levicově-radikálních křesťanů (na rozdíl od pravicových organizací), ale spíše frakce kolaborantů fungující jako v rámci komunistického režimu. Můžeme si tedy představit několik významných jedinců a uskupení z řad křesťanů, kteří inklinovali k marxismu-leninismu.

Komunistický stát v průběhu období 1948 až 1989 vyzkoušel řadu strategií ve snaze ovládnout církev. Celou touto érou se vinula zejména sázka na osoby zevnitř církví, kterým nevadilo spolupracovat s tímto ateistickým režimem, jehož cílem bylo v podstatě vliv náboženství na život člověka odstranit. S ohledem na tento zjevný rozpor cílů církve a komunistického režimu lze tento fakt nazvat církví kolaborující.

Jejím základem byli zejména kněží z řad katolické církve, kteří sami sebe v polovině dvacátého století označovali za vlastenecké, příp. mírové. Na lokální úrovni se v této sféře pohybovala celá řada duchovních, kteří sice nesloužili režimu v ústředních institucích, ale odváděli pro něj práci ve svých farnostech. Pomocí přípravy lokálních politických procesů s radikálně protikomunisticky laděnými věřícími, nabádáním ke vstupu do JZD, vystupováním na demonstracích apod. Podle odhadů Státního úřadu pro věci církevní působilo začátkem padesátých let v českých zemích cca 50 katolických

⁹⁰ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 168.

kněží, které lze označit za bezvýhradné podporovatele komunistického režimu.⁹¹ Vzhledem k rozsahu a zadání této práce si uvedeme pouze některé zásadní momenty v historii spolupráce křesťanských duchovních s komunistickým režimem.

V únoru roku 1948, když se komunisté chopili moci, uvítal tehdejší pražský arcibiskup Josef Beran komunistické sliby, že nová vláda neučiní nic, co by narušilo vztahy mezi církví a státem. Jelikož režim potřeboval, aby v nadcházejících volbách byla potvrzena jeho legitimita, jeho představitelé si dobře uvědomovali, že církev tomu může zabránit. Pokud by vyzvala katolíky, aby komunisty nevolili, byla by pro ně situace velice složitá. Požádali tedy nového arcibiskupa, aby vůči převratu zaujal „*pozitivní postoj*“. Josef Beran reagoval tím, že vyzval Čechy, aby neriskovali rozpoutání občanské války tím, že se budou stavět režimu na odpor. Katolická církev podle jeho slov přijme socialismus, který bude respektovat stávající právní struktury. Trval ovšem na tom, na rozdíl od českých protestantských vůdců, aby jemu podřízení katoličtí hodnostáři zachovali neutrální postoj vůči režimu.⁹²

Po květnových volbách v roce 1948 souhlasil pražský arcibiskup s celebrací tradičního *Te Deum* při uvedení nového prezidenta Klementa Gottwalda do úřadu. Ovšem varoval kněze, aby nepřijímali oficiální funkci. Josef Plojhar, Beranův spoluvězeň z Dachau, však toto nařízení porušil a přijal křeslo ministra zdravotnictví (tuto funkci zastával až do roku 1968⁹³). Beran jej tedy zbavil kněžské funkce. Režim však chtěl, aby byla jeho suspendace zrušena, neboť by mohlo odradit jiné kněze od spolupráce s režimem. Muselo tedy dojít ke konfliktu, protože Beran odmítl své rozhodnutí odvolat.⁹⁴ Po mnohých perzekucích byl Beran roku 1964 internován v odlehlém klášteře, později emigroval z vlasti.⁹⁵

⁹¹ BALÍK, Stanislav, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 127-128.

⁹² LUXMOORE, Jonathan, BABIUCHOVÁ, Jolanta. *Vatikán a rudý prapor : zápas o duši východní Evropy*. Praha : Volvox Globator, 2003. s. 70-71.

⁹³ PEHR, Michal. *Cestami křesťanské politiky : biografický slovník k dějinám křesťanských stran v českých zemích*. Praha : Akropolis, 2007. s. 199.

⁹⁴ LUXMOORE, Jonathan, BABIUCHOVÁ, Jolanta. *Vatikán a rudý prapor : zápas o duši východní Evropy*. Praha : Volvox Globator, 2003. s. 71-72.

⁹⁵ V období „Pražského jara“ v roce 1968 se údajně měl pokusit o návrat zpět do své diecéze v Československu, jeho snahy však byly StB zmařeny. CÚHRA, Jaroslav. *Československo a Vatikán za Pražského jara*. In KÁRNÍK, Zdeněk, KOPEČEK, Michal. *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu do roku 1989*. Praha : Dokořán : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2003. s. 255.

Samotného Plojgara, který byl členem ČSL a také tzv. tajným členem⁹⁶ v KSČ, již před únorem 1948 komunistická strana za jednoho z členů nakloněné frakce, udržující si odstup od konzervativního vedení. V létě roku 1949 pak podporoval pokus režimu o vytvoření jakési národní církve vyhlášením Katolické akce,⁹⁷ jež však nakonec ztroskotala. Tzv. vlastenečtí kněží poté působili v separátních organizacích, na jejichž činnosti se vždy aktivně podílel. Tím se Plojhar definitivně zdiskreditoval i před většinou členů ČSL, svoji pozici však ustál. Od roku 1951, kdy převzal funkci předsedy této strany, razil heslo, že jde o výběrovou stranu. V ideové rovině hlásal návrat k hodnotám křesťanského socialismu, v němž hledal styčné body s komunismem proti „buržoaznímu liberalismu“. Angažoval se také na poli československo-sovětského přátelství (od roku 1952 místopředseda SČSP⁹⁸), později aktivně rozvíjel vztahy s východoněmeckou Křesťansko-demokratickou stranou. Iniciativu vyvíjel takto v „prorežimně“ laděném hnutí obránců míru a v letech 1951-1968 předsedal Celostátnímu mírovému výboru katolického duchovenstva.⁹⁹

Plojhar dále v 50. a 60. letech kritizoval předúnorové vedení ČSL v čele s Janem Šrámkem. Od konce 40. a po celá 50. léta se zásadně distancoval od všech funkcionářů a poslanců vlastní strany (ČSL), kteří byli režimem obviněni z různých zločinů a soudně perzekuováni.¹⁰⁰

Dalším katolickým knězem otevřeným komunismu a zároveň členem ČSL byl Josef Beneš, který stejně jako Josef Plojhar, byl v rámci režimu zařazen v programu tzv. vlasteneckých (či pokrokových) kněží. Byli takto pojmenováni kněží, kteří otevřeně spolupracovali s komunistickým režimem.

⁹⁶ „Tajní členové“ byl název pro ty členy KSČ, pomocí kterých se snažila tato strana zajistit vliv ve společnosti již před rokem 1948. V KSČ pro ně existoval název „ponorky“. *Tajní členové KSČ* [online]. Totalita.cz, [2000] , 2009 [cit. 2009-02-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/ponorka.php>>.

⁹⁷ Ustavující sjezd komunisty vytvořené "Katolické akce" se konal 10. června 1949 v Obecním domě v Praze. Zúčastnilo se jej asi 67 tzv. "vlasteneckých kněží" a blíže neurčený počet laiků. Samotný název "Katolická akce" byl dosti matoucí, neboť tak se nazývala účast laiků na církevní činnosti. Podnět k této Katolické akci položil Pius XI. Encyklikou *Ubi arcano Dei* z 23.12.1922. Lživá komunistická propaganda hlásala, že tato akce má podporu více jak 500 kněží. *Katolická akce* [online]. Totalita.cz, 2000 , 2009 [cit. 2008-12-28]. Dostupný z WWW: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/akce_katol.php>.

⁹⁸ PEHR, Michal. *Cestami křesťanské politiky : biografický slovník k dějinám křesťanských stran v českých zemích*. Praha : Akropolis, 2007. s. 199.

⁹⁹ Tamtéž, s. 198-199.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 199.

Z ostatních významnějších katolických „ikon“ spojených s komunismem můžeme uvést ještě Jana Máru, Bohuslava Černockého či Josefa Fialu.¹⁰¹

Jedním z největších snah komunismu o ovládnutí katolického duchovenstva zevnitř bylo Mírové hnutí katolického duchovenstva (MHKD). Podnět k jeho vzniku daly tzv. národní poutě na místech spojených s cyrilometodějskou tradicí, organizované zmíněnou Katolickou akcí a Národní frontou. K ustanovení této struktury došlo v červenci 1950 a od této chvíle se jeho historie vinula až do března 1968, kdy postupně rezignovala celá česká část vedení.¹⁰² MHKD sice odkazovala na pravověrnost svých členů: „*chceme zachovat naše svaté římskokatolické učení příštím generacím,*“ ovšem jasně ukázala svůj prokomunistický postoj: „*žádný z dosavadních režimů nám nedával takové možnosti uplatnění Kristova evangelia jako naše lidově demokratické zřízení.*“¹⁰³ Zmíníme, že u zrodu MHKD stál i J. Plohrar a J. Beneš.

Josef Beneš se později, postaral o zneužití encykliky *Pacem in terris – Mír na zemi* (vydaná 11. dubna 1963 papežem Janem XXIII) komunistickým režimem, který si vypůjčil pro pozdější vybudování společenství mírových kněží kolaborujících s režimem. Konečný cíl tohoto spolku nebyl ovšem mír ve světě, ale šlo o plán na zničení církve.¹⁰⁴ Beran již roku 1964 v *Duchovním pastýři*, měsíčníku CMVKD (Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva), komentoval zmíněnou encykliku následovně:

*"Na světovém kongresu za odzbrojení a mír v Moskvě, který byl největším shromážděním obránců míru, jaké se kdy konalo, a řekl závažná slova na adresu všech, kdož hazardují s válkou. Není pochyby, že moskevský kongres byl počátkem nové epochy boje za mír a že zapůsobil na stamiliony lidí na celém světě."*¹⁰⁵

¹⁰¹ BALÍK, Stanislav, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 127.

¹⁰² Tamtéž, s. 130.

¹⁰³ Tamtéž, s. 129.

¹⁰⁴ SLÁDEK, Karel. *Nový rok v napětí mezi válkou a mírem* [online]. Christnet.cz, 3.1.2008 [cit. 2009-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.christnet.cz/magazin/clanek.asp?clanek=214&zamysleni=true>>.

¹⁰⁵ VAŠKO, Václav. Čtyřicet let od vydání *Pacem in terris*. *Perspektivy* [online]. 2008, roč. 2003, č. 7 [cit. 2009-02-03]. Dostupný z WWW: <http://www.tf.jcu.cz/katedry/ket/temata-diskuze/socialni_etika>.

Pokračoval: "Světové mírové hnutí a jeho akce měly však i svůj odraz v samotné katolické církvi."¹⁰⁶ Beneš zakončil svůj komentář tvrzením, že míroví kněží uvítali encykliku proto, že hlava církve říká to, o čem oni vždy mluvili. Paradoxně právě on si musel být vědom rozdílu mezi mírem Kristovým, hlásaným církví, a mírem v pojetí sovětské propagandy.¹⁰⁷

V květnu 1970 pak padlo politické rozhodnutí ÚV KSČ podpořit vznik „*nové mírové organizace katolického duchovenstva*“. Vlastenečtí kněží se tedy začali opět hlásit o slovo. Při jednání o vzniku sdružení navštívila skupina kněží 12. května 1970 ministerstvo kultury a vydala prohlášení:

*„Distancujeme se od protisocialistických sil, které se v letech 1968-1969 snažily narušit cestu našeho pokojného budování a vytrhnout naši republiku ze společenství socialistických zemí. Slibujeme, že učiníme vše, co je v našich silách, abychom spolu s našimi věřícími přispěli ke konsolidačnímu úsilí naší vlády.“*¹⁰⁸

Nová organizace nesla název Sdružení katolického duchovenstva *Pacem in terris* (SKD PIT). Od MHKD se SKD PIT lišilo především tím, že nemělo ambici být všezahrnujícím orgánem všech kněží bez jasně vymezené základny, ale mělo pevnou členskou základnu. Představitelé vznikajícího sdružení předpokládali, že budou nástrojem pro to, aby neupevňovali své pozice na Vatikánu. Nebránilo jim to ovšem v tom, aby katolické veřejnosti tvrdili, že sdružení bude vždy respektovat církevní autoritu Vatikánu.

Oficiálně SKD PIT vzniklo v srpnu 1971, jeho činnost byla ukončena v polovině roku 1989. Jeho úkolem bylo podporovat kroky KSČ, svými prohlášeními dokládat podporu komunistickému režimu a schvalovat jeho církevní politiku, čímž mělo SKD PIT dokládat, že v naší zemi neexistoval náboženský útlak. Zlomem v jeho historii se stalo *Prohlášení Posvátné kongregace pro klérus o některých sdruženích a hnutích zakázaných kléru*. Tento dekret vydaný 8. března 1982, později známý jako *Quidam episcopi*, formuloval upozornění, že kněžská hnutí, která i nepřímo sledují politické cíle, jsou zakázána. Byť by se tvářila, že podporují obecné lidské hodnoty. Zatímco v roce

¹⁰⁶ VAŠKO, Václav. Čtyřicet let od vydání *Pacem in terris*. *Perspektivy* [online]. 2008, roč. 2003, č. 7 [cit. 2009-02-03]. Dostupný z WWW: <http://www.tf.jcu.cz/katedry/ket/temata-diskuze/socialni_etika>.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ BALÍK, Stanislav, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 131.

1973 bylo mezi katolickými duchovními 37 % členů SKD PIT, po vydání dekretu klesl jejich podíl o třetinu. Z výrazných postav SKD PIT jmenujme Josefa Vranu, Karla Jonáše, Antonína Veselého, Zoltána Beláka či Václava Medka.¹⁰⁹

Dalším z řad křesťanských hodnostářů, kdo uvítal nastolení komunistického režimu, byl protestantský teolog Josef Lukl Hromádka. Ten v marxismu-leninismu po většinu života spatřoval vyvrcholení dějinného zápasu za svobodu a věřil, že nelítostné represálie jsou cenou, kterou bylo nezbytné zaplatit, aby mohly být položeny základy spravedlivé společnosti.¹¹⁰

Josef Hromádka patřil k velkým zastáncům říjnové revoluce, kterou se nezdráhal přirovnat k revoluci husitské. V jedné ze svých přednášek se k vyjádřil takto:

„Všimněme si zhruba např. patnáctého století! Co tenkrát znamenala nejen pro náš lid, nýbrž pro celý tehdejší vzdělaný svět husitská revoluce! Byl to otřesný výbuch v první řadě ovšem duchovní a mravní, ale s velikými důsledky sociálně politickými. Církev, myslitelé, rozmanité skupiny náboženské nebo kulturní v 15. století přímo nebo nepřímo reagovaly na to, co se dalo v našich zemích... Dnes je komunismus, anebo lépe řečeno ruská revoluce komunistická z listopadu (podle ruského kalendáře z konce října) 1917 počátkem nového údobí dějinného, událostí, ke které lidé v celém světě zaujímají nějaký vztah... Komunismus – toť sovětská revoluce a Sovětské Rusko... Komunismus – toť zčásti temné, zčásti určité vědomí, že země a národy, které nesly až do roku 1938 odpovědnost za vedení a organizaci světového pořádku, nestačí už samy ani mravně, ani ideově, ani politicky, aby zvládly ohromné úkoly poválečného světa“¹¹¹

Pokračuje: „Co jest Husova revoluce jiného než výbuch sociální? Je pravda, že starí křesťané i husité mluvili řečí náboženskou... je pravda, že jejich pathos duchovní měl ohromnou sílu budovatelskou. Ale zároveň idejemi a touhami odhalíte síly a motivy sociální a hospodářské. Ve hnutí husitském najdete zápas o to, aby drobný český zeman, sedlák, řemeslník otrásl výsadami pánů a bohatých měšťanů, aby český živel byl zorganizován důstojněji a spravedlivěji.“¹¹²

¹⁰⁹ BALÍK, Stanislav, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 131-145.

¹¹⁰ LUXMOORE, Jonathan, BABIUCHOVÁ, Jolanta. *Vatikán a rudý prapor : zápas o duši východní Evropy*. Praha : Volvox Globator, 2003. s. 131-132.

¹¹¹ HROMÁDKA, Josef Lukl. *Komunismus a křesťanství*. In ČEJKA, Marek, HANUŠ, Jiří. *Křesťané a socialismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. s. 15-18.

¹¹² Tamtéž, s. 25-26.

Josef Hromádka obhajoval komunismus i v jeho ideové podobě, především kladně hodnotil jeho sociální program, který byl dle jeho slov blízky křesťanskému.

„Měšťák měl svůj dům a akcie, obchodník svůj obchod, rolník svoje pole, inteligence pak své diplomy a hodnosti. Co dělat, aby lidé, kteří neměli ničeho a zpravidla záviseli na libovůli svých zaměstnavatelů, dosáhli stejných společenských práv a stejné lidské důstojnosti? ... Všude lidé zámožnější, vyšší úřednictvo... dělali všechno, aby dělnické strany socialistické byly buď potlačeny, anebo zatlačeny na okraj veřejného a kulturního života. I křesťanské církve často pochybovaly, protože nepochopily dějinnou nutnost a mravní oprávněnost dělnického hnutí; nepostřehly, že se v něm projevuje nezadržitelně dynamická síla živé křesťanské tradice.¹¹³ Když čtete Marxe a Lenina, nebo ruské vzdělance, kteří připravovali revoluci v Rusku, cítíte ohlas toho, co zvěštovali starozákonní proroci a novozákonní apoštolové.“¹¹⁴

Svémi myšlenkami o hodnotách režimu se snažil apelovat i v řadách křesťanských věřících. Jeho teze se týkaly hlavně toho, že nástup komunistické strany znamená pokrok ve veřejném životě a pod jejím vedením se statisíce obyvatel zasazují do plodné práce. Komunisté při tom potřebují i podporu křesťanstva, zejména „kladnou kritiku“.¹¹⁵

V knize *Komunismus a křesťanství* Josef Hromádka tuto myšlenku vyjádřil následovně:

„Soudím však, že SSSR je na cestě budovatelské: chce vystavět pevný socialistický řád na území šestiny zemské pevniny a že uvědoměle oživuje a probouzí všechny kladné síly ruské i světové tradice civilizační. K tomuto ohromnému dílu bude více a více potřebovat všech vrstev, které v sobě ztělesňují duchovní bohatství od dob proroků a apoštolů.“¹¹⁶

Josef Hromádka byl tedy v zásadě přesvědčen o tom, že jakmile si komunistický režim vybuduje pevné postavení, stane se humánnějším. Jako úkol křesťanů viděl

¹¹³ HROMÁDKA, Josef Lukl. *Komunismus a křesťanství*. In ČEJKA, Marek, HANUŠ, Jiří. *Křesťané a socialismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. s. 19-20.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 29.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 27.

¹¹⁶ HROMÁDKA, Josef Lukl. *Komunismus a křesťanství : o nápravu věcí lidských*. Hradec Králové : Evangelické dílo, 1947. s. 47.

snahu, aby se tak stalo co nejdříve.¹¹⁷ V komunismu spatřoval i v jistém slova smyslu pokračování křesťanství. „Nevěřím, že by komunismus se svou filosofií i sociálně politickou dynamikou mohl vzniknout někde jinde než na půdě zorané křesťanskou duchovní tradicí a civilisací.“¹¹⁸

Uvedeme ještě hodnocení, které na adresu Josefa Hromádky učinili Johnathan Luxmoore a Jolanta Babiuchová: „Nedokázal ale odhadnout, jak funguje komunistická moc, a stal se jedním z ‚užitečných hlupáků‘, jejichž dobrých úmyslů měli na Leninovu radu komunisté využívat.“¹¹⁹

Ještě připomeňme událost z března roku 1951, kdy v naší vlasti složila část katolických biskupů přísahu vůči režimu. Mnozí se totiž domnívali, podobně jako J. Hromádka, že to byla cena, kterou bylo nezbytné zaplatit za přežití církve.¹²⁰

Není zcela jednoduché najít kritéria kněžské kolaborace. Můžeme za ni považovat členství v kolaborantských sdruženích. Někteří z takových duchovních, jak bylo výše uvedeno, se snažili zachránit křesťanskou nauku či vyzrát na režim, jiní podleli výhodám, které komunismus touto cestou nabízel. O skutečném důvodu zmíněných jednotlivců a jim podobných se můžeme jen domnívat.

¹¹⁷ LUXMOORE, Jonathan, BABIUCHOVÁ, Jolanta. *Vatikán a rudý prapor : zápas o duši východní Evropy*. Praha : Volvox Globator, 2003. s. 131-132.

¹¹⁸ HROMÁDKA, Josef Lukl. Komunismus a křesťanství. In ČEJKA, Marek, HANUŠ, Jiří. *Křesťané a socialismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. s. 28.

¹¹⁹ LUXMOORE, Jonathan, BABIUCHOVÁ, Jolanta. *Vatikán a rudý prapor : zápas o duši východní Evropy*. Praha : Volvox Globator, 2003. s. 132.

¹²⁰ Řím byl však jiného názoru – v květnu téhož roku Vatikán souhlasil s přísahou, ovšem pouze vládě, nikoli na československou komunistickou ústavu. LUXMOORE, Jonathan, BABIUCHOVÁ, Jolanta. *Vatikán a rudý prapor : zápas o duši východní Evropy*. Praha : Volvox Globator, 2003. s. 138.

3. Současné ultrapravicové skupiny s křesťanskými vazbami

Nastínili jsme, že v současné České republice fungují extremistické skupiny různého zaměření mající v rozdílné míře vazby na křesťanskou nauku. V následujícím textu se budeme věnovat pravicovým i levicovým uskupením působících na našem území v horizontu posledních dvaceti let (tedy po sametové revoluci).

3.1.1. Katolický proud české ultrapravice

Jak jsme uvedli, je na našem území značně rozšířen radikální a extrémní proud odvolávající se směrem ke katolické církvi. Vzhledem k jeho velikosti a pro lepší přehlednost se jej tedy nyní pokusíme od ostatních nekatolických, resp. nekonfesních skupin oddělit. Upozorníme, že v této stati se budeme věnovat zejm. křesťanskému extremismu, plynoucímu z náboženského přesvědčení.

Od sametové revoluce roku 1989 se v českých zemích mohl opět svobodně rozvinout pluralitní politický a náboženský život. Malá část společensko-politicky se angažujících katolických věřících však zastává a cíleně propaguje postoje a názory, které lze charakterizovat jako nacionalistické (vázané na cyrilometodějskou nebo svatováclavskou národní křesťanskou tradici), antidemokratické a antisemitské, čímž se v podstatě stala součástí ultrapravicového spektra. S jeho dalšími formami pak dokonce navázala dílčí kontakty a alespoň částečně pro ně vytvořila důležité „*ideové zázemí*“. Tomuto tématu se budeme blíže věnovat v následujících podkapitolách.¹²¹

U osob popisovaného extremistického proudu je v různé míře vyznávané katolictví a jeho hodnoty pouze výchozími body pro kritiku stávajícího demokratického režimu a jeho základních hodnot a principů. Důležitým bodem jejich ideologií jsou také různé „*spiklenecké teorie*“. Jak uvádí Miroslav Mareš, nejsou příslušníci většinou „*fanatičtí náboženští blouznivci*“, náboženský prvek je u mnoha z nich naopak potlačen ve prospěch jistého „*prvoplánového antisemitismu*“ či mesianistického varování před všemožnými celosvětovými konspiracemi (např. tradiční židozедnářské spojení, ovlivňování vývoje lidstva UFO – což mají být poslové Satanovi). Jejich činnost bývá

¹²¹ Blíže k tomuto tématu v českém i evropském prostředí také FIALA, Petr. *Katolicismus a politika : o politické dimenzi katolicismu v postmoderní době*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1995. s. 281-298.

většinou zaměřena na politickou agitaci a mívá politické dopady. Část dokonce navázala na meziválečné klerofašistické koncepce propojení katolicismu s korporativismem, které bylo typické pro již zmíněnou část NOF.¹²²

Lze tedy konstatovat, že již krátce po listopadu 1989 se u řady lidí projevil pochybnosti o skutečném průběhu, příčinách i důsledcích sametové revoluce. Někteří katolicky orientovaní občané v Československu i v exilu očekávali, že po pádu komunismu nastane obecný návrat k tradičním křesťanským hodnotám a zvýší se i autorita katolické církve ve společnosti.

Po změně režimu však tyto lidé docházeli k názoru, že tomu tak nebude. Řada z nich byli bývalí političtí vězni či lidé jinak perzekuovaní za své politické a náboženské postoje komunistickou mocí, začali kritizovat i nedostatečné vypořádání nového státu s komunismem. Na vládnoucí reprezentaci Občanského fóra pohlíželi spíše s nedůvěrou, kterou umocnila i kontroverzní aféra s předsedou ČSL Josefem Bartoníčkem před prvními svobodnými volbami v roce 1990.

Také činnost vedení katolické církve i křesťanských politických subjektů vnímali jako řečneme „*málo bojovnou*“ proti sekularizačním tendencím a přílivu „*západních zkažeností*“ jako pornografie, drog atp. „*Luxovo vedení ČSL ani příliš „moderní“ KDS nebyly částí bývalých Bartoníčkových příznivců ani ultrakonzervativními katolíky akceptovány.*“¹²³

Některé z výše zmíněných postojů byly a jsou obecně rozšířené a nelze je, dle Miroslava Mareše, považovat a priori za extremistické či ryze nedemokratické. Avšak část z takto uvažujících jedinců si začala postupně odůvodňovat svoji nespokojenost se zmíněnými trendy nového státu a fakticky odmítla liberální demokratický systém, ztotožněný v jejich pojetí s masovou „*nemorální*“ konzumní společností (často se skrývaným poukazem na to, že zde „*všechno ovládají Židé*“).¹²⁴

Mínění řady lidí zřejmě také podpořilo již krátce po sametové revoluci zveřejnění tzv. *Analýzy 17. listopadu 1989*,¹²⁵ kterou napsal v roce 1990 katolicky orientovaný, bývalý

¹²² MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 168 - 169.

¹²³ Tamtéž, s. 169.

¹²⁴ Tamtéž, s. 169-170.

¹²⁵ Celý dokument na: DOLEJŠÍ, Miroslav. *Analýza 17. listopadu a změn ve východní Evropě v roce 1989* [online]. Pravý Blok, [cit. 2008-11-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.cibulka.net/nnoviny/nn1998/nn0198/obsah/mir/mir.htm>>.

politický vězeň Miroslav Dolejší.¹²⁶ U něho byly dominantní spíše různé spiklenecké teorie, než katolický fundamentalismus. V uvedeném textu se snaží dokázat, že k pádu komunismu ve střední a východní Evropě přispěl puč, který zorganizovala KGB, CIA a Mossad.

„Cílem operace nebylo pouze odstranění Jakeše, ale i dočasný taktický ústup komunistů ze světla do předem připravených pozic, jejichž dislokace a krytí bylo předmětem dojednávání s Obrodou socialismu od ledna 1989. Od téže doby (po zatčení Václava Havla) byli Hegenbartem mobilizováni herci, zpěváci aj. k podpisovým akcím za jeho propuštění. Všichni iniciátoři byli komunisté nebo spolupracovníci Státní bezpečnosti... Ze seznamu studentů, kteří připravovali manifestaci a později se chopili organizování studentstva vyplývá, že jde výlučně o děti prominentních rodičů. 86% těchto studentů mělo rodiče ve vysokých funkcích v KSC, FMV, diplomatických službách, v kategorii generálních ředitelů, vysokoškolských profesorů, atd. Existují důkazy o instruování těchto dětí jejich rodiči. Existují rovněž důkazy o tom, že už od června 1989 byla vypracována hesla, jako „Nejsme jako oni“, „Nechceme násilí“, atd. a formy jejich uplatňování při demonstracích tak, aby nedošlo k fyzickému napadání komunistů (to byla jedna z podmínek dohody o předání moci) a záruky za ni převzali sami komunisté prostřednictvím studentů a Občanského fóra.“¹²⁷

Miroslav Dolejší kritizuje i všeobecný úpadek morálky, víry, autority církví, hodnoty rodiny atp. Tehdejší vládu z těchto tendencí obvinil následujícím způsobem:

„Dnes jsme však v situaci, kdy lidé naplňují obsah slova svoboda množstvím zboží, hltáním dojmů z cest, počtem pornografických časopisů, striptýzů, neomezenou homosexualitou, násilím, požívačností – a vláda tuto tendenci podporuje, protože takto zahlcený občan nemá čas sledovat vládu a nepřekáží. A pak tu je to nejdůležitější. To všechno odvádí lidi od chápání toho, co je pro ně v životě opravdu

¹²⁶ Miroslav Dolejší byl roku 1951 zatčen a odsouzen pro velezradu a špionáž na 23 let, propuštěn byl v květnu 1960 na amnestii. V roce 1977 byl odsouzen pro pokus trestného činu vyzvědačství, ohroení státního, hospodářského a služebního tajemství na 11 let. Propuštěn byl ze zdravotních důvodů v roce 1985. MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 183.

¹²⁷ DOLEJŠÍ, Miroslav. *Analýza 17. listopadu a změn ve východní Evropě v roce 1989* [online]. Pravý Blok, [cit. 2008-11-02]. Dostupný z WWW: < <http://www.cibulka.net/nnoviny/nn1998/nn0198/obsah/mir/2.htm> >.

zásadní: od cesty ke své podstatě a k podstatě toho, co se odehrává kolem nich... Jasně konturované ideje a mravní normy ztratily na přitažlivosti, rozšířil se morální a sexuální liberalismus, na významu a oblibě získaly viditelné a hmotné hodnoty, jako oblečení, dobré jídlo a pití, osobní vůz, chata, kvalitní bydlení, cestování, sexuální život. Komunisté pochopili tento trend a navíc nabídli obyvatelstvu možnost krást, lhát, udávat, pomlouvat – beztrestně. Za to získali lhostejnost obyvatelstva, které se s jejich vládou smířilo a přestalo je obtěžovat. Proto u nás prakticky neexistoval odpor proti komunistické diktatuře a sovětské okupaci... Destrukce člověka vztahu k transcenci je paralelou rozkladu jeho vztahu k ostatním lidem. Dnešní lidé jsou blíže primitivnímu modlářskému kmeni než náboženské kultuře středověku. Kromě regrese k modlářskému pojetí boha vnikly do náboženství představy podstatných rysů současné konzumní společnosti. Konzumní člověk, přeměněný ve zboží a prožívající svou životní energii jako investici, která je mu prostředkem k dosažení co největšího zisku se zřetelem k jeho postavení a k situaci na trhu osobností, si přeměnil víru v boha v psychologický nástroj lepšího přizpůsobení pro konkurenční zápas, v prostředek ke zvýšení schopnosti dosáhnout úspěchu. Stejně tak si sympatie k ostatním přeměnil v neosobní slušnost a boha změnil v generálního ředitele akciové společnosti světa.¹²⁸

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že Dolejšího postoje k politické situaci znovuobnovené Československé republiky můžeme nazývat minimálně fundamentalistickými. Směs jeho kritiky se týkala především polistopadové politiky, finančního uspořádání, úpadku hodnot a vlivu Židů a zednářů. Měla nečekaně velký dopad a podnítila i k organizaci a spolupráci obdobně smýšlejících lidí.¹²⁹

Ti se ve svých úvahách nechali inspirovat jak různými antisemitskými „hanopisy“ jako např. *Protokoly sionských mudrců*,¹³⁰ které začaly být šířeny jednak jako kopie předválečných a protektorátních vydání a postupně začaly být i vydávány. Objevovaly se také nově vypracované „odborné práce“ o židovském, zednářském a „post-

¹²⁸ DOLEJŠÍ, Miroslav. *Analýza 17. listopadu a změn ve východní Evropě v roce 1989* [online]. Pravý Blok, [cit. 2008-11-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.cibulka.net/nnoviny/nn1998/nn0198/obsah/mir/4.htm>>.

¹²⁹ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 169-170.

¹³⁰ Celý dokument dostupný na: *Protokoly sionských mudrců* [online]. Národně vzdělávací institut, 2005, 23.11.2005 [cit. 2008-12-12]. Dostupný z WWW: <http://www.vzdelavaci-institut.com/_files/download/comment.php?dlid=52&ENGINEsessID=50649dd2f151f24f8fe6065a27347921>.

bolševickém“ vlivu na chod soudobých dějin (včetně vlny teorií o řízení světa pověstnou Bilderberg group).

Dále zastánci tohoto křesťansko-pravicového proudu odmítají akceptovat II. vatikánský koncil a jeho výstupy. Zejména ekumenickou oblast, považují již „*tradičně*“ za důsledek působení židozедnářů v katolické církvi.¹³¹ V boji proti liberálnímu pluralismu nacházejí vzory v různých autoritativních režimech dvacátého století – frankistickém Španělsku či fašistické Itálii a prosazují nastolení obdobného režimu v současné České republice. Nutno dodat, že ovšem Hitlerovský nacismus z důvodu českého nacionalismu a katolicismu striktně odmítají. Z toho důvodu někdy operují s absurdním konceptem Hitlera jako židozедnáře (původem Žida), který svojí politikou v zásadě zaručil sionistům vznik Izraele. K tomu vyvražděním části obětovaných Židů (kterých navíc podle těchto vyznavačů „*osvětimské lži*“ bylo daleko méně, než šest milionů) poskytl po válce, ve které byla mimochodem jeho porážka předem jasná, bohatému židovstvu alibi k prosazování jakýchkoliv cílů. Tím si tedy podle Miroslava Mareše vytvářejí další argumenty pro odůvodnění fanatického antisemitismu.¹³²

Tomu v podstatě nahrává i hlásaný koncept katolického korporativismu, který je v mnoha rysech zaměnitelný např. s fašismem italského typu, ale, jak uvedl Radomír Pokora v *Pochodni Dneška*:

„Je-li někdo zastáncem korporativní demokracie, nemusí být zastáncem fašismu, i když fašismus plně přijal systém korporací. Avšak rozdíl je především v tom, že teorie korporativismu předpokládá úplné zrušení politických stran a převzetí jejich úlohy korporacemi, zatímco ve fašismu zůstává jediná politická strana zachována jako nástroj politického dynamismu.“¹³³

¹³¹ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 170-171.

¹³² Tamtéž, s. 170.

¹³³ Pochodeň dneška, č. 18, 1995. s. 9. In MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 171.

3.1.1. Ultrapravicová média a katolictví

Stejně jako tomu bylo v předválečném a meziválečném období, i po sametové revoluci vycházela v ČR periodika a publikace odkazující na katolictví, v nichž se objevovaly antisemitské prvky a byly vyjadřovány sympatie k autoritativním režimům. Ačkoliv jejich přispěvatelé pochopitelně často uváděli, že nejsou antisemité a že bojují pouze proti „*vůdčí úzké vrstvě židovstva*“, v rámci svých výpadů se mnohdy snažili takřka jakoukoliv popisovanou událost vysvětlit skrytým působením Židů a podněcovali tím obecnou nenávisť proti celému židovskému národu a náboženství a jakékoliv osobě židovského původu anebo víry ve veřejně známé či vlivné pozici. Miroslav Mareš v této souvislosti uvádí, že část z nich dokonce přetiskovala antisemitské texty z protektorátního období.¹³⁴

3.1.1.1. Redakce Týdeníku Politika

Asi nejznámějším periodikem s ultrapravicovými antisemitskými a křesťanskými rysy v naší novodobé historii je *Týdeník Politika* (TP), zaslouží si tedy naší pozornost. Vzhledem k značnému množství informací, které bychom mohli do této práce použít si ovšem (z hlediska jejího rozsahu) uvedeme spíše základní myšlenky a teze, na kterých představíme ideovou základu TP.

Přestože redakce těchto novin s podtitulem „*soukromý list pro politiku a ekonomiku*“ existovala bezmála dva roky, byl časopis v ČR rozšířen – údajný náklad posledních výtisků se pohyboval kolem dvanácti tisíc. Jeho první číslo vyšlo počátkem roku 1991, poslední devadesáté sedmé 17.12.1992.

U zrodu TP stáli především Josef Tomáš¹³⁵ (šéfredaktor) a Jaroslav Voříšek (zástupce šéfredaktora). Dalšími přispěvateli byli Petr Mutinský, Miroslav Dolejší, Vít Dokládal a

¹³⁴ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 171-172.

¹³⁵ V kontrastu s jeho pravicovým postojem stojí v současnosti fakt, že Josef Tomáš se stal v prosinci roku 2008 tiskovým mluvčím KSČM. Více informací na: ZÍDEK, Petr. *Nová tvář KSČM - antisemita*. *Lidové noviny* [online]. 2009 [cit. 2009-01-15]. Dostupný z WWW: <http://www.lidovky.cz/ln-nova-tvar-kscm-antisemita-dgo-/ln_domov.asp?c=A081230_194814_ln_domov_nev>.

další. Přičemž úzké vazby měl TP na bratislavské vydavatelství Agres, to vydalo v devadesátých letech několik antisemitských knih.¹³⁶

V samotném vydávání TP lze, podle znaleckého posudku FF UK v Praze,¹³⁷ pozorovat čtyři etapy vývoje:

- 1) politický extremismus (do 31. čísla),
- 2) narůstání otevřeného antisemitismu (do 39. čísla),
- 3) antisemitský fanatismus,
- 4) bez rozpaků ve stopách nacistického kolaborantského antisemitismu.¹³⁸

Vidíme tedy, že redakce TP prošla vývojem od kritiky režimu z antikomunistických pozic (rané období) věnovala stále větší pozornost antisemitské agresi.

Přestože vydavatelé TP krátce spolupracovali s SPR-RSČ, nakonec byl v tomto periodiku republikánský předseda Miroslav Sládek v rámci „*honu na zednáře*“ obviněn ze zednářského členství. „*Odhalila*“ jej podle Jaroslava Voříška titulní strana 25. čísla *Republiky*, kde se Miroslav Sládek mj. vyjádřil jasně zednářskou větou: „*Začali jsme stavbu chrámu – dokončeme ji*“.¹³⁹

Značná pozornost byla v TP věnována antisemitským tezím, přičemž mnohdy zde bylo k jejich podpoře využíváno křesťanství. Jako příklad můžeme uvést článek Jaroslava Voříška z 59. čísla, kde upozorňuje, že:

„Pro světovládné cíle judaismu bylo od samého počátku nejmocnější překážkou Kristovo učení, viditelně prezentované organizací katolické církve. Ideologům judaismu bylo jasné, že útok proti Církvi nemohou vést přímo – proto stáli u zrodu, nebo alespoň usměrňovali všechna hnutí a směry, které na ten nebo

¹³⁶ Znamé jsou například tituly *Genéza sionismu, Kniežatá doby* (Protokoly síónských mudrcov) či *Oficiální verze a fakta k tzv. případu Bartončák*.

¹³⁷ V případě TP byl pro potřeby policejního vyšetřovatele zpracován posudek od dr. Jičina, který však v TP sám publikoval a tím byl jeho text zaujatý ve prospěch vydavatelů TP. Na základě tohoto posudku bylo jenprve stíhání zastaveno, ale později pod tlakem médií obnoveno. V posudku FF UK byl zkoumán a kritizován i Jičinův posudek. MAREŠ, Miroslav. *Křesťanství a politický extremismus v České republice*. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 183.

¹³⁸ Znalecký posudek časopisu Týdeník Politika. Filosofická fakulta UK v Praze s. 1-5. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 183.

¹³⁹ VOŘÍŠEK, Jaroslav. Učedník „stavitelů chrámu“. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 75. s. 4.

onen způsob oslabovaly učení Církve a jeho působení na veřejnost.“

K mnoha obviněním z antisemitismu, která byla proti TP namířena se Josef Tomáš vyjádřil následovně:

„V současné době žije na území Československa asi 30-50 tisíc židovských občanů židovského původu, kdežto jejich podíl na rozhodujících státních a hospodářských funkcích představuje něco kolem 80 %. Čili tady nám už něco nehraje. Nehledě na to, že si tito lidé vesměs změnili svá jména. Proč? Jejich mezinárodní moc, jak již v politice, tak i ve finančnictví, se uskutečňuje skrytě. Není přístupna jakékoliv kontrole. A jestliže já jako občan tohoto státu zjistím tyto skutečnosti, mám právo ptát se prezidenta, vlády a parlamentu, proč tomu tak je. My nechceme nic jiného, než aby přistoupili na diskusi. Nemohu se přece lhostejně dívat, jak se z Československa stává kolonie Tel Avivu.“¹⁴⁰

Zejména v posledním období se objevovaly v TP články zpochybňující holocaust, či prohlášení, že Německá říše byla zneužita sionisty k vyvraždění přebytečných Židů. Oceňovány pak byly osoby Radoly Gajdy a Jozefa Tisa.

Tento trend se stupňoval a zasáhl i naše politické řady. Za Židy či svobodné zednáře byly označeny osoby ve vládních funkcích, poslanci Federálního shromáždění i vybraní signatáři Charty 77.¹⁴¹

Kritice se dostalo i novým náboženským směrům jako New Age,¹⁴² ale i příklonu katolické církve k polistopadovému establishmentu, na jehož důsledky církev samotná údajně doplatí:

„Exkluzivní Te Dedum, při němž arcipastýř v katedrále sv. Víta požehnal v prosinci 1989 ateistům, vyznavačům dialektického materialismu a svobodným zednářům, je svým významem a obsahem daleko závažnějším skutkem, nežli stejný čin ze dne 14.6.1948, kdy na stejném místě požehnal primas český budoucímu masovému vrahovi a první proletářské dámě republiky... Co k tomu říci. Hájit

¹⁴⁰ TOMÁŠ, Josef. O národnosti, státnosti a geopolitice. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 94. s. 4.

¹⁴¹ SVOBODOVÁ, J. Zdroje a projevy antisemitismu v českých zemích 1948-1992. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha: 1994. s. 72-75.

¹⁴² New Age. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 49. s. 2-4.

neobhajtelné není možné. Modlete se a postěte se, aby Boží království přišlo mezi vás. Necht' můj syn vás obejmě svým ohněm.“¹⁴³

Josef Tomáš dále v článku „*Skutečnost – minulá, přítomná, budoucí*“ konstatuje likvidaci křesťanství po II. Vatikánském koncilu a zařazuje se do skupiny věřících, kteří se postavili proti „*oficiální, pokoncilové likvidaci katolické církve*“. Tuto, jak uvádí, „*likvidaci křesťanství*“ dává ovšem za následek „*židovské politice*“ současného světa. Fundamentalisticky pak působí závěr tohoto článku, kde Josef Tomáš uvádí:

*„Za zásadní, téměř tragický důsledek modernistických změn v liturgii a věrouce považují nedostatek kázně tím projevené. Není důležité, kolik katolíků bude akceptovat původní neměnnou víru, důležité je, jak kvalitní lidé u víry zůstanou, protože ti sami už očistí církev od všech modernistických změn... naše skupina těch (věřících), kteří zpozorovali a sami se konkrétními činy postavili proti oficiální, pokoncilové likvidaci katolické církve, je nejméně početná, ale rozhodně nejcennější, resp. jediná, která má cenu.“*¹⁴⁴

Také Jan Bohatý v TP roku 1992 zmiňuje článkem „*II. Vatikánský koncil*“ svoji nespokojenost s novodobou podobou ekumenicky založené katolické církve v duchu „*aggiornamento*“. Toto „*zdnešnění*“ katolické církve světu je podle jeho mínění zednářské spiknutí, které má za následek zničit církev. O papeži Janu Pavlu II. píše:

*„Přímo mě šokovala jeho účast na ekumenickém shromáždění všech možných křesťanských, ale především nekřesťanských sekt v Assisi v roce 1986. Když se někdo dokáže modlit k hadům a jiným idolům, jedná se přece o popředí prvního Božího přikázání - Nebudeš mít jiných bohů přede mnou.“*¹⁴⁵

Číslo 59 z roku 1992, se neslo značně v „*protizednářském*“ duchu. Ludvík Floprecht zde uveřejnil článek, ve kterém upozorňoval, že boj Římskokatolické církve proti

¹⁴³ DOLEJŠÍ, Josef. Velcí a malý. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 4. s. 16.

¹⁴⁴ TOMÁŠ, Josef. *Skutečnost – minulá, přítomná, budoucí. Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 60. s. 5-6.

¹⁴⁵ BOHATÝ, Jan. *II. Vatikánský koncil. Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 61. s. 3-4.

zednářství začal již krátce poté, co se zednářství ujalo v Itálii v roce 1733. Popisovány zde jsou především údajné zednářské zločiny a to jak proti nim zakročila církev a především jednotliví papežové.¹⁴⁶ Do dnešních dnů se tak podle Ludvíka Floprechta katolická církev řídí encyklikami a bullami, shrnující:

„Zednářství jest zničiti nynější křesťanskou vzdělanost a zavésti světovou vládu zednářského řádu, který chce na její místo postaviti naturalistickou, atheistickou vzdělanost, s vědou a rozumem jakožto náboženstvím... Podstata boje tedy jet duchovní. Je to rozpor mezi materialismem a ideou křesťanskou, mezi právy božími a právy lidskými.“¹⁴⁷

V TP lze spatřovat i typicky fundamentalistickou kritiku nekatolických církví, především pak těch vzešlých z reformace. Napadán je zpravidla celkový výsledek reformace, který vedl k oslabení vlivu katolické církve a následný, z reformace vzešlý úpadek Českých zemí. Uvést si můžeme článek „*Jan Hus a jeho oslava*“.¹⁴⁸

Také papež Pius X. údajně ve svém projevu proti modernismu vyjádřil tyto myšlenky, když řekl: „*Protestantství bylo prvním krokem, potom následoval modernismus a všechno to končí atheismem.*“¹⁴⁹

Část 47 čísla z roku 1991 byla mj. zaměřena na objasnění možnosti sloučení nacionálního cítění s církevním učením. J. Pejřimovský se k této problematice vyjádřil tím, že nacionalismus je dle jeho názoru pouhým prosazováním oprávněných jazykových, kulturních a hospodářských zájmů národa a tím se stává jevem opodstatněným a obohacujícím dané společenství. Tím je v podstatě v plném souladu s křesťanskou tradicí.

„Pro křesťana nemůže být v duchu tradice sjednocená Evropa zemí kosmopolitních jedinců, ale pouze Evropou národů, důsledně hájících svá práva při respektování práv jiných, rozvíjejících svoji vlastní kulturu a přinášejících tak svůj vklad

¹⁴⁶ FOLPRECHT, Ludvík. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 59. s. 1-4.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 4.

¹⁴⁸ BIELIK, Petr. *Jan Hus a jeho oslava. Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 60. s. 16.

¹⁴⁹ VOŘÍŠEK, Jaroslav. *Heretické proměny ThDr. Františka Tomáška ve světle vlastních katechismů. Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 59. s. 5.

do společné, ve svém základu stále ještě křesťanské evropské kultury.“¹⁵⁰

Zmínit je jistě třeba i známý článek uveřejněný v TP číslo 96 z prosince roku 1992 nazvaný „*Částečný seznam Židů a židovských míšenců v současné kultuře ČR*“¹⁵¹ a na pokračování přetiskovaný text *Mezinárodní Žid* od Henryho Forda. Vydávání *Týdeníku Politika* bylo poté ze strany státních orgánů zastaveno.¹⁵²

Vzhledem k dalším antisemitským excesům spojených s TP byl v roce 1994 Josef Tomáš uznán vinným z trestných činů hanobení rasy, národa a přesvědčení a z podněcování k národnostní a rasové nenávisti. Odsouzen byl k podmíněnému trestu odnětí svobody na sedm měsíců se zkušební dobou na dva roky.

Velkou pozornost později vzbudila v roce 1996 také samizdatová publikace *Pražský politický proces ve věci Týdeníku Politika*.¹⁵³ Zde se Jaroslav Voříšek snaží dokázat, že celý proces proti Josefu Tomášovi a TP byl „jasně zinscenovanou politickou komedií“.

Jaroslav Voříšek v rozhovoru pro periodikum *Hlas národního sjednocení* z roku 1999 uvedl, že veřejně již nevystupuje, ale je však třeba: „...vytrvalost, odvalu a pevnou víru. Naše věc je spravedlivá, protože je v souladu s Bohem a jeho přírodou“.¹⁵⁴

Josef Tomáš spolupracoval začátkem roku 2001 s Českou televizí, po medializaci této skutečnosti byla však spolupráce ukončena.

Vidíme, že TP byl tedy jednoznačně radikálním křesťanským periodikem, jehož dominantním rysem se stala propagace antisemitismu, příp. teorií židovských a zednářských spiknutí. Stranou zájmu ovšem nestála ani některá nová náboženská hnutí a komunisté. A právě k těmto snahám bylo ve velké míře křesťanství využíváno redakcí TP. Autoři se tak snažili vytvořit obecnou nenávist vůči celému židovskému národu i náboženství. Přetiskovány byly i protektorátní antisemitské texty. Příspěvatelé dále

¹⁵⁰ PEJŘIMOVSKÝ, J. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1991, č. 47. s. 11.

¹⁵¹ Tento seznam je v rozšířené formě dostupný na: *ROZŠÍŘENÝ ČÁSTEČNÝ SEZNAM ŽIDŮ A ŽIDOVSKÝCH MÍŠENCŮ V KULTUŘE ČR* [online]. Národně vzdělávací institut, 2005, 20.12.2007 [cit. 2008-12-10]. Dostupný z WWW: <http://vzdelavaci-institut.com/_files/index.php?option=com_content&task=view&id=397&Itemid=57>.

¹⁵² MAREŠ, Miroslav. *Křesťanství a politický extremismus v České republice*. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jirí. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 172.

¹⁵³ Dokument ke stažení na: *Pražský politický proces 1994 ve věci Týdeníku Politika* [online]. Národně vzdělávací institut, 2005, 15.11.2005 [cit. 2008-11-03]. Dostupný z WWW: <http://www.vzdelavaci-institut.com/_files/download/index.php?subcat=14&ENGINEsessID=056af3f28800e5b2c1fd31e5dc64f646>.

¹⁵⁴ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister & Principal, 2003. s. 385.

nebyli tolerantní k liberalismu, ekumenismu (po II. vatikánském koncilu) a dalším pluralitním koncepcím.

3.1.1.2. Redakce Dneška

Dalším periodikem opírajícím se o křesťanství (resp. katolictví) byl *Dnešek*. Ten vycházel v Brně v letech 1991-1993. V podtitulu nesl do roku 1992 „*pravicový opoziční list*“, poté „*samizdat*“ a ke konci existence byl jeho název doplněn o sousloví „*vlastenectví-víra-pokora-odvaha*“. Vyšlo více než dvacet čísel tohoto časopisu,¹⁵⁵ ve kterém svoji vydavatelskou a politickou činnost v okruhu brněnských ultrapravicových katolíků a antisemitů započal František Kašpárek. Dalšími členy redakce byli Petr Šindelář, Miroslava Broklová, Jiřina Nešporová, Miroslav Knor či Radomír Pokora¹⁵⁶.

Redakce *Dneška* po *Týdeníku Politika* potvrdila, že extremismus se nevyhýbá ani katolické církvi, neboť toto periodikum bylo šířeno i v brněnských kostelech. Z jeho obsahu lze konstatovat, že ačkoliv se na první pohled může *Dnešek* zdát „*solidním*“ křesťanským periodikem, stal se hláskou troubou názorů katolických fundamentalistů.

I *Dnešek* se, podobně jako *Týdeník Politika*, odvolával na text *Analýza 17. listopadu*. František Kašpárek hned v úvodníku prvního čísla naznačuje, jakým směrem se bude toto periodikum ubírat: „*Zednáři sice proti křesťanům otevřeně nevystupují, ale tento zdánlivý klid zbraní trvá pouze do té doby, než se křesťané pokusí ovlivnit dění ve společnosti. Pak vyrukují s celým svým temným arsenálem.*“¹⁵⁷

Za zednáře byla v článku Františka Kašpárka označena většina politických špiček a známých osobností, mj. i bývalí prezidenti T. G. Masaryk a E. Beneš.¹⁵⁸

Dnešek se nesoustředil jen na židozедnářské teorie, ale jeho zájem spadl na širší politické spektrum zákulisního ovlivňování světa. Od nových náboženských hnutí, skrytých politických skupin přes odmítání cizinců a Romů až po UFO teorie. Jednotliví

¹⁵⁵ Podle rozhovoru s Kamilem Vallou, členem klubu Františka Ferdinanda d'Este bylo vydávání Podhodně dneška ukončeno ke 23. číslu v roce 1996. Pochodeň dneška už nevychází. *Lidové noviny*. 25.3.1997, č. 71, s. 4.

¹⁵⁶ Pozdější člen hnutí Národní sjednocení.

¹⁵⁷ KAŠPÁREK, František. Kdo z koho?. *Dnešek : pravicový opoziční list*. 1991, č. 1, s. 4.

¹⁵⁸ KAŠPÁREK, František. Golem nad hradem. *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993, č. 8, s. 5-6.

příspěvatelé kritizovali také odkaz husitství, požadovali monarchii¹⁵⁹ či varovali před přistěhovalectvím.¹⁶⁰

Postkomunistická společnost, byla v *Dnešku* často kritizována především za svoji ztrátu morálky a odklon od křesťanské víry. Josef Tomáš se takto vyjádřil článkem „*Stav, ve kterém se nacházíme:*“

„Tato licitace s morálkou je umožněna tím, že lidé připustili, aby se z víry v Boha stal prvotní předmět spekulace, což nejvyšším církevním hodnostářům ve službách ďábla umožnilo vtáhnout Církev Kristou do služeb satanova byznysu.“¹⁶¹

Také odpor vůči cizincům však nekořenil z prostého odmítnutí všeho cizího, František Kašpárek se k tomu v článku „*Nás zrodila naše vlast*“ po odvolání na předsedu Národní vlastenecké fronty Jean-Marie Le Pena vyjádřil takto:

„Nikoliv z nějaké bezhlavé nenávisti proti cizincům, důvod je ryze praktický: smíšením s jinými národy nebo rasami nastává pozvolná genetická změna. Překročí-li se určitá hranice, je národ pohlcen a přestává mít na svůj osud jakýkoliv vliv. Současně s národem zaniká i část civilizace. Je-li v tomto případě překročena určitá bariéra, nastává úpadek celé civilizace.“¹⁶²

K obviněním z antisemitismu se na stránkách *Dneška* ohradila Anna Marešová v článku „*Akumovo símě je símě dobytčí*“ následujícím prohlášením:

„Nechováme žádnou zášť k řadovým občanům židovského původu – ti, kteří přijmou Krista za svého Spasitele se navíc stávají našimi bratry, ti, kteří nepřijmou, nechť si klidně dál žijí ve svém bludu – ale naše zásadní a neodvolatelné výhrady směřují proti konkrétním tezím v židovských spisech. Je nezbytné, aby se židovská strana přestala ohánět druhou světovou válkou a veřejně objasnila svůj vztah k těm částem svého učení, které tak nehorázným způsobem uráží nežidovské

¹⁵⁹ Např. Budeme vládnout. *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 3, s. 10-11.

¹⁶⁰ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister & Principal, 2003. s. 386-389.

¹⁶¹ TOMÁŠ, Josef. *Stav, ve kterém se nacházíme*. *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 5. s. 1-2.

¹⁶² KAŠPÁREK, František. *Nás zrodila naše vlast*. *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 6. s. 11.

*národy, zejména křesťany. Pokud Židé mají v tomto státě právo na ochranu cti svého národa a náboženského přesvědčení, pak totéž právo máme i my nežidé a křesťané. To není ani antisemitismus, ani rasismus, ale obyčejná nutnost.*¹⁶³

V *Dnešku* č. 7 pak bylo otištěno plamenné prohlášení Národního hnutí „*Zastavte anarchii*“, kde je křesťanským čtenářům anarchie představována jako bezcharakterní chaotický systém.

„Oni jsou proti jakémukoliv zákonu, řádu, pořádku, disciplíně, autoritě. Jako by nepořádku v naší zemi nebylo dost. Kdo zastaví růst kriminality? Kdo zabrání daňovým únikům... Kdo vyřeší cikánskou otázku, nežádoucí přistěhovalectví? Anarchisté jistě ne... Tato země potřebuje dobré zákony a pořádek.“¹⁶⁴

Eduard Pušman vyjádřil dále v článku „*Svatá inkvizice – světlo či temnota*“ jasně antidemokratický názor ultrakonzervativních křesťanů. Obhajoval zde inkviziční soudy tvrzením, že při inkvizici na rozdíl od světských procesů nebylo užíváno mučení, které by zanechalo jizvy, jeho doba byla omezena a neprovádělo se, pokud se obviněný ke svým bludům přiznal. Dále také uvedl:

„Moderní člověk se spokojil se stavem světa, ve kterém žije. Nechápe, jakým požehnáním pro jedince i pro národ je čistá pravá víra a jakým rouháním se Bohu je blud a lež, která plodí pouze rozkol, boj a smrt. Neumím si představit, že by svět mohl být jiný, duchovně sjednocený, bez řevnosti politických stran, ideologických systémů, výrobních komplexů nebo náboženských sekt. V roce 1834 byla inkvizice oficiálně zrušena a Církev zahrnuta do defenzívy. Krvavou francouzskou revolucí byl narušen světový pořádek. Brány bezbožectví, komunismu a satanských ideologií otevřeny dokořán. Jednota rozbita, meč vyražen Církvě z ruky, štít víry praskl pod úderem dávného Nepřítele. Mnoho mystických údů osekáno a církev zahrnuta do role nemohoucího komparsisty... desítky, možná stovky tisíc odsouzených inkvizicí během bezmála šesti set let jejího trvání a vzdorování rozvratu proti desítkám, spíše však stovkám

¹⁶³ MAREŠOVÁ, Anna. Akumovo símě je símě dobytčí. *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 3. s. 7.

¹⁶⁴ *Zastavte anarchii. Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 7. s. 1.

miliónů mrtvých za bezmála sto let slávy chaosu – demokracií a diktatur.“¹⁶⁵

Na stránkách *Dneška* byla prezentována i podpora SPR-RSČ a České nadaci přátel Srbů a Černohorců. Podpora Srbů v jugoslávském konfliktu vycházela z cyrilometodějské tradice a celkové „slovanské vzájemnosti“. „Nikdo u nás nemluví o tom, že v Nové Jugoslávii, Republice srbské a Republice srbská Krajina je přes 800 000 uprchlíků, téměř výlučně Srbů, vyhnaných ze svých domovů v Chorvatsku, v Bosně a Hercegovině.“¹⁶⁶ Brněnská skupina kolem Fratiška Kašpárka při otištění této výzvy stejně jako v *Dnešku* č. 3.,¹⁶⁷ ovšem opomíjela, že se v podstatě „strefuje do vlastních řad“, neboť v kritizované chorvatské populaci je katolická církev silně zastoupena.

Již jsme uvedli, že *Dnešek* můžeme považovat za fundamentalistický křesťanský list, což potvrzuje i svým odmítáním jiných náboženských systémů a vyznání, než je křesťanství. Jako příklad si uvedeme článek Fratiška Kašpárka „Zloději lidské vůle“, kdy volil ostrá slova pro klasifikaci jógistické společnosti Maharishiho Maheshe. Uvedl zde:

*„Maharishiho společnost sleduje ryze egoistické, ekonomické a světovládné cíle. Proto se také společnost zaměřuje i na lidi ve významných politických, odborných a kulturních pozicích... Jeho mlaskot zazněl i v naší zemi a zanechal za sebou tisíce nešťastných lidí. Jednou ale i tento „prorok“ stane před tváří Hospodina...“*¹⁶⁸

Kritice se nevyhnula ani hudební scéna, za svůj úspěch se prý d'áblu zaprodali členové skupiny Beatles, The Rolling Stones, Led Zeppelin či české Lucie (jejíž název je údajně ve skutečnosti zkomoleninou jména Lucifer).¹⁶⁹

¹⁶⁵ *Dnešek*. roč. 1993. č. 2. s. 4. In MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 172-173.

¹⁶⁶ *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 8. s. 10-11.

¹⁶⁷ Zde bylo mj. v článku Bohuslava Dejgara otištěno: „Nečestnou hrou je antisrbská kampaň, která zlovolně zamlčuje existenci 45 koncentračních táborů pro Srby. Nehledě na hrůzostrašné zločiny páchané podle německého vzoru ustašovským Chorvatským státem v protisrbském vyhlazovacím táboře Jasenovac, kde nelítostnými kápy byli, žel, Židé.“ DEJDAR, Bohuslav. Na slovíčko pánové... *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 3. s. 1-2.

¹⁶⁸ KAŠPÁREK, František. Zloději lidské vůle. *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 3. s. 9.

¹⁶⁹ Hrdinové naší doby. *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 4. s. 5 a 12.

Dnešek ve své době šířil jednoznačné atributy pravicového extremismu, zvláště pak antisemitismu a položil jisté základy pro ideové vybavení brněnských ultrapravicových struktur. Jak z jeho obsahu vyplývá, vize jeho autorů o uspořádání společnosti je zcela jasná. Moc v rukou by měl mít silný vůdce, jenž povede národ v duchu ortodoxního katolictví.

Redakce tohoto listu byla spjata i se skinheadskou organizací Vlastenecká fronta (VF), což symbolizovalo již jejich společné setkání 21. srpna 1993 a následné otištění programu VF v 9. čísle tohoto časopisu.¹⁷⁰

Vydávání *Dneška* ukončil František Kašpárek dobrovolně koncem roku 1993. Přestože tento list nenabyl takového vlivu jako *Týdeník politika*, lze některé jeho teze vystopovat i na východě Čech, kde podle oslovené skupiny katolíků je jeho obsah z velké části znám a některé teze (např. o „*satanistech v hudebním nebi*“) dále šířeny. Upozorněme ovšem, že se jedná skutečně pouze o zlomek věřících v tomto regionu.¹⁷¹

Redakce *Dneška* částečně přešla do dalších brněnských ultrapravicových struktur, především do okruhu přispěvatelů *Pochodně Dneška* (PD). Za jeho vznikem stála v roce 1994 organizace vystupující jako Klub Františka Ferdinanda d'Este. Jejím cílem bylo, jak organizátoři uvedli: „*Vytvořit společenství rozumných lidí ochotných k debatě a k výměně názorů, kteří jsou ale sjednoceni společným postojem ke světu a jedním morálním krédem*“. Toto morální krédo tedy představili v samizdatové *Pochodni Dneška*, jehož první číslo vyšlo v březnu 1994 jako „*klubový samizdat*“. Již první vydání PD potvrdilo, že se jedná o „*nástupce*“ *Dneška*, neboť tento časopis chtěl bojovat za zájmy „*katolické Církve*“, kterou „*stávající sdělovací prostředky*“ podle názorů vydavatelů očerňují. Dále usilovali o prosvětlení tzv. „*židovské otázky*“, která je údajně „*navýsost ožehavá a nebezpečná*“. Odvoláváno zde bylo i na zmíněný *Týdeník Politika*, jehož vydávání bylo kvůli jeho rasovému podtextu zastaveno.¹⁷² Od TP se však liší tím, že *Pochodeň Dneška* je primárně katolicky fundamentalistický časopis.¹⁷³ Také redakce *Pochodně Dneška* však vyhlásila boj zednářství a volnomyšlenkářství, domnívali se, že autoritou, za kterou mohou své názory skrývat a o niž se mohou opírat,

¹⁷⁰ *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. Dnešek. 1993. č. 9. 2-3.

¹⁷¹ Osobní konzultace s T.Z. (zdroj si nepřál být jmenován)

¹⁷² PERNES, Jiří. Následník trůnu – František Ferdinand d'Este a Pochodeň dneška. *Proglas*. 1994, roč. 6, č. 3, s. 31-32.

¹⁷³ MAZEL, Michal. Oponenti systému. In FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno : Masarykova univerzita, 1998. s. 231.

je právě arcivévoda František Ferdinand d'Este. Následník trůnu, jak jej anonymní autor prvního čísla PD nazval, je hodnocen jako:

„Šlechtic v pravém smyslu slova, silný a energický muž, smrtelný nepřítel zednářství a odhodlaný obránce Církve, prozíravý politik, který, jak autor těchto řádků věří, by dokázal odvrátit světovou válku, nebýt zákeřné ruky vraha, vedené nepřítelem každého přirozeného pořádku – světovým zednářstvím.“¹⁷⁴

V tomto časopise se také Radomír Pokora přihlásil jednoznačně ke katolickému fundamentalismu, ostře odmítl ekumenismus a napsal:

„Dnes je velmi moderní názor, že politika a víra jsou dvě odlišné věci a nemají se slučovat. To je obludná lež, ďábelský mam a klam a rafinovaná léčka. Podívejme se na katolické politiky, na Salazara, Franca a další. Dokázali téměř zázračně vyvést svoje země z propasti anarchie a komunismu. To dokázali jen pod vedením Ducha Svatého, kterému za to patří veškerá sláva.“¹⁷⁵

Dále se v podobném duchu vyjádřil i autor podepsaný Pacebilis Parvus (podle M. Mazela se jedná o pseudonym Radomíra Malého, bývalého katolického disidenta¹⁷⁶). Ten uvedl v článku „Co je to demokracie“:

„Skutečně se dnes nerýsuje v politické oblasti jiná cesta k nápravě než návrat ke korporativním režimům katolické orientace. Změnu k lepšímu může provést jen nový Antonio Salazar, Francisco Franco, Augusto Pinochet nebo Engelbert Dollfuss. Ne, není třeba zlikvidovat parlament a politické strany, nechť existují svobodné volby a z nich vzeší poslanci, kteří svobodně hlasují. Musí však být i autorita, která rozhodne, že jisté záležitosti, především morálního obsahu, jsou tabu. Nikdy nesmí být dáno parlamentu k hlasování povolení potratu, euthanasie či uvolnění pornografie. Potraty je nutno

¹⁷⁴ PERNES, Jiří. Následník trůnu – František Ferdinand d'Este a Pochodeň dneška. *Proglas*. 1994, roč. 6, č. 3, s. 31-32.

¹⁷⁵ Pochodeň Dneška. 1995, č. 13. s. 1. In MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 173.

¹⁷⁶ MAZEL, Michal. Oponenti systému. In FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno : Masarykova univerzita, 1998. s. 273.

bezpodmínečně zakázat a provinilce trestat jako za vraždu. Tento ideál je schopen realizovat pouze katolicky orientovaný korporativní stát (částečně také islámský fundamentalistický, ten je však pro nás pro svoji nesnášenlivost nepřijatelný). Jako čeští a moravští katolíci se nestydíme a nebojíme říci, že opravdu usilujeme o zvrát stávajících poměrů, které jsou pro nás z hlediska mravního nepřijatelné.“¹⁷⁷

Pochodeň Dneška zaujímala ostře protimodernistické postoje. Nutno konstatovat, že pro některé přispěvatele byl právě odpor k moderní době hlavním motivem činnosti: „Společným jmenovatelem nacistických, komunistických i zednářskoliberalních zvěrstev od Velké francouzské revoluce až po dnešek je bezbožectví, odmítnutí jediného pravého Boha a Bohočlověka Ježíše Krista.“¹⁷⁸

Skutečnost, že i v redakci *Pochodně Dneška* hrál významnou roli křesťanský fundamentalismus nám dokládá také Jiří Hanuš, který ve svém článku v periodiku *Proglas* popisuje setkání s vydavatelem PD. Líčeny mu byly teze, týkající se „strašlivé světové krize“, doslova uvádí: „Ať prý se podívám okolo sebe! – a že my křesťané musíme svorně (,jsme přece na jedné lodi, ne?!’) rozvrat a bídu světa, které zapříčiňují především židé, svobodní zednáři a cikáni, popsat a všechny věrné varovat.“¹⁷⁹

Činnost *Pochodně Dneška* byla ukončena v roce 1996. Kamil Valla, člen klubu Fratiška Ferdinanda d'Este, se k označení za extremisty vyjádřil v tom smyslu, že se považuje pouze za obhájce konzervativních názorů, dále sdělil, že PD se tiskla v Brně v nákladu několika set kusů. „Chtěli jsme pravdivě informovat lidi, protože třeba *Katolický týdeník* nebo *magazín AD* píší o církvi zkreslující informace.“¹⁸⁰

Okruh lidí podílejících se na vydávání *Pochodně Dneška* byl organizací, kde se uplatňoval vůdcovský princip. Kontinuitu s *Týdeníkem Politika* deklarovala PD také distribucí některých publikací vydaných TP. Zejména jednu z novějších prací protižidovské literatury, na níž lze doložit vývoj antisemitismu po holocaustu, knihu *Adolf Hitler – studie vyvolencovy krycí legendy*. Klub Františka Ferdinanda d'Este také distribuoval další knihy antisemitské a filofašistické provenience, zejména od bývalého

¹⁷⁷ Pochodeň dneška. 1995, č. 15, s. 9. In MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 174.

¹⁷⁸ Pacebilis Parvus. Máme si sypat popel na hlavu? Pochodeň dneška. 1995, č. 11, s. 5. MAZEL, Michal. Oponenti systému. In FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno : Masarykova univerzita, 1998. s. 233.

¹⁷⁹ HANUŠ, Jiří. Pochodeň dneška. *Revue pro politiku a kulturu*. 1995, č. 3, s. 31.

¹⁸⁰ Pochodeň dneška už nevychází. *Lidové noviny*, č. 71, 25. března 1997, s. 4.

republikánského poslance Lhotky, který dospěl ve svém antisemitismu a protizednářství až tak daleko, že v 18. čísle *Pochodně Dneška* obhajoval historickou osobnost Reinharda Heidrycha. Ten se prý snažil zlikvidovat české zednáře a k jeho likvidaci se spojili zednáři Eduard Beneš s Adolfem Hitlerem.¹⁸¹

Nacionalismu, který byl PD také vlastní, se chytila i skinheadská mládež sdružená při organizaci Vlastenecká fronta (podobně, jako tomu bylo i v případě *Dneška*). V příloze PD pod hlavičkou *Národ* tak rozvinuli teoretické vývody katolických fundamentalistů v konkrétní politický program: Kategorické ne vstupu ČR do NATO a Evropské unie, naopak ano „*Evropě národů*“. Autoři se netajili tím, že program je vlastně kopie tezí francouzského nacionalistického vůdce Front National Le Pena.¹⁸²

K našemu tématu je třeba zmínit i vnější úpravu *Pochodně Dneška*, především její emblém odkazující na neofašistický tisk evropské provenience. Znak tvořený hořící pochodní a bílým křížem na kruhovém černém pozadí s nápisem „*Dieu le veut*“ je údajně bez úprav převzat od belgických Degrellových fašistů.¹⁸³

Michal Mazel uvádí, že PD měla poměrně silnou čtenářskou základnu, což vychází z jeho katolického fundamentalismu, pro který se těší popularitě hlavně v kruzích takto orientovaných věřících, které jsou specificky silné na jižní Moravě. Po ukončení vydavatelské činnosti se někteří dopisovatelé *Pochodně Dneška* angažují v hnutí Národní sjednocení (NSJ).¹⁸⁴

Rok po ukončení vydávání PD v roce 1997 začal v Brně vycházet její pokračovatel, periodikum *Nový Dnešek* (ND), jehož redaktorem byl opět František Kašpárek. Příspěvateli byli Milada Hamerníková, Marie Lesná, Bohumil Kobliha, Radomír Malý, Adolf Provazník a další. Samotný obsah ND se příliš nelišil do linie *Dneška*. Charakteristický byl však opět antisemitismus maskovaný jako „*snaha o odhalování*“ nepřipustného ovlivňování společensko-politického dění ze strany některých skupin a odpor vůči romské menšině. Přetisknuty byly materiály z *Týdeníku Politika* a polských konzervativně katolických médií (např. *Mys 1 Polska*, *Radio Maryja*, atd.).

Radomír Malý se vyjádřil negativně k současné demokracii, uvedl:

¹⁸¹ MAZEL, Michal. Oponenti systému. In FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno : Masarykova univerzita, 1998. s. 233-235.

¹⁸² Extremismus v katolickém hávu. *Lidové noviny*, č. 47, 25. února 1997. s. 8.

¹⁸³ MAZEL, Michal. Oponenti systému. In FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno : Masarykova univerzita, 1998. s. 233.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 236.

„Demokracie neznamená, že všechno lze jednoduše odhlasovat a ve všem rozhodne většina. Existují principy a zásady, o nichž se prostě nehlasuje. Jedná se o duchovní náplň naší civilizace, kterou jsme sdělili po předcházejících generacích. Lepší umírněné autoritativní režimy, které ctí tradice křesťanské civilizace a její morálku, než iluze demokracie, která vede ke krveprolití.“¹⁸⁵

I v *Novém Dnešku* byly kritizovány negativní důsledky působení zednářů, církevní reformátoři (především Jan Hus) či nedostatečná role církve v boji proti modernismu.

Vyšlo přes dvacet čísel tohoto pravicově laděného extremistického periodika, poslední veřejně známé číslo je z roku 2000. Po soudním procesu v roce 2000 zřejmě František Kašpárek vydávání zastavil nebo drasticky omezil jeho náklad. Ani ND nedosáhl takového významu jako TP, mohl se však spoléhat na nevelký, ale relativně stabilní okruh příspěvatelů a zájemců.¹⁸⁶ „*Jeho celkový dopad na společnost byl však v podstatě nulový.*“¹⁸⁷

Ještě dodejme, že především proti *Týdeníku Politika* i *Pochodni Dneška* byla směřována kritika ze strany médií (včetně brněnské konzervativní katolické revue *Proglas*, odkrývající škodlivou podstatu periodika z křesťanských pozic) i oficiálních církevních kruhů,¹⁸⁸ která vyvolala sérii článků odmítajících obvinění z extremismu, fašismu rasismu a antisemitismu.

¹⁸⁵ Nový dnešek. 1998, č. 8, s. 25. In MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister & Principal, 2003. s. 390.

¹⁸⁶ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister & Principal, 2003. s. 388-391.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 391.

¹⁸⁸ Nejviditelněji zřejmě působilo „Stanovisko k časopisu *Pochodeň dneška*“ od brněnského biskupa Vojtěcha Cikrleho z 5. dubna 1995, kde mj. uvádí: „*Dvouleté působení brněnského klubu Františka Ferdinanda d'Este a jím rozšiřovaného časopisu Pochodeň dneška, prohlašujícího se neoprávněně za list skutečně katolický, hlásající nezkreslené učení Církve Krisovy, těžce poškozuje svými antisemitskými a antiekumenickými výpady stále více se prohlubující ekumenický dialog a narušuje a podlamuje vzájemnou shodu mezi římskými katolíky a našimi evangelickými a židovskými bratřími a rozvrací úsilí římskokatolické církve na poli práce pro sjednocení křesťanů. Je nutné považovat členství ve zmíněné extrémisticky orientované organizaci a jakkoli její podporu za neslučitelné s principy římskokatolické církve.*“ CIKRLE, Vojtěch.: *Prohlášení – stanovisko k časopisu Pochodeň dneška* (informativní materiál). Brno, 1995. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 184.

3.2. Pravicové politické strany a politická hnutí odvolávající se na křesťanství

V České republice jsou po roce 1989 jako v jiných demokratických zemích nejvýznamnějšími aktéry veřejného života politické strany, příp. politická hnutí. Registrace a činnost těchto stran je sice vázána na jejich demokratické působení a dodržování ústavy, přesto lze u některých z nich vysledovat nedemokratické excesy. Přitom se pochopitelně pozornost těchto extremistů a radikálů soustředí převážně na to, aby se volebními zisky etablovali v Parlamentu ČR a mohli z této pozice ovlivňovat politické dění. Upozorníme, že nyní budeme popisovat ultrapravicové politické proudy využívající křesťanství, které již nejsou vázány přímo s katolicismem a můžeme je v zásadě považovat za nekonfesní.

3.2.1. Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa

Nyní si představíme prvního zástupce polistopadového ultrapravicového populismu, který reprezentovalo Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR-RSČ). Tento proud poskytl totiž dočasně prostor i pro množství nespokojenců s novým režimem, včetně řady křesťanů. Strana vydávala od roku 1990 časopis *Republika*, jeho poslední dostupná čísla jsou z roku 2002.

SPR-RSČ se začala utvářet v prosinci roku 1989 a některými politology (např. Miroslavem Marešem) je považována za nejvýznamnějšího reprezentanta ultrapravice v polistopadovém období.¹⁸⁹ Sám předseda této strany, Miroslav Sládek, ji při jejím vzniku označil za radikálně pravicovou. O deset let později tuto skutečnost vysvětlili následovně:

„Radikální proto, že chceme řešit problémy ihned a pořádně... život je teď a tady, proto by z něj měly mít užitek dnešní generace. Pravicová, jako obecně přijatý výraz pro ty, kteří upřednostňují svobodu jedince jeho svaté právo rozhodovat nejen o sobě, ale především o vládě, která předá jen tolik pravomocí, aby nemohla řídit jeho život a uzurpovat si nezadatelná individuální práva.“¹⁹⁰

¹⁸⁹ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister & Principal, 2003. s. 187.

¹⁹⁰ SLÁDEK, Miroslav. Deset let. 1990-2000. *Republika : politický týdeník*. 2000, č. 8. s. 1-2.

Sám Miroslav Sládek pokládá označení jeho strany za extremistickou jako účel z řad politických protivníků¹⁹¹ či lidí z okraje společnosti, pro které je polistopadový systém, podle jeho slov „živnou půdou“.¹⁹²

Označení za extremisty Sládkovi republikáni tedy odmítají, což je např. zřejmé i z výroku dřívějšího předsedy poslaneckého klubu SPR-RSČ Jana Vika:

„SPR-RSČ považuje za extrémistické pouze skupina zfetovaných anarchistů, zločinecké cikánské mafie a ty příslušníky hnutí skinheads, kteří např. používají symboliku fašistického Německa... SPR-RSČ je pro, aby každý trestný čin příslušníka cikánského etnika vůči ostatní společnosti byl soudy zásadně kvalifikován jako násilí s rasovou motivací.“¹⁹³

Tato strana se profiluje tak, že vychází ve své politické činnosti z maximálního respektování práv jednotlivce a podpory aktivit jednotlivců a nezávislých skupin v oblasti politické, ekonomické, kulturní i sociální. Veškerou funkci státu spatřuje, dle dokumentů z roku 1989, pouze ve vytváření optimálního právního prostředí k zajištění obecného prospěchu demokratické společnosti a garantování svobodného projevu jednotlivce, umožňujícího plné uplatnění jeho schopnosti a osobnosti. V mezinárodní politice pak usiluje o vytváření co nejširších kontaktů se všemi politickými silami příbuzného charakteru.¹⁹⁴

I v současnosti si však také její nástupkyně (od roku 2001) – strana Republikáni Miroslava Sládka (RMS) zachovává pozici v rámci ultrapravicového spektra. Její vliv je ovšem nyní s ohledem na mimoparlamentní pozici slabší než tomu bylo v polistopadové éře.¹⁹⁵ Jako nejextremnější období této strany můžeme uvést etapu od roku 1993 do 1998. Tato doba je spojena s extremistickými excesy čelních představitelů a reprezentantů SPR-RSČ (např. Miroslav Sládek, Jan Vik, Josef Krejsa atd.). Tím se

¹⁹¹ SLÁDEK, Miroslav. Deset let. 1990-2000. *Republika : politický týdeník*. 2000, č. 8. s. 2.

¹⁹² SLÁDEK, Miroslav. Úvodník. *Republika : politický týdeník*. 2000, č. 14, s. 2.

¹⁹³ HRŮZOVÁ, Vlasta. Otázky pro Jana Vika. *Republika : politický týdeník*. 1995, č. 22. s. 2.

¹⁹⁴ NOVÁK, Jaroslav. *Z historie SPR-RSČ* [online]. Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa, [1998] [cit. 2008-11-10]. Dostupný z WWW:

<<http://www.republikani.com/historie.htm>>.

¹⁹⁵ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister & Principal, 2003. s. 187.

strana jednoznačně profilovala jako antisystémová, tato snaha vedla k úbytku volebního zisku v roce 1996 a ztrátě parlamentní pozice.¹⁹⁶

Dominantní osobností této strany je Miroslav Sládek, který je známý také svými urážlivými výroky zejména na adresu romské menšiny, přistěhovalců z ciziny apod. (např.: „*Cikáni by měli být trestně odpovědní už od narození, protože to je jejich největší zločin.*“).¹⁹⁷

Již jsme také zmínili poněkud kontroverzní text Miroslava Dolejšího *Analýza 17. listopadu*, kterému právě SPR-RSČ přispěla k publikování. Miroslav Sládek sice vyjádřil nesouhlas s některými závěry této práce, přesto k němu napsal předmluvu.¹⁹⁸

Bylo řečeno, že republikánská strana skýtala i příznivce z křesťanského prostředí. Ty oslovoval především její polistopadový populistický program, poskytující náboženským společnostem jisté zázemí. Miroslav Sládek např. v této souvislosti uvádí:

„Republikánská strana zaujímá k řešení církevní otázky, jako jediná politická strana, velmi uvážlivé a seriózní stanovisko. Sama jde příkladem ostatním subjektům politické scény v materiální i duchovní sféře. Republikánská strana si velmi váží církve a náboženství vůbec a uznává jejich naprosto podstatnou úlohu v životě lidské společnosti, při výchově člověka a jeho mravním povznesení. Jako jediná politická strana přispívá konkrétními částkami na obnovu církevních a kulturních památek. Přispívá i jednotlivým církvím. Tím uznává i mnohostranný přístup člověka k Bohu a pestrost forem, který takový přístup s sebou přináší. Ať již se jedná o římskokatolické, evangelické, českobratrské či jakékoliv jiné vyznání. I když je nutné říci, že i nezměrná náboženská tolerance má svoje hranice velmi přesně vymezené. Ne snad nějakým předpisem, ale výkladem Písma svatého. Těžko lze za církev považovat skupinu osob, která hlásá a provádí skutky v přímém rozporu se základními principy lidské morálky. Taková společenství, vesměs nazývaná sekty, ohrožují podstatu lidské společnosti, odvádějí děti od rodin a působí vyloženě zhoubně. K takovým sektám zaujímáme vyhraněně negativní postoj a jsme proti legalizaci jejich činnosti. Jsme toho názoru, že si žádný občan nemůže

¹⁹⁶ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister & Principal, 2003. s. 188.

¹⁹⁷ ANKETA: Hlasování o nejuvulgárnější slovník vyhrál premiér Topolánek. *IDnes.cz* [online]. 2008 [cit. 2008-10-12]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/politici-v-hrubostech-pritvrdili-vyberte-nejvetsiho-sprostaka-p8k-/domaci.asp?c=A080819_122637_domaci_ved>.

¹⁹⁸ SLÁDEK, Miroslav. *Úvodem několik slov*. [online]. Právý Blok, [cit. 2008-11-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.cibulka.net/nnoviny/nn1998/nn0198/obsah/mir/u.htm>>.

stěžovat na nedostatek náboženské svobody, pokud některé sekty nebudou povoleny. I tak zůstává velmi pestrý výběr mezi jednotlivými církvemi a každý si může svobodně zvolit s ohledem na svoji přirozenou povahu i názory a postoje získané výchovou. Někomu jistě vyhovuje určitá pompéznost římskokatolických bohoslužeb, někomu naproti tomu strohost reformovaných.“¹⁹⁹

Přestože v srpnu 1994 byl v *Republice* přetištěn antisemitský článek z *Pochodně Dneška*, který ve vlasteneckém duchu mj. popírá holocaust,²⁰⁰ nemůžeme konstatovat, že bylo v rámci SPR-RSČ přímo těžiště křesťanských antisemitských aktivit.

Na počátku devadesátých let se Sládkem krátce spolupracovali vydavatelé *Týdeníku Politika*, poté se s ním však ostře rozešli. Jak jsme v jedné z předchozích kapitol zmínili, byl předseda republikánů posléze v *Týdeníku Politika* obviněn z toho, že je svobodný zednář.

Příklon části zmíněných konzervativních katolíků byl značně narušen roku 1992. Za příčinu tohoto rozkolu lze považovat tehdejší články na stránkách časopisu *Republika*, které byly namířené proti katolické církvi v souvislosti se spory o navrácení církevního majetku. Konzervativně laděný brněnský katolík Adolf Provazník se k této události v roce 1992 vyjádřil následovně:

„Republikánská strana vzhledem k určitým zásadám měla i značnou podporu v řadách věřících, kteří slibovali ji dát svůj hlas. Tuto přízeň si však pokazila a ztratila zásluhou nesmyslných proticírkevních článků, jejichž jazyk čpí komunistickou nenávistí a hloupostí.“²⁰¹

Republikáni se ovšem dále snažili na věřící občany apelovat, např. roku 1997 byla na počest návštěvy papeže Jana Pavla II. věnována část 17. čísla *Republiky* „*církevní tématice*“.²⁰²

¹⁹⁹ SLÁDEK, Miroslav. *To, co mám na mysli, je svoboda* [online]. 1995. Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa, [cit. 2008-12-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.republikani.com/knihy.htm>>.

²⁰⁰ Schindlerův seznam ... a symptomy národní zrady (přetištěno z *Pochodně Dneška*). *Republika : politický týdeník*. 1994, č. 30, s. 5.

²⁰¹ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 175.

²⁰² *Republika : politický týdeník*. 1997, č. 17, s. 1, 6, 8.

„Návštěva papeže je v naší zemi významnou politickou, společenskou, ale i mravní záležitostí. Právě to poslední jmenované, mravnost, je nejdůležitějším bodem papežovy návštěvy... Papežova přítomnost bude svátkem pro statisíce věřících, kteří se sejdou ze všech koutů republiky. Ale i těm, kteří nevyznávají víru, může tato mise Svatého otce pomoci.... Je jen dobře, když nám někdo připomene naše chyby a důsledky z toho plynoucí. Ale hlavně nám dá to, o čem jsem mluvil – víru v lepší budoucnost pro všechny z nás.“²⁰³

V tomto čísle také M. Sládek vyzdvihl křesťanské hodnoty, když mj. napsal:

„Po celá dlouhá desetiletí byli křesťané v naší zemi pronásledováni, církev hanobena a víra vykořeňována. Dílem totality bylo zničit vědomí Boha, morálky a odpovědnosti. Přes všechn útlak a ústrky si dokázali křesťané udržet čistý štít a nezpronevřit se Božímu desateru. Stali se příkladem pro ostatní občany svými postoji i k těm nejvšednějším problémům každodenního života... Křesťané byli a jsou zosobněným příkladem následování Krista. Kéž byli a jsou zosobněným příkladem následování Krista. Kéž jimi zůstanou i v této nelehké době pro budoucnost národa i vlasti.“²⁰⁴

Republikánský program však rozhodně nevyhovuje představám o propojování státu s církví, neboť RMS požadují striktní odluku státu od církve a navrácení církevního majetku uznávají jen částečně.²⁰⁵ Ještě v povolebním programu z roku 2006 se republikáni odvolávají na křesťanské hodnoty. Na základě tohoto textu křesťanskou tradicí zaštiťují součást naší národní identity:

„Náš národ je plodem více než tisíciletého vývoje na našem území a dědictvím všech původních kmenů, které se v podobě Keltů a Slovanů prolínaly na počátku naší existence.“

²⁰³ SLÁDEK, Miroslav. Přijíždí svatý otec. *Republika : politický týdeník*. 1997, č. 17, s. 1.

²⁰⁴ SLÁDEK, Miroslav. Drogy a křesťanská morálka. *Republika : politický týdeník*. 1997, č. 17, s. 8.

²⁰⁵ Oproštění církve od majetku vysvětlují následovně: „Navrácení církevního majetku plně podporujeme v rozsahu daném kostely, farami, církevními školami, léčebnami pro dlouhodobě nemocné, charitativními útulky. To vše jsou instituce nezbytně nutné pro výkon vlastního poslání církví. Naproti tomu odmítavé stanovisko máme k návratu především půdy a lesů. Velký majetek vyžaduje odpovídající péči a svého majitele většinou zaměstná natolik, že nemá čas na jiné než podnikatelské aktivity. Příliš bohatá církev by potom mohla pro samé obhospodařování majetku zapomenout na péči o spásu naší duše a my bychom přišli do nebe nepřipraveni. Mistr Jan Hus nabádal církev k prostotě a chudobě. Oproštění se od majetku jí totiž dává možnost se zcela věnovat svému poslání.“ SLÁDEK, Miroslav. *To, co mám na mysli, je svoboda* [online]. 1995. Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa, [cit. 2008-12-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.republikani.com/knihy.htm>>.

*Definitivní sloučení do jednoho národa potom přineslo pro tuto původem indoevropskou populaci křesťanství. Toto prolnutí dalo našemu lidu a našemu teritoriu tu zvláštní a neopakovatelnou podobu, pro kterou, ač nevelkou počtem, patříme již patnáct století mezi význačné a nejvyspělejší národy světa. Národní dědictví, duchovní, kulturní a lidské, tvoří homogenní celek, který dává naší zemi stabilitu a umožňuje jí se po každé historické prohře znovu odhodlaně vracet na cestu svobody.*²⁰⁶

Při bližším studiu vývoje vztahu republikánů ke křesťanství (viditelný v průběhu vydávání politických novin *Republika*) vidíme, že zatímco v počátcích vzniku této strany byla proklamována spíše katolická církev, dochází zhruba po deseti letech více k podpoře protestantských denominací. Jako příklad můžeme uvést článek „*Jan Hus jako církevní reformátor*“ z 1. čísla roku 2000. Jiřím Koubou je vyzdvihována oběť Jana Husa a jeho přívrženců, kteří významným způsobem kladně ovlivnili českou historii. Naopak katolická církev je již líčena v zásadě jako mstivá a prospěchářská instituce.²⁰⁷

Podle Miroslava Mareše je SPR-RSČ odborníky běžně pojímána jako pravicově extremistická strana a s ohledem na přihlášení se RMS k nástupnictví po SPR-RSČ, lze očekávat, že základní charakter této strany se do budoucna výrazněji nezmění.²⁰⁸ Pokud chceme tuto stranu zařadit podrobněji, tak z hlediska politického kompasu bychom ji umístili do pravého horního sektoru.

3.2.2. Národní sjednocení

Další pravicová neparlamentní strana, kterou však lze označit za radikální, je Národní sjednocení (NSJ). Vznikla již 27. října 1934 spojením tehdejší Národní demokracie, Národní ligy a Národní fronty jako nacionalisticky pravicová strana. Po druhé světové válce však její činnost nebyla obnovena a „*obrození*“ se NSJ dočkala až po sametové revoluci.

²⁰⁶ *Volební program pro parlamentní volby 2006* [online]. Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa, 2006 [cit. 2008-11-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.republikani.com/program.htm#Solidarita>>.

²⁰⁷ KOUBA, Jiří. Jan Hus jako církevní reformátor. *Republika : politický týdeník*. 2000, č. 1, s. 3.

²⁰⁸ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister & Principal, 2003. s. 221.

Strana převzala od původních struktur i známé nacionalistické heslo: „*Nic než národ*“.²⁰⁹ Několikrát také neúspěšně kandidovala do parlamentu ČR. Spolu s Národní stranou (NS), Dělnickou stranou (DS), Republikány Miroslava Sládka (RMS) a Českým hnutím za národní jednotu (ČHNJ) se NSJ před volbami v roce 2006 podílela na vytvoření tzv. Národní pětky.²¹⁰ Členové NSJ však nakonec v těchto volbách kandidovali na kandidátkách hnutí Právo a Spravedlnost, pro toto uskupení hlasovalo 0,23 % voličů.²¹¹

V této straně převládá silný vlastenecký důraz²¹² a při podrobnějším zkoumání jejího programu vidíme několik vodítek, díky kterým lze NSJ z hlediska naší definice mezi ultrapravicové struktury zahrnout. Je to jednak řízený antikomunistický akcent, za jehož vrchol bychom mohli považovat požadavek na zrušení KSČM.²¹³ Člen této strany, František Červinka, např. v projevu 27.6.2005 uvedl:

*„Vyzýváme aktivní antikomunisty. Hledáte někoho, kdo od listopadu 1989 nepřetržitě hájí radikální postup proti marxistické ideologii a jejím politickým projektům? Někoho, kdo 15 let, na rozdíl od havlistické elity, požaduje zákaz KSČM? Je to NSJ. Podpořte nás a vstupte do našich řad.“*²¹⁴

Také v prohlášení NSJ z října 2004, kdy strana vyzývá k bojkotu voleb do Evropského parlamentu, nalézáme prvky, které jsou na hranici radikalismu.²¹⁵

²⁰⁹ *Manifest Národního sjednocení* [online]. Národní sjednocení, [cit. 2008-12-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.nsj.cz/manifest.htm>>.

²¹⁰ Přestože se zástupci těchto pronárodních stran a hnutí dohodli na společném postupu v těchto volbách a na vytvoření společné kandidátky, uskupení se dostalo do potíží a po osobních animozitách jednotlivých představitelů politických stran se rozpadlo. I tento fakt dokresluje skutečnost, že současná česká krajní pravice je značně heterogenní, diferencovaná a nekooperující. KYLOUŠEK, Jakub, SMOLÍK, Josef. *Krajní pravice v krajských volbách 2008* [online]. Středoevropské politické studie, 2009, 4.10.2008 [cit. 2009-02-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=352>>.

²¹¹ *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 2. - 3.6.2006 : Celkové výsledky hlasování* [online]. Český statistický úřad, [2009], <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ> [cit. 2009-03-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>>.

²¹² viz. např. program NSJ. Dostupný na: *Program strany Národní sjednocení* [online]. Národní sjednocení, [cit. 2008-12-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.nsj.cz/program.htm>>.

²¹³ *Prohlášení NSJ 22/2005 - Zákaz KSČM ano, ale doopravdy* [online]. Národní sjednocení, [cit. 2008-11-23]. Dostupný z WWW: <http://www.nsj.cz/stanoviska/25_22_2005.htm>.

²¹⁴ E., M.. *Národní sjednocení - extremistická strana?* [online]. Politický zápisník Bohumila Doležala, [2000], 23.2.2009 [cit. 2009-02-24]. Dostupný z WWW: <<http://bohumildolezal.lidovky.cz/texty/u234-01.htm>>.

²¹⁵ Komentář NSJ k tomuto prohlášení dostupný na: *Prohlášení politické strany Národní sjednocení : K ročnímu výročí referenda o vstupu ČR do Evropské unie* [online]. Altermedia, 24.6.2007 [cit. 2009-02-

„Odmítáme také účast ve volbách do Evropského parlamentu, který považujeme za nefunkční orgán, neboť nemá právo tvořit zákony! Evropský parlament je pouhou demokratickou stafáží zakrývající skutečný charakter současné EU. Politické strany vtažené do eurovoleb jsou obratně zneužity a svou účastí legitimizují bruselskou eurokracii, aniž by jejich kandidáti měli v případě zvolení reálnou možnost ovlivňovat politiku EU. Jakákoli obhajoba národních zájmů v Evropském parlamentu je pouhou fikcí. Není možná dokud nedojde k radikální změně v postavení a pravomocích Evropského parlamentu.“²¹⁶

K integračnímu procesu pak NSJ dodává:

"Co vlastně drží utopickou chiméru evropského superstátu při životě? Zdá se, že pouze miliardy finančních prostředků, které do této vize investovaly utajené mocenské struktury za oponou evropské politiky. Tyto struktury nechtějí o své investice přijít a tlačí na své politické loutky, aby prosadily něco, co evropská veřejnost zkrátka a dobře nechce."²¹⁷

Otázkou v tomto případě zůstává, zda onou „utajenou mocenskou strukturou za oponou evropské politiky“ nemá NSJ na mysli známou ideologickou formulaci ultrapravicového spektra, tedy struktury židovské či zednářské.

Pro naši práci je NSJ zajímavá především z hlediska jejího využití křesťanské nauky. Sama sebe totiž pojímá jako stranu stojící na principech demokracie, křesťanské tradice a českého národovectví. Ve svém programu pak upozorňuje na důsledné obhajování křesťanských konzervativních zásad. U této strany je, podobně jako u ostatních vlasteneckých organizací, patrné spojení křesťanství jako mravní a kulturní hodnoty s českým národem.

„Křesťanství, víra spojená současně jak s pokorou, tak i s lidským poznáváním... byla přijata jasná pravidla, vytvořil se i

14]. Dostupný z WWW: <http://cz.altermedia.info/prohlen/prohlen-politick-strany-nrodn-sjednocen_589.html>.

²¹⁶ Prohlášení NSJ 10/2004 ke vstupu ČR do EU a výzva k bojkotu voleb do Evropského parlamentu z 1. května 2004 [online]. Národní sjednocení, [cit. 2008-12-28]. Dostupný z WWW: <http://www.nsj.cz/stanoviska/10_2004.htm>.

²¹⁷ E., M.. Národní sjednocení - extremistická strana? [online]. Politický zápisník Bohumila Doležala, [2000] , 23.2.2009 [cit. 2009-02-24]. Dostupný z WWW: <<http://bohumildolezal.lidovky.cz/texty/u234-01.htm>>.

*kodeks právních a morálních hodnot, který zde přetrvává a víceméně se stal vzorem i pro jiná civilizační pojetí. Křesťanskými principy se řídily celé generace lidí, i ti, kteří sami v existenci Boha nevěřili. Tím byla vytvořena přes všechny, mnohdy hrůzné excesy, nejvyšší forma civilizace. Součástí těchto hodnot je i naše národní obrození a naše historické státní právo. Hlásíme se k těm, kteří vrátili do našich měst český jazyk a vzkřísili tak z mrtvých náš národ... Konečným cílem našeho snažení je vybudování národního a sociálně spravedlivého státu, založeného na tradičních hodnotách křesťanství a antiky a na jejich aktivní obhajobě, kterou lze vyjádřit heslem: Spořádná rodina, spořádaná obec, spořádaný stát... jako svobodný a demokratický stát českého národa a ostatních občanů založený na občanských právech a křesťanské tradici, jsme odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství.*²¹⁸

I ve volbách roku 2002 apelovala na křesťany NSJ již v úvodu stranického programu hlavní větou, jsme: „*Národně orientovaná politická strana navazující na národní obrození a vycházející z kulturních tradic křesťanství...*“²¹⁹

Na svých oficiálních internetových stránkách (www.nsj.cz) upozorňuje NSJ na kladný vztah ke křesťanství umístěním několika křesťanských odkazů, např. na stránky katolické církve, katolik.cz či christnet.cz. Přitom, jak si později ukážeme – oficiální katolické struktury se od této strany striktně vymezují.

V případě NSJ se tedy jedná o pravicovou vlasteneckou stranu, která není přímo spojena s žádnou církví, přesto lze v jejím pojetí vystopovat využití křesťanství. V politickém kompasu bychom ji, vzhledem k požadovaným hodnotám, opět zasadili do pravého horního sektoru. Do politických i občanských struktur strana podle získaných informací svým působením zasahuje minimálně.

Jako další politickou organizaci, která se ve svém programu odvolává na křesťanství bychom mohli jmenovat ještě nacionalistické hnutí Právo a spravedlnost.²²⁰ Jedná se o nekonfesní skupinu, u které převažují spíše vlastenecké tendence a důraz na tradiční hodnoty, které bývají právě křesťanstvím zaštiťovány. Ovšem charakteristika této

²¹⁸ *Program strany Národní sjednocení* [online]. Národní sjednocení, [cit. 2008-12-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.nsj.cz/program.htm>>.

²¹⁹ *Volby a NÁRODNÍ SJEDNOCENÍ* [online]. Národní sjednocení, [cit. 2009-02-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.nsj.cz/volby.htm>>.

²²⁰ Více informací o této straně na oficiálních stránkách: *Právo a Spravedlnost* [online]. Právo a Spravedlnost, c2007 [cit. 2009-03-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.pas-strana.cz/>>.

organizace jako radikální je problematická. Uvádíme ji zde tedy spíše jako skupinu spadající do pomyslné přechodové zóny mezi „normalitou“ a radikalismem.

3.3. Kališnický proud v rámci české ultrapravice

Nyní si krátce představíme zástupce specifického proudu v rámci ultrapravicového spektra, tzv. kališnického proudu, odvolávajícího se, byť mnohdy v menší míře, na husitské hnutí. V úvodu je třeba zmínit, že tyto skupiny nevyužívají primárně náboženskou rétoriku. Ovšem oslavují husity v rámci svého vlasteneckého odporu vůči cizincům.²²¹ Náboženská dimenze reformismu a tradičního katolicismu zde nehraje téměř žádnou roli, přestože občas jsou v rámci propagačního působení využívány i tradiční chorály (*Kdož sú boží bojovníci*). Podle Miroslava Mareše zatím neexistují intenzivnější kontakty těchto lidí s Českobratrskou církví husitskou.²²²

3.3.1. Vlastenecká liga

Jako prvního představitele si uvedeme zřejmě nejtransparentnější kališnickou vlasteneckou organizaci u nás - občanské sdružení Vlastenecká liga (VL). Byla založena 19. listopadu 1993 skupinou pražských kališníků. Přestože se vedení organizace důsledně distancovalo od rasismu, fašismu a nacismu, byla takto VL často médií a politiky označována.²²³

V prvopočátcích ji aktivně mediálně podporoval její čestný člen, bývalý zpěvák skupiny Orlík,²²⁴ Daniel Landa. Příčinou vzniku VL byla snaha o oddělení kališníků od

²²¹ „J. Hus a jeho následovníci měli m.j za cíl očistu našeho národa, proto je i dnes nutné dbát této očisty, budeme li čistí rasově, pak i morálně.“ Takto např. obhájil „podstatu“ kališnictví jeho příznivec vystupující pod přezdívkou „Skeleton“ na jednom ze skinheadských blogů. Dostupné na: SKELETON. *KALIŠNÍCI* [online]. Skinheads, 2005, 20.3.2009 [cit. 2009-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.skini.estranky.cz/stranka/kalisnici>>.

²²² MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 176.

²²³ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister & Principal, 2003. s. 296.

²²⁴ Skupinu Orlík koncem roku 1988 v Praze založil Daniel Landa s Davidem Matáskem a začali koncertovat. Ve svých textech se Orlík zaměřil mj. na vyzdvihování češství, nepřilíš skrývaný rasismus, kritiku komunistické cenzury a dal českým skinheadům do vínku i "kališnickou" ideologii (písněmi o umírajícím Janu Husovi s jeho poselstvím či o vozových hradbách), která se v některých, byť marginálních organizacích udržuje dodnes. MAREŠ, Miroslav. Trendy od Temže. *Reflex* [online]. 2001, č. 23 [cit. 2009-03-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.reflex.cz/Clanek6180.html>>.

neustále se radikalizujících a fašizujících skinheads. Čerpali také z ideových prvků hláсанých v textech první významné české skinhaedské skupiny, již zmíněného Orlíku (jejího bojového odkazu husitství). Na první veřejné akci této organizace v Přerově se sešly asi tři stovky kališníků, kteří se chtěli jasně distancovat od „*hajlujících skinheads*“. Ve svých začátcích trpěla Vlastenecká liga i poněkud zmatenými projevy svých sympatizantů, kteří také mnohdy neskrývaně proklamovali rasismus. Ve svém vývoji se však postupně od těchto svých členů distancovala a v čele s Luděkem Martinovským a Miroslavem Houškou se stala více jednotnou vlasteneckou organizací.²²⁵

Nacionalismus, který je pro VL příznačný, se opírá i o křesťanskou rétoriku (ve smyslu spojení našeho národa s tímto náboženstvím).

Názorově se VL ztotožňuje s konzervativní pravicí, naopak jako své hlavní ideologické nepřátele spatřuje komunismus a fašismus ve všech formách. Z programu VL vyplývá zvýšený důraz na vnitřní bezpečnost státu. A to zejména zvláštními opatřeními proti kriminalitě cizinců a Romů. Nutno dodat, že se VL ovšem distancuje od rasismu a antisemitismu. Tvrdí, že „*všichni jsou si rovni*“. Za své vzory považuje církevního reformátora Jana Husa a Tomáše Garigue Masaryka jako symbol demokracie a národní identity. Ve znaku má svatováclavskou korunu a husitský kalich v červené barvě s různými doplňky a jako základní hesla užívá „*Čistý štít*“, „*Rovnost rovným*“ a „*Náš čas přijde*“.²²⁶

3.3.2. Bratrské vlastenecké hnutí

Původní název této skupiny je Bratřické vlastenecké hnutí (BVH) a vzniklo v Plzni na jaře roku 1995. Krátce po svém vzniku se přejmenovalo na Bratrské vlastenecké hnutí (známé také pod zkratkou „B. V. H.“). Založilo ji šest kališnických skinheadů, jejich počet se díky masivní informační kampani rychle rozrostl. Skupina lákala nové členy především apelem na vlastenecké cítění a s ním spojený odpor k romské menšině a „*cizáctví*“ obecně.

²²⁵ DOŠEK, Miloslav. *Podoby současného českého extrémního nacionalismu* [online]. Litoměřičtí vlastenci, [cit. 2009-11-10]. Dostupný z WWW: <<http://litomericti-vlastenci.mysteria.cz/html/bp.htm>>.

²²⁶ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister & Principal, 2003. s. 297.

Ve svém programu dále BVH odmítá rozprodávání národního dědictví, požaduje přísnější imigrační zákony, zamezující „*stále masovějšímu přílivu ekonomických uprchlíků*“ a vyhláší „*konec přejímání cizích kultur*“ (německé, americké,...).²²⁷

Příznivci tohoto hnutí také realizovali násilné aktivity vůči Romům.²²⁸

Působení BHV bylo tedy postavené na programu českého nacionalismu s odkazem na husitství. Tato neregistrovaná skupina organizovala 6. července 1996 pochod Plzni k památníku Jana Husa, při kterém asi 20 účastníků skandovalo protiromská a protiněmecká hesla. Došlo tehdy i k násilnému střetu s anarchisty.²²⁹

Toto hnutí se vždy hlásilo k vlastenectví a celkově lze BVH označit za pravicově extremistickou organizaci.²³⁰ BVH působilo zejména v letech 1995-96 velmi aktivně, krom jiného vydávalo také vlastní periodika *Slovan* a *Česká krev*.²³¹ Dnes je již tato organizace kvůli pozdějšímu odlivu členů do jiných skupin (Národně vlasteneckého svazu a Vlastenecké ligy) pravděpodobně zaniklá.

3.3.3. Národně vlastenecký svaz

Další kališnickou organizací je Národně vlastenecký svaz (NVS), který však stojí ve stínu již zmíněné Vlastenecké ligy. Tato skupina vznikla roku 1997 jako nástupce Bratrsko vlasteneckého hnutí, jehož útočištěm bylo zejména zmíněné Plzeňsko. U zrodu NVS stál pozdější předseda plzeňské Vlastenecké ligy Jan Šneberk. Dnešní působiště má NVS zejména v Holešově, Karviné a Plzni, jeho členská základna však čítá pouze asi dvě desítky lidí. Základní ideologií této organizace stejně jako jejího předchůdce BVH je husitství. Oficiální pozdrav jejich členů je „*Čistý štít!*“, který má stejně jako u Vlastenecké ligy poukazovat na neposkvrněnost svědomí. „*Tato organizace se však*

²²⁷ MAREŠ, Miroslav. *Zahraničně-politické koncepce české krajní pravice* [online]. Středoevropské politické studie, 2009, 1.2.2000 [cit. 2009-01-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=132>>.

²²⁸ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister & Principal, 2003. s. 319-320.

²²⁹ Tamtéž, s. 320.

²³⁰ Tamtéž, s. 323.

²³¹ DOŠEK, Miloslav. *Podoby současného českého extrémního nacionalismu* [online]. Litoměřičtí vlastenci, [cit. 2009-11-10]. Dostupný z WWW: <<http://litomericti-vlastenci.mysteria.cz/html/bp.htm>>.

nejeví jako příliš perspektivní a je pravděpodobná její brzká integrace do Vlastenecké ligy.²³² Což jen potvrzuje nefunkčnost internetových stránek a blogů této organizace.

Z dalších silně kališnický formovaných organizací ještě uvedeme sdružení Žižkovy jednoty (existovalo v polovině 90. let) a Vlastenecké hnutí českého lva. K těmto organizacím se však nepodařilo pro téma této práce sehnat vhodný materiál.

Dále pokud bychom hovořili ještě o tzv. etnickém extremismu, není v ČR podle Miroslava Mareše zatím známo propojení romského extrémního a radikálního hnutí s křesťanstvím.

Podobně moravistické organizace přes „cyrilometodějskou tradici“ Moravy, na kterou se odvolávají, pracují s náboženskými prvky relativně minimálně. V těchto hnutích se ovšem násilné požadavky a hlásání etnické „nadřazenosti“ moravského národa objevují velice výjimečně, proto je jejich charakteristika coby extremistických organizací značně sporná.²³³

²³² DOŠEK, Miloslav. *Podoby současného českého extrémního nacionalismu* [online]. Litoměřičtí vlastenci, [cit. 2009-11-10]. Dostupný z WWW: <<http://litomericti-vlastenci.mysteria.cz/html/bp.htm>>.

²³³ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 180.

4. Současné ultralevicové skupiny s křesťanskými vazbami

Přestože krajní levice je obecně v českém prostředí z velké většiny antikofesní a antiklerikální, existuje v ČR několik malých organizací (v souhrnu tvoří jejich aktivní členstvo pravděpodobně několik desítek lidí), které využívají křesťanskou rétoriku a spolupracují nejenom s Komunistickou stranou Čech a Moravy (KSČM), ale i s ostatními ultralevicovými organizacemi. Mezi křesťany a komunisty na našem území obecně sice stále převládá spíše konfrontace nežli touha po dialogu (což může být chápáno ze strany komunismu jako důsledek historického selhání křesťanů v otázce sociální či odmítání komunistické ideologie křesťanskou veřejností vzhledem k předlistopadovým persekucím a ostrému vystupování KSČM proti navrácení církevního majetku), ovšem jak již bylo řečeno, existují i přístupy, které v této oblasti můžeme označit za skutečně přívětivé.

Jako pomyslné vstřícné gesto KSČM bychom v této souvislosti mohli spatřovat Všeslovanský sjezd, konaný v červnu roku 1998.²³⁴ Po poděkování za zaslání pozdravného dopisu od papeže Jana Pavla II. byl totiž sraz zakončen modlitbou v církevní slovanštině a slovanskou hymnou.²³⁵

Důležité je ještě upozornit, že na rozdíl od katolicky fundamentalistického proudu ultrapravice, jsou ultralevicové křesťanské organizace obecně důsledně ekumenické a II. vatikánský koncil vnímají jako přínos pro vztahy mezi církvemi a náboženstvími. Styčnou plochou s komunistickou ideologií je v tomto případě především maximalizované rovnostářství, pro něž je (jak později uvidíme) hledáno odůvodnění v určitých výkladech evangelií. Charakteristická je také inspirace *teologií osvobození*, která občas vede k alespoň dílčí podpoře latinskoamerických rudých guerill či Castrova režimu na Kubě. Určitá část ultralevicových křesťanských aktivistů se snaží zapojit do antiglobalizačního a antimilitaristického hnutí. Násilí však neprosazují ani horlivě nerealizují a jednoznačná klasifikace anarchoautonomních skupin jako „*extremistů*“ je z hlediska této práce velice problematická.

²³⁴ Více informací včetně schválených ustanovení dostupné na: *Komuniké : Všeslovanského sjezdu v Praze* [online]. Slovanský výbor ČR, [cit. 2009-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.mujweb.cz/www/slovansky_vybor/komunike.html>.

²³⁵ MUDRA, Jiří. *Všeslovanský sjezd 1998* [online]. Společnost přátel Lužice, 1998 [cit. 2008-12-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.luzice.cz/clv/clv98/cerv-srp.htm>>.

4.1. Hnutí za spravedlivou společnost a lásku k bližním

Pravděpodobně nejaktivnější z ultralevicových organizací spojených s křesťanstvím je Hnutí za spravedlivou společnost a lásku k bližním (HSSLB). Jedná se v zásadě o skupinu používající pro obhajobu postojů komunistické strany křesťanskou rétoriku, ovšem zaměřenou proti oficiální katolické církvi. Jeho vůdčí osobností je Eduarda Heczková²³⁶ (někdy uváděná pod rodným příjmením Holečková) se svým manželem Stanislavem Heczkem.

Toto křesťansko-levicové hnutí vzniklo v únoru 1992. Jeho zařazení jako extremistické organizace není opět zcela jednoznačné. Přesto, jak si dále ukážeme, lze považovat některé teze spojené s tímto sdružením za radikální.

Členové této organizace se také zúčastňují různých demonstrací,²³⁷ ovšem primárně nemají politické cíle. Můžeme zde sice vystopovat kritiku současné společnosti a jejích „*polistopadových hodnot*“ včetně vstupu ČR do NATO, EU apod., ovšem politická činnost tohoto hnutí se orientuje spíše na různé přednášky a osvětu týkající se „*cesty ke spravedlnosti*“ a sociální rovnováhy v duchu míru a vzájemné lidské úcty.²³⁸

Hned po svém vzniku se HSSLB zapojilo do činnosti tehdejšího seskupení Levý blok,²³⁹ ve kterém hrála nejdůležitější roli KSČM, po jejím III. Sjezdu se Levý blok rozpadl.

Spolupráce HSSLB s KSČM však neustala. Heczková dokonce přednášela i pro komunisty kolem listu *Dialog*.²⁴⁰ A v současné době probíhají přímo v pražské budově KSČM v ulici Politických vězňů pravidelná modlitební shromáždění HSSLB.²⁴¹ Tato

²³⁶ Blízký vztah Eduardy Heczkové ke křesťanství si můžeme doložit i skutečností, že 24. listopadu 2002 byla vysvěcena na vikářku Luterské evangelické církve augsburského vyznání. HECZKO, Stanislav. Vznik sboru Luterské evangelické církve a.v. v Praze. *Člověk člověku, lidé lidem* [online]. 2003, č. 11 [cit. 2009-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.hnuti.zde.cz/>>.

²³⁷ Např. demonstrace proti bombardování Jugoslávie 27. března 1999, kam se přesunula dokonce většina hostů ze svatebního obřadu E. Heczkové a jejího manžela. RADOSTNÁ UDÁLOST. *ČLOVĚK ČLOVĚKU, LIDÉ LIDEM* [online]. 1999, č. 7 [cit. 2009-02-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.hnuti.zde.cz/>>.

²³⁸ *Program HSSLB* [online]. HNUTÍ ZA SPRAVEDLIVOU SPOLEČNOST A LÁSKU K BLIŽNÍM, [cit. 2009-01-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.sponge.org/~blank/h/index.php?co=program>>.

²³⁹ Levý blok je označení pro volební koalici KSČM a Strany demokratické levice pro volby roku 1992. Více informací na: *Proč volit Levý blok* [online]. Levý blok, [cit. 2008-12-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecn.cz/ENV/VOLBY/LEVYBLOK/page1.htm>>.

²⁴⁰ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 177.

²⁴¹ *Pravidelné schůzky* [online]. Hnutí za spravedlivou společnost a lásku k bližním, [cit. 2009-01-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.sponge.org/~blank/h/index.php?co=akce>>.

organizace spolupracuje s dalšími křesťanskými nebo levicovými skupinami - mj. s hnutím Křesťanský dialog (KD) a protikatolickým sdružením Volná myšlenka (VM).²⁴² Společenskou diskusi také vzbudil článek poslance KSČM Vojtěcha Filipa „*Marxisté a křesťané si mají co říci*“, uveřejněný v *Haló novinách* roku 2002. Ten vyzývá k dialogu křesťanů a komunistů, který může pomoci zejména v sociální oblasti. Tento text HSSLB pokládá za velmi vstřícné gesto, přičemž jej má uveřejněný i na svých oficiálních internetových stránkách (www.hnuti.zde.cz).²⁴³

HSSLB tedy podporuje komunismus i přes nejrůznější persekuce, které tento režim na našem území vedl až do listopadu 1989 vůči náboženství, zejména samotnému křesťanství. Tento rozpor obhájuje E. Heczková ve 13. čísle časopisu *Člověk člověku, lidé lidem* tím, že bývalý režim byl k náboženství vlastně příznivější, než dnešní konzumní společnost. Toto dokazuje zejména na statistikách, týkajících se počtu věřících, uvádí zde:

„Při sčítání lidu v roce 1950, tedy v době největších zásahů státu proti některým církevním představitelům či laikům, se k víře přihlásilo 93,9 procent lidí... Léta plynula... A je tu listopad 1989. Změna režimu. A co se změnilo v životě křesťanů a církví? I nadále se konají bohoslužby a biblické hodiny, nedělní školy a vyučování náboženství, i nadále fungují tři teologické fakulty, i nadále se ordinují duchovní... Věřících lidí však ,poněkud‘ ubylo a stále ubývá...V roce 1991, dva roky po převratu, dva roky po ,konečně svobodném‘ působení církví, se k církvi hlásí 43,9 procent obyvatel. A o deset let později, tedy dvanáct let po ,svobodném‘ působení církví, se k církvi hlásí již jen 32,1 procent obyvatel... Církvím se příliš nedaří získat lidi pro víru – mají velkého konkurenta v konzumu. Více nežli kostely a modlitebny jsou dnes v neděli navštěvovány různé supermarkety a hypermarkety... A ve všední dny si také jen hrstka věrných najde čas na biblickou hodinu – mnozí se věnují podnikání, vydělávání peněz – čím více, tím lépe... A tak více než lidi se dnes křtí céděčka a vánoce jsou svátky konzumu.“²⁴⁴

²⁴² Více informací o sdružení Volná myšlenka na oficiálních internetových stránkách dostupných na: *Volná myšlenka České republiky - Humanistické a etické sdružení občanů bez vyznání* [online]. Volná myšlenka, [2000] [cit. 2008-12-23]. Dostupný z WWW: <http://mujweb.cz/spolecnost/volnamyslenka/stanovy.htm>.

²⁴³ FILIP, Vojtěch. *Marxisté a křesťané si mají co říci*. *Haló noviny* [online]. 2002 [cit. 2009-01-23]. Dostupný z WWW:

<http://www.sponge.org/~blank/h/index.php?co=view.php&viewindex=1&oddil=varia>.

²⁴⁴ HECZKOVÁ, Eduarda. *Křesťané a církve v ČR před listopadem a po listopadu*. *ČLOVĚK ČLOVĚKU, LIDÉ LIDEM* [online]. 2002, č. 13 [cit. 2009-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.hnuti.zde.cz/>.

Již v roce 1992 na programové konferenci Demokratické levice Eduarda Heczková uvedla:

„V nejnovějším čísle Naší pravdy píše pan Sviták ve svém Poučení pro levici: ‚V evropských postkomunistických zemích neexistuje jiná alternativa levice než jakási její sociáldemokracie.‘ S tím nemohu souhlasit a nejsem sama... Kdyby tato jako sociáldemokratizovaná levice vyhrála volby, myslíte, že by měla odvahu začít budovat sociálně spravedlivou společnost, já musím říci komunismus, i když to slovo dnes není v módě... Kdo z vás si myslí, že je spravedlivé, když jeden člověk vlastní továrnu s 50 dělníky, jimž dá slušný plat a k vánocům kolekci čokoládových figurek na stromeček, ale sám má stokrát víc?... Já vidím cestu v tom, aby obchod, dílna, továrna atd. patřily buď státu, nebo těm, kdo tam pracují, ale všem, kdo tam pracují, ať je to jeden, dva či padesát lidí. Je desetičlenná výrobní, prosím, ať patří těm deseti – mistrovi, osmi dělníkům a jedné uklízečce. Tedy princip družstev (včetně jednočlenných, tedy soukromníků). Všechna čest pluralitě vlastnictví, ale kromě státního a tohoto družstevního bych jiné nepovolila. Vlastnictví soukromé totiž vede k vyvážení vrstvy bohatých a chudých, což je nespravedlivé a žádný spravedlivý sociální řád se tak vybudovat nedá.“²⁴⁵

Kritika demokratického režimu v naší společnosti se nese i v duchu přednášek, které v poslední době Eduarda Heczková připravuje v souvislosti se sociální problematikou bezdomovectví:

„Listopad 1989 přinesl s sebou řadu společenských problémů do té doby prakticky u nás neznámých: šíření drog a organizovaného zločinu, šíření prostituce a pornografie, masové snižování životní úrovně, zejména důchodců a mladých rodin, nezaměstnanost a bezdomovectví. Nezaměstnanost dosahuje výše 9 % ekonomicky aktivního obyvatelstva (únor 2001), což představuje zhruba 469 tisíc osob. Bezdomovců je pak přibližně 100 tisíc, a odhaduje se, že každým rokem přibývá 10 % nových bezdomovců (dle odhadu ing. Plachého, předsedy Sdružení azylových domů v ČR). A v budoucnosti tento problém může být ještě palčivější vzhledem k

²⁴⁵ HOLEČKOVÁ, E.: Hnutí za spravedlivou společnost a lásku k bližnímu. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 177.

plánovaným deregulacím a očekávanému nárůstu nezaměstnanosti.

*Již tato poměrně vysoká čísla naznačují, že tento problém má společenské příčiny a že se nejedná převážně o osobní selhání jednotlivců. S tímto stavem se nelze trpně smířovat a všichni, jimž jde o spravedlnost a o lásku, by měli aktivně bojovat o nápravu v této oblasti. Předpokladem účinného boje proti bezdomovectví je seznámení se s alespoň základními faktory této problematiky. Proto jsme se rozhodli zpracovat tento úvodní materiál.*²⁴⁶

Duch komunismu tedy je v prohlášeních Eduardy Heczkové úzce spojován s křesťanstvím. Demonstrovat si to můžeme i na jejím „Zamyšlení nad slovy z Bible – Efezským 2, 14/18“, kde lze vystopovat několik takových analogií:

*„Bratři a sestry, milí přátelé,
Pán Ježíš zbořil zeď, která dělí. A ne jen jednu. Je spousta zdí, které dělí. Dělí svět na chudé a bohaté, na ty, co nemají ani na léky, a na ty, co žijí v rozmařilém přepychu. Dělí svět na takzvané věřící a na takzvané nevěřící. Dělí svět na lidi, které máš rád, a na ty, které rád nemáš. Ale všechny tyto zdi jsou už zbořeny. Ježíš je zbořil svou smrtí na kříži. Jen lidé, kterým se to nehodí do krámu, nechtějí přijmout, že jsou ty zdi zbořeny, nechtějí uvést do praxe nový život lásky a jednoty. Jedni se nechtějí vzdát svého bohatství, jiní své pýchy na to, že jsou věřící, jiní své nenávisti k těm, kdo jim ubližují... Asi každý z nás má nějaké zdi, o nichž nechce přijmout, že jsou zbořeny. Kéž bychom se jich dokázali vzdát... Je dobré, že jsme tady, abychom pomohli bořit zeď blokády. Je to náročné. Ale nebojme se. Už byla zbořena. Jen to musí někteří vysoce postavení lidé v USA i jinde přijmout. Ale to přijde... Dábel nemá šanci. Už je poražen. Už jen kolem sebe ze vzteku kope. Ježíš zvítězil, a s Ním mír a láska. A s nimi i Kuba a spravedlnost pro všechny země na světě. Tím si můžeme být jisti.*²⁴⁷

V sedmém čísle časopisu *Člověk člověku, lidé lidem* Eduarda Heczková přirovnává křesťanské *Desatero* k *Morálnímu kodexu budovatele komunismu*, který byl na sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu přijat roku 1961.

²⁴⁶ HECZKOVÁ, E.: *Bezdomovci a my*. Dostupné na: HECZKOVÁ, Eduarda. *Bezdomovci a my* [online]. Getsemany, c2006 [cit. 2009-01-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.getsemany.cz/node/292>>.

²⁴⁷ HECZKOVÁ, Eduarda. *Zamyšlení nad slovy z Bible. ČLOVĚK ČLOVĚKU, LIDÉ LIDEM* [online]. 2002, č. 11 [cit. 2009-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.spunge.org/~blank/h/index.php?co=casopis>>.

„Často se setkávám /žel, převážně u křesťanů/ s názory, že komunisté nemají žádný morální kodex, podle kterého by jednali. Že Desatero neuznávají a žijí si, jak se jim zachce. Chci se proto pokusit dokázat, že opak je pravdou....komunisté jsou lidé, a každý člověk má svědomí. A tak i člověk, který nezná Boha, může vědět, co je dobré. Přečtěme si 14.-15. verš 2. kapitoly listu apoštola Pavla Římanům: ‚Jestliže národy, které nemají zákon, samy od sebe činí to, co zákon žádá, pak jsou samy sobě zákonem, i když zákon nemají. Tím ukazují, že to, co zákon požaduje, mají napsáno ve svém srdci...není pravda, že komunisté neuznávají Desatero. Již od mnoha komunistů jsem slyšela, že Desatero je základ dobré morálky, a že kdyby se jím všichni lidé řídili, vypadalo by to se světem lépe. Samozřejmě většina komunistů coby ateisté neuznávají ta Boží přikázání, která se týkají víry v Boha. To je logické. Ale ta ostatní berou. Součástí komunistického učení je i tzv. Morální kodex budovatele komunismu...v mnohém je blízký Desateru. Žel, mnozí komunisté se podle něj často neřídí. Tak jako se mnozí křesťané často neřídí Desaterem. Kéž je toto zamyšlení výzvou pro křesťany i komunisty...“²⁴⁸

Aktivista HSSLB a manžel Eduardy Heczkové, ekonom Stanislav Heczko, kritizoval v tiskovinách této organizace důsledky ekonomické globalizace a mj. uvedl:

„Sociálně demokratická i komunistická levice by se měla více inspirovat alternativní levicí – protikapitalistickým a autonomním hnutím, kde působí anarchisté, trockisté, levicově smýšlející křesťané či radikální ekologové. Budeme tedy nadále obdivovat pokrokovost kapitalismu nebo zaujmeme radikální protisystémové postoje.“²⁴⁹

Na věřící se Stanislav Heczko také snaží apelovat v jednom se svých článků v internetovém magazínu *Britské listy*, kde je v podstatě soudobá (kapitalistická) společnost přirovnávána k „apokalypse“, píše se zde:

„Milé sestry a drazí bratři,
dnes bych se chtěl spolu s Vámi zamyslet nad Božím slovem,
zapsaném v Matoušově evangeliu, v kapitole 24, ve verších 3 až
14 ... Zde čteme (v ekumenickém překladu): 'Pověz nám, kdy to

²⁴⁸ HECZKOVÁ, Eduarda. DESATERO A MORÁLNÍ KODEX BUDOVATELE KOMUNISMU. ČLOVĚK ČLOVĚKU, LIDÉ LIDEM [online]. 1999, č. 7 [cit. 2009-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.hnuti.zde.cz/>>.

²⁴⁹ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 178.

nastane a jaké bude znamení tvého příchodu a skonání věků' (verš 3) ... Ježíš jim odpověděl: 'Mějte se na pozoru, aby vás někdo nesvedl (4). Neboť mnozí přijdou v mém jménu a budou říkat 'já jsem Mesiáš' a svedou mnohé (5). Budete slyšet válečný ryk a zvěsti o válkách; hleďte, abyste se nelekali. Musí to být, ale to ještě není konec (6). Povstane národ proti národu a království proti království, bude hlad a zemětřesení na mnoha místech (7) ... Tento text ve mně předně vyvolává otázku: V jaké to době vlastně žijeme? Tuto otázku si kladli s palčivou naléhavostí i první křesťané a mnozí z nich se domnívali, že žijí v době poslední těsně před druhým příchodem Páně ... Podle mne však tato doba je již blízko. To proto, že probíhající proces globalizace umožňuje uskutečnit jednu z podmínek konce věků - kázání evangelia o království všem národům, jak se o tom píše ve výchozím textu, který jsme si četli - Mat. 24,14. A dnes asi prožíváme to, co v se tomto textu nazývá začátkem (porodních) bolestí - často totiž v současné době slyšíme válečný ryk a zvěsti o válkách, o povstáních národa proti národu a království proti království (např. Jugoslávie, Čechensko, Afghánistán, Irák); víme rovněž, že na mnohých místech světa vládne hlad a dochází k zemětřesením (viz verše 6 až 8). Povstávají i falešní proroci a tak, chladne láska mnohých (viz verše 11 až 12).“²⁵⁰

Závěrem můžeme konstatovat, že HSSLB sice není ryze extremistická skupina, která by svou aktivitou směřovala proti lidským hodnotám a právům. Ani při prosazování svého křesťansko-sociálního programu se nechovají členové tohoto sdružení nezákonně. Ovšem při bližším seznámením s jejich aktivitami a programem vidíme příklon k téměř totální kritice všeho stávajícího. Také lze u HSSLB spatřovat fundament, se kterým vedení tohoto sdružení lpí na spojení komunistické ideologie s křesťanstvím.

4.2. Křesťanský dialog – hnutí pro nápravu věcí lidských

Podobně orientovanou organizací jako HSSLB je Křesťanský dialog – hnutí pro nápravu věcí lidských (KD-HNVL), jehož nejznámějším aktivistou a zároveň zakladatelem je Ilja Herold. Hnutí vydává od roku 1991 časopis *Poznámky k otázkám míru a spravedlnosti*.

Ilja Herold je praktikující evangelík, člen Českobratrské církve evangelické. Pokládá se za zastávce Marxova vidění světa a jeho ekonomických dějů. Marxismus je podle

²⁵⁰ HECZKO, Stanislav. Kázání o naší době a době konce. *Britské listy* [online]. 2005 [cit. 2009-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.blisty.cz/art/24901.html>>.

něho nejbližší poselství Ježíše z Nazaretu ze všech společenských systémů.²⁵¹ Kritizuje katolickou církev a považuje ji za ryze totalitní, mj. ji v některých rysech srovnává i s fašismem.²⁵²

Z křesťanských (resp. evangelických) pozic obhajuje a podporuje KD-HNVL politiku KSČM za použití tradičních schémat soudobé komunistické propagandy:

„Masivním podvodem je rovnítka kladené mezi komunismus a fašismus... vždyť zcela protichůdná jsou již sama východiska a cíle, a kdo nevěří, ať srovná Manifest s Mein Kampfem... fašismus je dnes (a zatím) jedinou reálnou (a žel, pravděpodobněji) alternativou k socialismu pro tento postmoderní, ale spíše globalizovaný svět...“²⁵³

Jako většina levicových hnutí i KD-HNVL soustředí tedy pozornost ke kritice tržní společnosti. Protože kapitalismus směřuje podle tohoto hnutí k rozpadu lidského společenství, a to nejen osudově, ale i programově.²⁵⁴ Navrhují proto, aby na programu politické diskuse stálo především heslo „křesťanství a tržní ekonomika“.

„To je dnešní osudové téma všeho lidstva, o kterém se v církvích mlčí, tají a klame. Anebo při nejlepším nic neví a jen prohlašuje. Takže extempore o socialismu jsou dnes již jen záminkami k odklonu do minulosti a k odvádění pozornosti od skutečně rozhodující bitvy.“²⁵⁵

Za masivním „odcírkevněním“ naší společnosti pak stojí podle prohlášení KD-HNVL příklon k volné víře, volným kultům a náboženstvím a velice primitivním pověrám (víra v horoskopy, moc amuletů atp.). V jedné z přednášek Křesťanského dialogu z roku 2006 hnutí uvádí, že právě sekularizace (kterou má kapitalismus na svědomí) uvolňuje

²⁵¹ Ilja Herold – o autorovi [online]. Britské listy, c2005 [cit. 2008-12-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.blisty.cz/aut/811/bio.html>>.

²⁵² HEROLD, Ilja. Socialismus už nemá budoucnost. *Poznámky k otázkám míru a spravedlnosti* [online]. 2005, č. 90 [cit. 2009-01-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.sds.cz/view.php?cisloclanku=2006032602>>.

²⁵³ HEROLD, Ilja. Poznámky k otázkám míru a spravedlnosti. č. 40, 1996. s. 1. In MAZEL, Michal. Oponenti systému. In FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno : Masarykova univerzita, 1998. In FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Masarykova univerzita: Brno, 1998. s. 143.

²⁵⁴ HEROLD, Ilja. Socialismus už nemá budoucnost. *Poznámky k otázkám míru a spravedlnosti* [online]. 2005, č. 90 [cit. 2009-01-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.sds.cz/view.php?cisloclanku=2006032602>>.

²⁵⁵ HEROLD, Ilja. Křesťanství a socialismus. *Poznámky k otázkám míru a spravedlnosti* [online]. 2007, č. 97 [cit. 2009-12-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.sds.cz/view.php?cisloclanku=2007100501>>.

prostor k tomuto „odnáboženštění“, neboť odvádí od důrazu na nemateriální vztahy mezi lidmi a rozšiřuje prostor společenské lhostejnosti. Tato lhostejnost je ovšem vyvolávána údajně i společenským individualismem, zejm. individualismem hospodářským, „*razícím ono nesmyslné a proti společnosti zaměřené heslo současných liberálů, že 'každý sám pro sebe a všichni proti všem'*“.²⁵⁶

Při prosazování souladu marxismu (především teze o náboženství jako opiu lidstva) s křesťanskou naukou vymezuje KD-HNVL víru proti náboženství. Snaží se tak tento systém smířit s křesťanstvím.

„I náboženství stojí na víře, operuje s ní, a využívá ji. Kdežto však víra je osobní a ryze spirituální, náboženství již je institucionalizované a naučné a pracuje s ideologií a dogmatem. Kdežto za vírou stojí idea a nebo prorok, za náboženstvím stojí skupina, třída, církev, elita, aparát. Za vírou je osobní otázka. Za náboženstvím však již stojí společenský zájem. Příkladem lze doložit, jak za mnoha starozákonními předpisy stojí záměry hygienické, národní, hospodářské a kněžské. Za původním učením Ježíše Nazaretského nic takového nenajdete.“²⁵⁷

Z uvedeného vyplývá, že Marx měl tedy mít na mysli při známém přirovnání k opiu náboženství, ve smyslu škodlivé společenské instituce, nikoliv křesťanskou víru samotnou.

Přes svůj zjevný obdiv marxistické ideologie a urputnému prosazování křesťanské doktríny jako jediného východiska Ilja Herold odmítá označení své organizace za extremistickou, upozorňuje ovšem na kladnou orientaci KD-HNVL vzhledem ke KSČM:

„Jsme, alespoň ve svém jádru, lidé prvotně ovlivnění evangeliem, jehož společenské důsledky však tržní společnost odmítá. U biblicky (starozákonně) vychovaného a orientovaného Marxe nalézáme realistický a zatím nepřekonaný výklad světového (hospodářského) dění. V osobních kontaktech se setkáváme s každým, kdo je ochoten setkat se s námi, jako hnutí nejsme však poddáni ani zavázáni nikomu. Pokud pak KSČM, bez ohledu na své sebehodnocení, jako jediná strana u

²⁵⁶ Předneseno v Klubu křesťanského dialogu, 27. března 2006. HEROLD, Ilja. O víře a náboženství, opiu lidu a lidu samém. *Britské listy* [online]. 2005 [cit. 2008-12-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.blisty.cz/art/28948.html>>.

²⁵⁷ Tamtéž.

nás ve svém programu odráží dějinné ideje biblické a evangelijní, je to nám vstřícné, jí ke cti, a oficiálním církvím k hanbě.“²⁵⁸

KD-HNVL očividně propaguje již zmíněnou teologii osvobození, což dokládá text z listu *Poznámky k otázkám míru a spravedlnosti*:

„Co je to teologie osvobození? Je to odpověď na otázku, jak je možno zůstat křesťanem tváří v tvář bídě, nesvobodě, a vykořisťování lidí v Latinské Americe a celém tzv. třetím světě... vyrostla z konfrontace víry s bezprávím na chudých... teologie osvobození vychází z praxe a vede k praxi, tento obrat k jednání je pro tuto teologii charakteristický. Sama sebe chápe jako bojovnou, angažovanou a osvobozující teologii... Poslední nejkrajnější možnost – výzva k použití násilí – není ovšem vylučována... Bůh, v něhož nevěřil Marx a já také ne – to je Bůh kapitálu, společenských rozdílů. Bůh, který žehná bohatým a podrobuje zkouškám jen chudé. Bůh, který legitimuje majetek a staví jej nad lidská práva. Není to Bůh Ježíšův, Bůh evangelia, tedy také ne můj Bůh... Můj Bůh je ten, který praví: Blahoslavení jsou ti, kteří hladoví a žízní po spravedlnosti.“²⁵⁹

Představitelé Křesťanského dialogu se podílejí na spolupráci mezinárodních levicových křesťanských spolků, udržují vztahy s Evangelickou církví v Německu, účastní se konferencí a různých setkání. Na domácí scéně spolupracují především s KSČM a jí přidruženými organizacemi.

Závěrem této statě konstatujeme, že v případě KD-HNVL nejde o politickou stranu ani o zájmovou skupinu, ale spíše o specificky orientovaný intelektuální kroužek v rámci evangelické církve. *Časopis Poznámky k otázkám míru a spravedlnosti* odebírá podle ne zcela aktuálních informací (z roku 1998) asi 250 lidí.²⁶⁰

²⁵⁸ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 178-179.

²⁵⁹ Poznámky k otázkám míru a spravedlnosti, č. 40, 1996. In MAZEL, Michal. Oponenti systému. In FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno : Masarykova univerzita, 1998. In FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Masarykova univerzita: Brno, 1998. s. 142.

²⁶⁰ MAZEL, Michal. Oponenti systému. In FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno : Masarykova univerzita, 1998. In FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Masarykova univerzita: Brno, 1998. s. 144.

4.3. Křesťanskosociální hnutí

Jako poslední z výčtu nemnoha křesťansky orientovaných ultralevicových organizací si uvedeme občanské sdružení Křesťanskosociální hnutí (KSH). Vzniklo v Praze roku 1991²⁶¹ a vydává časopis *Křesťanský sociál*.²⁶² Podle současného předsedy KSH, Oğňana Tuleškova, navazuje toto hnutí na prvorepublikové křesťanskosociální a původní lidovecké tradice (kdy ČSL spolupracovala s KSČ).²⁶³ Fakticky se jedná o satelitní organizaci podporovanou aparátem KSČM. Ve většině případů však nejsou organizátoři KSH členy komunistické strany, někteří patří ovšem k bývalým členům již zmíněné předlistopadové organizace *Pacem in terris*. V roce 1998 měla organizace okolo stovky členů,²⁶⁴ dnes je jejich počet zřejmě na stejné, či menší úrovni. Přesnější údaje o jejich množství nebylo možné zjistit, neboť skupina o sobě odmítla pro potřeby této práce poskytnout bližší informace.

KSH se považuje za hnutí politické, což dokládá i článek „*Slovo dobré vůle*“ od Pavla Dobiáše, uveřejněný v *Křesťanském sociálu* v lednu roku 2007, doplníme jej následující citací:

„Křesťanství se nutně musí promítat i do politické služby lidu. Křesťané, kteří se činně podílejí na hospodářsko společenském pokroku a bojují za uskutečnění spravedlnosti a lásky, ať jsou přesvědčeni, že mohou velice přispět k prospěchu lidstva. Křesťané jsou oprávněni a dokonce povinni kriticky a konstruktivně se vyjadřovat k zásadním hodnotovým otázkám společenského a hospodářského řádu. Křesťanská sociální nauka není článkem víry, není ani ideologie, tedy tyranie svobody, ale nabídka, která má přesvědčit, nikoliv nutit. Sociální problémy se objevují všdycky a všude tehdy, když v oblasti mezilidských vztahů vzniká duchovní a materiální bída. Stáhnout se soukromnický a pietistický do své ulity je

²⁶¹ *Seznam občanských sdružení* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, c2008 , 18.3.2009 [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/rady/sdruzeni/sdruz048.html>>.

²⁶² *Křesťanskosociální listy* [online]. Křesťanskosociální hnutí, 2008 , 23.3.2008 [cit. 2009-02-12]. Dostupný z WWW: <<http://ksl.wz.cz/>>.

²⁶³ TULEŠKOV, Oğňan. Jan Šrámek – demokrat, vlastenec a sociál. *Křesťanský sociál* [online]. 2008, č. 9 [cit. 2009-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.ksl.wz.cz/KSL9-10-2008.htm>>.

²⁶⁴ MAZEL, Michal. Oponenti systému. In FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno : Masarykova univerzita, 1998. In FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Masarykova univerzita: Brno, 1998. s. 142.

*neslučitelné s misijním povoláním křesťanů jít do celého světa.*²⁶⁵

Ve svém programu KSH deklaruje, že:

„Sdružuje občany, kteří považují křesťanský hodnotový systém za rozhodující motiv svého jednání... chápou, že křesťanství bez sociálního rozměru je prázdným pojmem... hlásí se k politice národního usmíření, křesťanského humanismu, k politice národní, sociálně ekologické, k pluralitní demokracii, právnímu státu a sociálně tržnímu hospodářství, budovanému na principech ekonomické demokracie a lidské solidarity.“

*Dodávají: „naší budoucností nemůže být návrat k reálnému socialismu, ani ke kapitalismu. Usilujeme o společenský řád založený na ekonomické demokracii, jejíž podstatu spatřujeme v řízení hospodářského života na základě demokratického spolurozhodování těch, kdo se na ekonomické činnosti podílejí svou prací, a na křesťanské etice.“*²⁶⁶

Hnutí se tedy svým zaměřením snaží získat příznivce pro politiku KSČM (nejen) z křesťanských řad. Usiluje v tomto směru i o představení komunistické strany jako neizolované a otevřené v rámci politického spektra ČR a obhajuje některé aspekty předlistopadových poměrů, např. již zmíněné činnosti organizace Pacem in terris.²⁶⁷

O spojení KSH s KSČM jsme již hovořili, nyní podrobněji doplníme, že KSH svůj kladný postoj ke komunismu deklarovali i v *Křesťanském sociálu* z listopadu 1996, když vyzývali k volbě kandidáta KSČM.²⁶⁸ Jako další příklad spolupráce s komunisty můžeme uvést např. společný boj proti návrhu na odškodnění českých Němců odsunutých po druhé světové válce. Vladimír Novák z KSH se k této situaci poté vyjádřil následovně:

„Již pouhý letmý pohled na tyto požadavky prozrazuje, že se jedná o nehoráznost, jaká v dosavadní téměř desetileté existenci Shromáždění Němců nemá obdoby. Je proto otázkou, zda ti, kteří tento dokument zpracovali a schválili, si nejsou

²⁶⁵ DOBIÁŠ, Pavel. Slovo dobré vůle. *Křesťanský sociál* [online]. 2008, č. 1 [cit. 2008-11-02]. Dostupný z WWW: <http://www.ksl.wz.cz/KS1_2_2008.htm>.

²⁶⁶ MAZEL, Michal. Oponenti systému. In FIALA, Petr. Politický extremismus a radikalismus v České republice. Brno : Masarykova univerzita, 1998. In FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Masarykova univerzita: Brno, 1998. s. 141.

²⁶⁷ Tamtéž, s. 142.

²⁶⁸ Tamtéž, s. 142.

vědomi jeho neodpovědnosti a nesmyslnosti, nebo zda tím sledují vědomou provokaci proti českému státu, proti naprosté většině jejího lidu.“²⁶⁹

U hnutí jsou tedy patrné vlastenecké tendence, zejm. pro komunistické organizace příznačný protiněmecký akcent. Podle dostupných informací se jeho členové soustředí v tomto smyslu především na obhajobu vysídlení německého obyvatelstva ze Sudet po druhé světové válce. Ogňan Tuleškov v této souvislosti zdůrazňuje, že demokracii chápe KSH v benešovském duchu, dále: „*V plnosti těchto snah spatřujeme naplňování našeho křesťanského cítění.*“²⁷⁰ Při vysídlení Němců ze Sudet se podle KSH nejednalo o porušení jakýchkoliv lidských práv a navrácení majetku či odškodnění považují za nepřijatelné. Dále striktně nesouhlasí s odtržením Kosova od Srbska.

KSH na sebe také výrazněji upozornilo jednou ze svých posledních akcí, kdy se spolu s KSČM a ostatními (nejen) levicovými skupinami podílejí na odporu proti výstavbě raketové základny USA v České republice. V *Křesťanském sociálu* pro listopad a prosinec 2008 pak byla otištěna tato výzva:

*„Nezůstávejme již nadále neteční! Ještě je čas odmítnout aroganci současné moci. Ještě je čas zastavit rozšíření systému protiraketové „obrany“ USA na našem území. Nečekejme na jeden, dva, tři koupené hlasy, které ukáží více než dvěma třetinám národa zdvižený prostředníček na desetiletí dopředu! Pojďme znovu do ulic!“*²⁷¹

Přičemž úsilí o jaderné odzbrojení světa by mělo být podle KSH v zájmu všech lidí, především křesťanů. Snaží se tedy touto formou apelovat i na ně. A to i následujícím způsobem:

„Upozorňujeme, že jakákoliv účast křesťanů, politiků a zejména duchovních, na těchto našich krvavých dobrodružstvích, nezbytně poškozuje křesťanství samo, zvyšuje jeho nedůvěryhodnost, i všechny křesťany. Své bližní máme milovat a

²⁶⁹ MAREŠ, Miroslav. *Politický rozměr požadavků německé menšiny v České republice* [online]. Stoevropské politické studie, [2003] , 3.6.2004 [cit. 2009-02-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=201>>.

²⁷⁰ TULEŠKOV, Ogňan. Jan Šrámek – demokrat, vlastenec a sociál. *Křesťanský sociál* [online]. 2008, č. 9 [cit. 2009-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.ksl.wz.cz/KSL9-10-2008.htm>>.

²⁷¹ POJĎME ZNOVU DO ULIC !. *Křesťanský sociál* [online]. 2008, č. 11 [cit. 2009-01-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.ksl.wz.cz/KSL11-12-2008.htm>>.

ne je zabíjet! Křesťané světem musí být vnímáni jako ti, kteří lidem pomáhají a ne jako ti, kteří ničí jejich domovy, připravují je o obživu, prolévají jejich krev a nebo je dokonce i vraždí. Místo válek mír, rozvoj a dosažení důstojného lidského života pro každého člověka je přirozenou součástí úsilí skutečných křesťanů o dosažení království Božího na Zemi, jíž Bůh daroval celému lidstvu, aniž by některou jeho část privilegoval a jinou naopak znevýhodňoval... Nelze rezignovat! I na nás leží odpovědnost, zda budeme žít v míru v království božím, či v agresivní, ozbrojené, nedemokratické, neoliberální permanentně válčící společnosti.“²⁷²

Podobně, jako jsme viděli u předchozích ultralevicových struktur i KSH orientuje pozornost ke kritice konzumní společnosti. Uvedme jako příklad článek Františka Truxy „*Reakce na kritiku údajné naříkavosti katolíků*“ z *Křesťanského sociálu* z roku 2008.

„Odklon lidí od víry a jejich přechod ke konzumerismu je uměle vyvoláván, např. i reklamou. Zhoubná agresivní reklama má na svědomí vícero sebevražd lidí, kteří se octli v nouzi a neměli peníze na splátky... Křesťanské desatero, základy morálky, pravdomluvnost a poctivost, ochrana rodiny je zahleděním do minulosti? Ano, současné tržní hospodářství umocněné globalizací způsobilo křesťanství těžké rány... Mládež je však třeba chránit, zvláště před užíváním drog. Jsou známé případy, že na učilištích v některých třídách propadá až 2/3 žáků, uživatelů drog. Mládež by neměla číst bulvár, ale odebírat mládežnické a křesťanské časopisy, včetně měsíčníků české provenience jako např. Svědomí, Zpravodaj Křesťanskosociálního hnutí, Slovanskou vzájemnost....“²⁷³

Toto si, podle KSH, uvědomují v současnosti i jihoamerické státy v kooperaci s Kubou a některými zeměmi třetího světa. Budují si tedy vizi socialismu a ekonomického vývoje s vyloučením vlivu USA a západní Evropy. Ovšem ten socialismus je rozptýlen od křesťanského konceptu teologie osvobození přes

²⁷² Česká národní politika. *Křesťanský sociál* [online]. 2008, č. 9 [cit. 2009-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.ksl.wz.cz/KSL9-10-2008.htm>>.

²⁷³ TRUXA, František. Reakce na kritiku údajné naříkavosti katolíků. *Křesťanský sociál* [online]. 2008, č. 11 [cit. 2009-01-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.ksl.wz.cz/KSL11-12-2008.htm>>.

konzervativní socialismus po anarchoautonomismus. „Do pěti let budou tyto integrující se země velmocí. Jejich propojování na Rusko a Čínu se dá očekávat.“²⁷⁴

Závěrem uvedme, že KSH je početně nevýrazná, vzhledem k názorové základně ultralevicová skupina. Z organizací výrazněji promlouvajících do společenského dění, se kterými KSH spolupracuje jmenujme tedy KSČM, České národní hnutí za mír a lidská práva, příp. vlastenecké sdružení Kruh občanů ČR.²⁷⁵

²⁷⁴ BENEŠ, Václav. K otázkám války a míru. *Křesťanský sociál* [online]. 2008, č. 5 [cit. 2009-01-03]. Dostupný z WWW: <http://www.ksl.wz.cz/KSL5-6_08.htm>.

²⁷⁵ Více informací o KOČR na: *Kruh občanů ČR* [online]. [1995] [cit. 2009-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://kruh.ic.cz/>>.

5. Křesťanství a ostatní extremistické směry v ČR

Mezi levicové skupiny bychom pochopitelně mohli zařadit i různé anarchistické spolky, ovšem z jejich strany je „svazující“ křesťanství odmítáno, na rozdíl od příznivějších náhledů na některá mimoevropská či přírodní náboženství.

Z dalších extrémních organizací odkazujících se na křesťanství, můžeme uvést některé případy tzv. eko-extremismu. Tyto organizace bychom na politickém kompasu hledali v jeho spodních částech. Pokud tato hnutí nějakým způsobem využívají náboženství, jedná se zejména (jako v případě anarchistů a autonomů) o již zmíněné uctívání mimoevropských, přírodních náboženství (sem spadají skupiny jako Svoboda zvířat, Hnutí Duha či Děti Země, které při bližším zkoumání lze vzhledem k jejich vystupování zařadit minimálně mezi radikální organizace). Ovšem i radikální zelení se občas snaží aspoň v dílčích aspektech na křesťanství odkazovat. Činí tak někteří ochránci zvířat.

Miroslav Mareš v této souvislosti uvádí, že v časopise české organizace Animal S.O.S.²⁷⁶ bylo přetištěno stanovisko *Animal liberation*, kritizující údajné dezinterpretace biblických textů umožňující jakékoliv využívání zvířat lidmi a vyjadřující naději, že „křesťanské církve, které by např. měly být v čele hnutí za práva zvířat, se mohou z celého srdce účastnit v boji proti útlaku.“²⁷⁷

²⁷⁶ Jedná se o ekologickou zájmovou skupinu blízkou anarchistickému hnutí, akceptující mimosystémové, alternativní, proticivilizační postoje. Spolupracuje a pořádá některé společné akce s levicovými protisystémovými extremisty. MAZEL, Michal. Oponenti systému. In FIALA, Petr. Politický extremismus a radikalismus v České republice. Brno : Masarykova univerzita, 1998. In FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Masarykova univerzita: Brno, 1998. s. 183-184.

²⁷⁷ Animal S.O.S., č. 3, 1992, s. 7. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 179-180.

6. Křesťanský extremismus v pohledu Římskokatolické církve

Po představení nejvýznamnějších extremistických organizací a jejich postojů, které se ve větší či menší míře odvolávají na křesťanskou nauku, si nyní v krátkém exkursu představíme aspoň jeden oficiální křesťanský pohled na tyto organizace. Neboť se domnívám, že je vhodné v závěru práce uvést jaké stanovisko k extremismu zaujímají sami většinoví křesťané.

Jelikož z hlediska zadání, struktury i velikosti této práce není možné věnovat se podrobněji oficiálním stanoviskům jednotlivých církví, uvedeme v krátkosti aspoň postoj největšího křesťanského společenství v naší republice, tedy Římskokatolické církve. Katolickou církev zvolíme jako příklad pohledu křesťanské instituce na danou problematiku proto, že se jedná o subjekt, jehož příznivci jsou ve zmíněných organizacích značně zastoupeni a na tuto církev je z pozice extremistických skupin často odvoláváno.

Představíme si tedy některá stanoviska a prohlášení představitelů katolické církve k extremismu a pravicovým či levicovým extremistickým skupinám, především v naší republice.

Upozorníme ještě, že pochopitelně není možné jednoznačně ztotožňovat stanoviska této církve s ostatními křesťanskými organizacemi, které působí na našem území.

K otázce pravicového extremismu uvedl např. představitel katolické církve, pražský arcibiskup kardinál Miloslav Vlk, v tiskové zprávě České biskupské konference, že i v samotných církvích existuje určitý náboženský druh extremismu. „*Ten se však spojuje s nejrůznějšími druhy extremismů politických, ať už je to nacionalismus, antisemitismus a dokonce i neonacismus.*“ Uvedl dále, že katolická církev v České republice jakékoliv projevy extremismu ostře odmítá (kritizoval zde i zmíněnou stranu Národního sjednocení).²⁷⁸ Stalo se tak v roce 2006 při schůzce s izraelským velvyslancem v České republice Arie Arazim, která se konala aby ho ujistil, že se katolická církev v naší zemi ostře staví proti projevům antisemitismu, neonacismu a jiných extrémních proudů. Na obdobné téma probíhal i rozhovor s vrchním pražským a zemským rabínem v ČR Karolem Sidonem. I on poděkoval za to, že antisemitismus není řečí katolické církve a

²⁷⁸ Zpravodaj SKŽ. Společnost křesťanů a Židů. Praha : 2006- , č. 56- . s. 15.

ujistil kardinála Vlka, že Židé budou rozlišovat hlas těchto extremistických skupin a oficiální hlas katolické církve.²⁷⁹

O vstřícném přístupu katolíků k židovskému národu hovoří i událost ze dne 18. ledna 2008 (tedy výročí prvního transportu plzeňských Židů do koncentračního tábora), kdy křesťané v Plzni uskutečnili společnou modlitbu v katedrále sv. Bartoloměje. *"Jsme solidární s našimi židovskými spoluobčany nejen proto, že jsme obyvateli jednoho města, ale také proto, že je vnímáme jako naše starší bratry a sestry ve víře,"* říká k tomuto aktu plzeňský biskup František Radkovský. *"Touto pokojnou vzpomínkou a modlitbou se tedy chtějí katolíci postavit proti šíření nenávisti, antisemitismu a extremismu v české společnosti,"* zmínil plzeňský pastor Karel Řežábek.²⁸⁰ K otázce periodika *Pochodeň Dneška* se vyjádřil také kněz a katolický teolog Tomáš Halík, když na adresu tohoto časopisu pronesl tvrdá odmítavá slova. Známé je v této souvislosti jeho označení PD jako *„katolicko-fašistického periodika“*.²⁸¹ Podobné prohlášení učinil i biskup Václav Malý, když 6. března 1997 na besedě o církvi v postkomunistické společnosti uvedl *„jménem svým i jménem českých a moravských biskupů“*, že se distancuje od *Pochodně Dneška* i všech podobných periodik a sdružení, dodal: *„Je to jen jedna malá skupina na okraji církve.“*²⁸² Jak jsme nastínili v oddíle 3.1.1.3., i brněnský biskup Vojtěch Cikrle již v dubnu 1995 písemně prohlásil, že PD *„těžce poškozuje svými antisemitskými a antiekumenickými výpady stále více se prohlubující ekumenický i mezináboženský dialog“*, *narušuje a podlamuje vzájemnou důvěru mezi katolíky, evangelíky a Židy a rozvrací úsilí římskokatolické církve na poli práce pro sjednocení křesťanů.*²⁸³

Také papež Jan Pavel II. se vyjádřil k problematice krajně pravicového extremismu následovně: *„Patriotismus ano, nacionalismus ne.“*²⁸⁴ Z těchto několika příkladů je

²⁷⁹ HORÁLEK, Martin. Kardinál Vlk odmítl jakékoliv projevy extremismu. *Tiskové středisko České biskupské konference* [online]. 2006 [cit. 2009-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://tisk.cirkev.cz/z-domova/kardinal-vlk-odmitl-jakekoliv-projevy-extremismu.html>>.

²⁸⁰ OUŘEDNÍKOVÁ, Alena. Židé i křesťané si v Plzni společně připomenou výročí transportů. *Tiskové středisko České biskupské konference* [online]. 2008 [cit. 2009-02-05]. Dostupný z WWW: <<http://tisk.cirkev.cz/z-domova/zide-i-krestane-si-v-plzni-spolecne-pripomenou-vyroci-transportu.html>>.

²⁸¹ Pochodeň dneška už nevychází. *Lidové noviny*, 25.3.1997, č. 71, s. 4.

²⁸² Fašisté zneužívají pojmu „katolický“. *Lidové noviny*, 11.3.1997, č. 59, s. 8.

²⁸³ Pochodeň dneška už nevychází. *Lidové noviny*, 25.3.1997, č. 71, s. 4.

²⁸⁴ HORÁLEK, Martin. Slovenští biskupové odsoudili projevy nacionalistického extremismu. *Tiskové středisko České biskupské konference* [online]. 2006 [cit. 2009-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://tisk.cirkev.cz/ze-zahranici/slovensti-biskupove-odsoudili-projevy-nacionalistickeho-extremismu.html>>.

tedy zřejmé, že katolická církev se staví svým odmítáním antisemitismu, nacionalismu či neonacismu proti radikálním a extremistickým skupinám hlásajícím tyto hodnoty.

K otázce extrémních levicových skupin se sice církev prostřednictvím oficiálních prohlášení podle dostupných informací přímo nevyjádřila. V této souvislosti nám však postačí jako vzor některé postoje církve vůči komunistickému režimu.

Mezi důležité dokumenty lze uvést encykliku *Centesimus annus*, vydanou papežem Janem Pavlem II. v roce 1991. Papež zde hodnotí události týkající se pádu komunismu z roku 1989-1990 a soustředí se i na kritiku marxistického socialismu. Již v předmluvě se hovoří o komunistickém bloku jako o „říši zla“, která mohla způsobit zničení světa. Dále zde např. hovoří o komunistickém režimu a v zásadě upozorňuje na jeho radikální snahy:

„Polovina evropského světadílu se dostala pod nadvládu komunistické diktatury, zatímco druhá polovina se hleděla podobného nebezpečí uchránit. Mnohé národy, uzavřené v tísnivých hranicích mocenského bloku, ztratily možnost o sobě rozhodovat. Přitom tu byly snahy zničit historické povědomí těchto národů a kořeny jejich staleté kultury. Nesmírné masy lidí byly v důsledku násilného rozdělení donuceny opustit svou zemi nebo byly násilím vyhnány... A konečně se nad celým světem vznáší hrozba jaderné války, která by mohla zahubit celé lidstvo. Věda využívaná k vojenským účelům dává nenávisti, podporované ideologií, do rukou rozhodující zbraň. Válka však může skončit bez vítězů a poražených – sebevraždou lidstva, a proto je třeba rozhodně odmítnout logiku, která k tomu vede, totiž myšlenku, že boj do zničení nepřítele, nepřátelství a válka přispívají k rozvoji a k historickému pokroku. Uznáme-li nutnost tohoto odmítnutí, musí to nutně otrást logikou ‚totální války‘ a ‚třídního boje‘... Nynější situace, vyznačující se obtížemi a nedostatky, je důsledkem historického procesu, v němž byly bývalé komunistické země většinou objektem, a nikoliv subjektem. Nalézají se tedy v této situaci nikoli na základě svého svobodného rozhodnutí nebo následkem omylů, jichž se dopustily, nýbrž v důsledku tragických historických událostí, které jim byly násilím vnuceny a které jim zabránily ubírat se cestou hospodářského a společenského rozvoje.“²⁸⁵

Také sekretariát České biskupské konference vydal v roce 2000 poselství *Pokoj a dobro*. Tento dokument bychom mohli považovat za jakousi reflexi církve, kde se také

²⁸⁵ *Církevní dokumenty - Centesimus annus* [online]. Politická etika, c2008, 5.6.2008 [cit. 2009-01-12]. Dostupný z WWW: <<http://pol-etika.ktf.cuni.cz/articles.php?lng=cz&pg=192>>.

věnuje kritice nacistického, ale především komunistického režimu.²⁸⁶ Doplňme, že obětem obou těchto totalitních režimů jsou církví pořádány vzpomínkové bohoslužby či různé konference na téma zločinů způsobených těmito režimy.²⁸⁷

Také Miroslav Mareš v této souvislosti ještě uvádí, že: „*Aspekt propojení katolicismu a krajní pravice však není zcela výjimečný, v českém prostředí ale zůstal svým rozsahem zcela marginální a církevní vedení i intelektuální elity křesťanského myšlenkového proudu jej ostře odsoudily.*“²⁸⁸ Vidíme tedy, že rasismus, antisemitismus, marxismus-leninismus a další antidemokratické postoje jsou v rozporu s novodobou politikou římskokatolické církve i obecným křesťanským světonázorem.

²⁸⁶ *Pokoj a dobro : List k sociálním otázkám v České republice k veřejné diskuzi* [online]. Katolická církev v České republice, c2009 , 20.2.2009 [cit. 2009-02-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.cirkev.cz/fialova-rada-dokumentu.html>>.

²⁸⁷ Více informací k tomuto tématu na: *Tiskové středisko České biskupské konference* [online]. c2009 [cit. 2009-02-20]. Dostupný z WWW: <<http://tisk.cirkev.cz/>>.

²⁸⁸ MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 168.

Závěr

V předkládané studii jsem se pokusil přiblížit podoby křesťanského extremismu a popsat způsoby, jakými některé extremistické organizace pracují s křesťanskou rétorikou. Pozornost byla soustředěna především na současné skupiny působící v ČR, tj. po roce 1989. Při snaze shromáždit a utřídit informace z odborných i pramenných materiálů jsem se dále pokusil o analýzu postojů extremistických a radikálních organizací využívajících křesťanství.

Již v úvodních kapitolách textu jsme definovali, jakým způsobem bude v práci zacházeno s pojmem extremismus a nastínili zařazení různých organizací do popisovaného přehledu. Znovu bych chtěl ovšem připomenout, že se v tomto případě nemá jednat o katalog skupin, jež jsou jednoznačně identifikovatelné jako radikální či extremistické a jež musí mít nutně silně nepřátelský postoj k demokratickému politickému zřízení. Cílem zde bylo zachytit strukturu a programové vymezení škály organizací, které se v nějakém ohledu vyznačují radikálními a extrémními politickými postoji, aniž by jejich zařazení do přehledu muselo být nutně spojeno s normativním posouzením jejich kvality. Pokusili jsme se tedy v textu kromě popisu využití křesťanské nauky v rámci jejich ideologie ještě zdůraznit ty prvky z činnosti těchto skupin, které se vyznačují jistým stupněm radikality.

Ze získaných informací je zřejmé, že celkový dopad takto zaměřených extremistů na naši společnost není příliš výrazný. O větším úspěchu politických uskupení bychom mohli hovořit u pravicových organizací, zejména v případě SPR-RSČ či NSJ. U Národního sjednocení, které vzhledem k uvedeným volebním výsledkům z roku 2006 nemá přílišnou oblibu české veřejnosti, můžeme o jeho dalším vývoji pouze spekulovat. U republikánů je situace obdobná a svoji parlamentní pozici již v dohledné době zřejmě nezopakují. Pro obě tato politická uskupení je však příznačný důraz na vlastenectví (které je živeno mj. důrazem na národní identitu spojenou s křesťanstvím) než na samotnou křesťanskou nauku. Podobně je tomu i u ostatních nacionalistických, příp. kališnických uskupení. Za současné situace můžeme hovořit o skutečnosti, že vzhledem k celkovému objemu politických subjektů v naší zemi se v případě extremistických skupin propojených s křesťanstvím jedná o okrajovou záležitost, která

by ovšem neměla být ze strany státních (příp. církevních) orgánů pro svoje represe a antisystémovost opomíjena.

Představili jsme si také k jakým cílům může být křesťanství extremistickými skupinami využíváno. V případě organizací majících politické ambice se tak jedná v zásadě o apel na vyznavače tohoto náboženství s cílem oslovit co největší voličskou základnu. Na druhou stranu skupiny křesťanských extremistů tím spíše podporují vlastní fundament. Příznivci ultrapravice mnohdy využívají křesťanství k „obhajobě“ svých postojů – zejména pak antisemitismu a nacionalismu. Oproti tomu levá část politického spektra soustředí pozornost k více sociálním otázkám společnosti a snaží se díky tomu smířit křesťanství s komunistickou ideologií.

V popisovaných organizacích hrálo křesťanství tedy různou roli a bylo v nich také odlišně zakořeněno. Konstatovat můžeme, že v případě politických radikálů se jedná spíše o populismus, neboť jak jsme již zhodnotili je jimi toto náboženství spíše zneužíváno pro volební účely. U těchto organizací je tedy využívaná křesťanská rétorika se snahou oslovit co největší počet voličů, tedy i z řad křesťanů. U radikálních náboženských skupin jakými byla třeba redakce *Týdeníku Politika* či *Dneška*, je situace poněkud odlišná. Zde bylo účelem pochopitelně také apelovat na co největší počet věřících a tato periodika sledovala rovněž politické cíle, ovšem na rozdíl od ryze politických uskupení vznikaly jejich teze spíše z náboženského (fundamentalistického) přesvědčení.

Na popisovaný fenomén jsme se pokusili nahlédnout v co možná nejširším měřítku. Tedy zmapovat tuto část extremistické scény částečně i v jejím historickém vývoji. Ovšem jak bylo řečeno, předkládaná studie si přesto neklade za cíl podat ucelené informace k danému tématu, neboť to není možné jednak z hlediska rozsahu práce, jednak (jak jsme se přesvědčili) kvůli komplikovanosti diskusí ohledně radikalismu a extremismu. Se závěry textu tak lze pochopitelně polemizovat, navrhnout jinou typologii popisovaných organizací, diskutovat o zařazení některých skupin či navrhnout doplnění dalších. Právě tato specializace však může být předmětem dalších prací založených na budoucích zkoumáních extremistických organizací s vazbami na křesťanství. Rád bych tedy, aby předkládané zachycení těchto společenských skutečností sloužilo pro další badatelské zpracování, které je v tomto případě ještě na počátku. A to na poli religionistiky i politologie.

Vzhledem ke zvolenému tématu bylo nutné využití různých politologických studií a práce v této souvislosti pokládá za důležité upozornit zároveň na nutnost další spolupráce mezi religionistikou a politologií. Politická věda může totiž připravit vědecky podloženou diskusi o fenoménu politického extremismu, ovšem při výzkumu náboženského extremismu jsou již možnosti politologie limitovány. Zde je podle mého názoru prostor pro religionistiku, neboť díky ní je možno na náboženskou rétoriku nahlédnout kriticky a nepředpojatě.

Bibliografie

Primární zdroje

Animal S.O.S., č. 3, 1992, s. 7. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 217. ISBN 80-85959-98-4.

BENEŠ, Václav. K otázkám války a míru. *Křesťanský sociál* [online]. 2008, č. 5 [cit. 2009-01-03]. Dostupný z WWW: <http://www.ksl.wz.cz/KSL5-6_08.htm>.

BIELIK, Petr. Jan Hus a jeho oslava. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 60. s. 16.

BOHATÝ, Jan. II. Vatikánský koncil. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 61. s. 3-4.

Budeme vládnout. *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 3, s. 10-11.

Česká národní politika. *Křesťanský sociál* [online]. 2008, č. 9 [cit. 2009-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.ksl.wz.cz/KSL9-10-2008.htm>>.

Církevní dokumenty - Centesimus annus [online]. Politická etika, c2008 , 5.6.2008 [cit. 2009-01-12]. Dostupný z WWW: <<http://politika.ktf.cuni.cz/articles.php?lng=cz&pg=192>>.

DEJDAR, Bohuslav. Na slovíčko pánové... *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 3. s. 1-2.

DOBIÁŠ, Pavel. Slovo dobré vůle. *Křesťanský sociál* [online]. 2008, č. 1 [cit. 2008-11-02]. Dostupný z WWW: <http://www.ksl.wz.cz/KS1_2_2008.htm>.

DOLEJŠÍ, Josef. Velcí a malý. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 4. s. 16.

DOLEJŠÍ, Miroslav. *Analýza 17. listopadu a změn ve východní Evropě v roce 1989* [online]. Pravý Blok, [cit. 2008-11-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.cibulka.net/nnoviny/nn1998/nn0198/obsah/mir/mir.htm>>.

DOŠEK, Miloslav. *Podoby současného českého extrémního nacionalismu* [online]. Litoměřičtí vlastenci, [cit. 2009-11-10]. Dostupný z WWW: <<http://litomericti-vlastenci.mysteria.cz/html/bp.htm>>.

E. M. *Národní sjednocení - extremistická strana?* [online]. Politický zápisník Bohumila Doležala, [2000] , 23.2.2009 [cit. 2009-02-24]. Dostupný z WWW: <<http://bohumildolezal.lidovky.cz/texty/u234-01.htm>>.

FILIP, Vojtěch. *Marxisté a křesťané si mají co říci. Haló noviny* [online]. 2002 [cit. 2009-01-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.sponge.org/~blank/h/index.php?co=view.php&viewindex=1&oddil=varia>>.

FOLPRECHT, Ludvík. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 59. s. 1-4.

HECZKO, Stanislav. *Kázání o naší době a době konce. Britské listy* [online]. 2005 [cit. 2009-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.blisty.cz/art/24901.html>>. ISSN 1213-1792.

HECZKO, Stanislav. *Vznik sboru Luterské evangelické církve a.v. v Praze. Člověk člověku, lidé lidem* [online]. 2003, č. 11 [cit. 2009-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.hnuti.zde.cz/>>.

HECZKOVÁ, Eduarda. *Bezdomovci a my* [online]. Getsemany, c2006 [cit. 2009-01-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.getsemany.cz/node/292>>.

HECZKOVÁ, Eduarda. *DESATERO A MORÁLNÍ KODEX BUDOVATELE KOMUNISMU. Člověk člověku, lidé lidem* [online]. 1999, č. 7 [cit. 2009-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.hnuti.zde.cz/>>.

HECZKOVÁ, Eduarda. Křesťané a církve v ČR před listopadem a po listopadu. *Člověk člověku, lidé lidem* [online]. 2002, č. 13 [cit. 2009-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.hnuti.zde.cz/>>.

HECZKOVÁ, Eduarda. Zamyšlení nad slovy z Bible. *Člověk člověku, lidé lidem* [online]. 2003, č. 11 [cit. 2009-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.sponge.org/~blank/h/index.php?co=casopis>>.

HEROLD, Ilja. Křesťanství a socialismus. *Poznámky k otázkám míru a spravedlnosti* [online]. 2007, č. 97 [cit. 2009-12-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.sds.cz/view.php?cislocclanku=2007100501>>.

HEROLD, Ilja. O víře a náboženství, opiu lidu a lidu samém. *Britské listy* [online]. 2005 [cit. 2008-12-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.blisty.cz/art/28948.html>>. ISSN ISSN 1213-179.

HEROLD, Ilja. Socialismus už nemá budoucnost. *Poznámky k otázkám míru a spravedlnosti* [online]. 2005, č. 90 [cit. 2009-01-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.sds.cz/view.php?cislocclanku=2006032602>>.

HORÁLEK, Martin. Kardinál Vlk odmítl jakékoliv projevy extremismu. *Tiskové středisko České biskupské konference* [online]. 2006 [cit. 2009-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://tisk.cirkev.cz/z-domova/kardinal-vlk-odmitl-jakekoliv-projevy-extremismu.html>>.

HORÁLEK, Martin. Slovenští biskupové odsoudili projevy nacionalistického extremismu. *Tiskové středisko České biskupské konference* [online]. 2006 [cit. 2009-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://tisk.cirkev.cz/ze-zahranici/slovensti-biskupove-odsoudili-projevy-nacionalistickeho-extremismu.html>>.

Hrdinové naší doby. *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 4. s. 5 a 12.

HROMÁDKA, Josef Lukl. *Komunismus a křesťanství : o nápravu věcí lidských*. 2. vyd. Hradec Králové : Evangelické dílo, 1947. 47 s. (bez ISBN).

HROMÁDKA, Josef Lukl. Komunistmus a křesťanství. In ČEJKA, Marek, HANUŠ, Jiří. *Křesťané a socialismus*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. 217 s. ISBN 978-80-7325-1.

HRŮZOVÁ, Vlasta. Otázky pro Jana Vika. *Republika : politický týdeník*. 1995, č. 22. s. 2

Ilja Herold – o autorovi [online]. Britské listy, c2005 [cit. 2008-12-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.blisty.cz/aut/811/bio.html>>.

KAŠPÁREK, František. Golem nad hradem. *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993, č. 8, s. 5-6.

KAŠPÁREK, František. Kdo z koho?. *Dnešek : pravicový opoziční list*. 1991, č. 1, s. 4.

KAŠPÁREK, František. Zloději lidské vůle. *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 3. s. 9.

KOUBA, Jiří. Jan Hus jako církevní reformátor. *Republika : politický týdeník*. 2000, č. 1, s. 3.

Komuniké : Všeslovanského sjezdu v Praze [online]. Slovanský výbor ČR, [cit. 2009-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.muweb.cz/www/slovansky_vybor/komunike.html>.

Kruh občanů ČR [online]. [1995] [cit. 2009-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://kruh.ic.cz/>>.

Křesťanskosociální listy [online]. Křesťanskosociální hnutí, 2008 , 23.3.2008 [cit. 2009-02-12]. Dostupný z WWW: <<http://ksl.wz.cz/>>.

KYLOUŠEK, Jakub, SMOLÍK , Josef. *Krajní pravice v krajských volbách 2008* [online]. Středoevropské politické studie, [2003] , 4.10.2008 [cit. 2009-02-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=352>>.

Manifest Národního sjednocení [online]. Národní sjednocení, [cit. 2008-12-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.nsj.cz/manifest.htm>>.

MAREŠOVÁ, Anna. Akumovo símě je símě dobytčí. *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 3. s. 7.

New Age. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 49. s. 2-4.

NOVÁK , Jaroslav. *Z historie SPR-RSČ* [online]. Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa, [1998] [cit. 2008-11-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.republikani.com/historie.htm>>.

OUŘEDNÍKOVÁ, Alena. Židé i křesťané si v Plzni společně připomenou výročí transportů. *Tiskové středisko České biskupské konference* [online]. 2008 [cit. 2009-02-05]. Dostupný z WWW: <<http://tisk.cirkev.cz/z-domova/zide-i-krestane-si-v-plzni-spolecne-pripomenou-vyroci-transportu.html>>.

PEJŘIMOVSKÝ, J. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1991, č. 47. s. 11.

POJĎME ZNOVU DO ULIC !. *Křesťanský sociál* [online]. 2008, č. 11 [cit. 2009-01-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.ksl.wz.cz/KSL11-12-2008.htm>>.

Pokoj a dobro : List k sociálním otázkám v České republice k veřejné diskuzi [online]. Katolická církev v České republice, c2009 , 20.2.2009 [cit. 2009-02-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.cirkev.cz/fialova-rada-dokumentu.html>>.

Pravidelné schůzky [online]. Hnutí za spravedlivou společnost a lásku k bližním, [cit. 2009-01-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.sponge.org/~blank/h/index.php?co=akce>>.

Právo a Spravedlnost [online]. Právo a Spravedlnost, c2007 [cit. 2009-03-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.pas-strana.cz/>>.

Pražský politický proces 1994 ve věci Týdeníku Politika [online]. Národně vzdělávací institut, 2005 , 15.11.2005 [cit. 2008-11-03]. Dostupný z WWW: <http://www.vzdelavaci-institut.com/_files/download/index.php?subcat=14&ENGINEsessID=056af3f28800e5b2c1fd31e5dc64f646>.

Proč volit Levý blok [online]. Levý blok, [cit. 2008-12-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecn.cz/ENV/VOLBY/LEVYBLOK/page1.htm>>.

Program HSSLB [online]. HNUTÍ ZA SPRAVEDLIVOU SPOLEČNOST A LÁSKU K BLIŽNÍM, [cit. 2009-01-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.sponge.org/~blank/h/index.php?co=program>>.

Program strany Národní sjednocení [online]. Národní sjednocení,[cit. 2008-12-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.nsj.cz/program.htm>>.

Prohlášení politické strany Národní sjednocení : K ročnímu výročí referenda o vstupu ČR do Evropské unie [online]. Altermedia, 24.6.2007 [cit. 2009-02-14]. Dostupný z WWW: <http://cz.altermedia.info/prohlen/prohlen-politick-strany-nrodn-sjednocen_589.html>.

Prohlášení NSJ 10/2004 ke vstupu ČR do EU a výzva k bojkotu voleb do Evropského parlamentu z 1. května 2004 [online]. Národní sjednocení, [cit. 2008-12-28]. Dostupný z WWW: <http://www.nsj.cz/stanoviska/10_2004.htm>.

Prohlášení NSJ 22/2005 - Zákaz KSČM ano, ale doopravdy [online]. Národní sjednocení, [cit. 2008-11-23]. Dostupný z WWW: <http://www.nsj.cz/stanoviska/25_22_2005.htm>.

Protokoly sionských mudrců [online]. Národně vzdělávací institut, 2005 , 23.11.2005 [cit. 2008-12-12]. Dostupný z WWW: <http://www.vzdelavaci-institut.com/_files/download/comment.php?dlid=52&ENGINEsessID=50649dd2f151f24f8fe6065a27347921>.

RADOSTNÁ UDÁLOST. *Člověk člověku, lidé lidem* [online]. 1999, č. 7 [cit. 2009-02-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.hnuti.zde.cz/>>.

ROZŠÍŘENÝ ČÁSTEČNÝ SEZNAM ŽIDŮ A ŽIDOVSKÝCH MÍŠENCŮ V KULTUŘE ČR [online]. Národně vzdělávací institut, 2005 , 20.12.2007 [cit. 2008-12-10]. Dostupný z WWW: <http://vzdelavaci-institut.com/_files/index.php?option=com_content&task=view&id=397&Itemid=57>.

Schindlerův seznam ... a symptomy národní zrady (přetištěno z Pochodně Dneška). *Republika : politický týdeník*. 1994, č. 30, s. 5.

SKELETON. *KALIŠNÍCI* [online]. Skinheads, 2005 , 20.3.2009 [cit. 2009-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.skini.estranky.cz/stranka/kalisnici>>.

SLÁDEK, Karel. *Nový rok v napětí mezi válkou a mírem* [online]. Christnet.cz, 3.1.2008 [cit. 2009-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.christnet.cz/magazin/clanek.asp?clanek=214&zamysleni=true>>.

SLÁDEK, Miroslav. Deset let. 1990-2000. *Republika : politický týdeník*. 2000, č. 8. s. 1-2.

SLÁDEK, Miroslav. Drogy a křesťanská morálka. *Republika : politický týdeník*. 1997, š. 17, s. 8.

SLÁDEK, Miroslav. Přijíždí svatý otec. *Republika : politický týdeník*. 1997, š. 17, s. 1.

SLÁDEK, Miroslav. *To, co mám na mysli, je svoboda* [online]. 1995. Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa, [cit. 2008-12-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.republikani.com/knihy.htm>>.

SLÁDEK, Miroslav. *Úvodem několik slov*. [online]. Pravý Blok, [cit. 2008-11-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.cibulka.net/nnoviny/nn1998/nn0198/obsah/mir/u.htm>>.

SLÁDEK, Miroslav. Úvodník. *Republika : politický týdeník*. 2000, č. 14, s. 2.

SPIRAGO, Franz. Co soudí mnozí o antikristu. s. 26. In MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 166.

Tiskové středisko České biskupské konference [online]. c2009 [cit. 2009-02-20]. Dostupný z WWW: <<http://tisk.cirkev.cz/>>.

TOMÁŠ, Josef. O národnosti, státnosti a geopolitice. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 94. s. 4.

TOMÁŠ, Josef. Skutečnost – minulá, přítomná, budoucí. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 60. s. 5-6.

TOMÁŠ, Josef. Stav ve kterém se nacházíme. *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 5. s. 1-2.

TRUXA, František. Reakce na kritiku údajné nařikavosti katolíků. *Křesťanský sociál* [online]. 2008, č. 11 [cit. 2009-01-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.ksl.wz.cz/KSL11-12-2008.htm>>.

TULEŠKOV, Oğňan. Jan Šrámek – demokrat, vlastenec a sociál. *Křesťanský sociál* [online]. 2008, č. 9 [cit. 2009-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.ksl.wz.cz/KSL9-10-2008.htm>>.

Volby a NÁRODNÍ SJEDNOCENÍ [online]. Národní sjednocení, [cit. 2009-02-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.nsj.cz/volby.htm>>.

Volební program pro parlamentní volby 2006 [online]. Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa, 2006 [cit. 2008-11-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.republikani.com/program.htm#Solidarita>>.

Volná myšlenka České republiky - Humanistické a etické sdružení občanů bez vyznání [online]. Volná myšlenka, [2000] [cit. 2008-12-23]. Dostupný z WWW: <<http://mujweb.cz/spolecnost/volnamyslenka/stanovy.htm>>.

VORÍŠEK, Jaroslav. Heretické proměny ThDr. Františka Tomáška ve světle vlastních katechismů. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 59. s. 5.

VORÍŠEK, Jaroslav. Učedník „stavitelů chrámu“. *Týdeník Politika : soukromý list pro politiku a ekonomiku*. 1992. č. 75. s. 4.

Zastavte anarchii. *Dnešek : vlastenectví-víra-pokora-odvaha*. 1993. č. 7. s. 1.

Sekundární zdroje

ANKETA: Hlasování o nejvulgárnější slovník vyhrál premiér Topolánek. *IDnes.cz* [online]. 2008 [cit. 2008-10-12]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/politici-v-hrubostech-pritvrдили-vyberte-nejvetsiho-sprostaka-p8k-domaci.asp?c=A080819_122637_domaci_ved>.

BALÍK, Stanislav, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7325-130-7.

BASTL, Martin. *Radikální levice v České republice : devadesátá léta dvacátého století*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2001. 117 s. ISBN 80-210-2722-3.

BERGSDORF, Herald. *Extremisté bez masky : porovnání levicově a pravicově extremistických stran*. Praha : Občanský institut, 2004. 15 s. ISBN 80-86228-33-9.

CIKRLE, Vojtěch.: Prohlášení – stanovisko k časopisu Pochodeň dneška (informativní materiál). Brno, 1995. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 217. ISBN 80-85959-98-4.

CUHRA, Jaroslav. Československo a Vatikán za Pražského jara. In KÁRNÍK, Zdeněk, KOPEČEK, Michal. *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v*

Československu do roku 1989. Praha : Dokořán : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2003. s. 317. ISBN 80-86569-60-8.

ČECHUROVÁ, Jana. *Česká politická pravice : mezi převratem a krizí*. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1999. 124 s. ISBN 80-7106-264-2.

DANICS, Štefan. *Extremismus : Hrozba demokracie*. Praha : POLICE HISTORY, 2002. 128 s. ISBN 80-86477-07-X.

Extremismus v katolickém hávu. *Lidové noviny*, č. 47, 25. února 1997. s. 8.

Fašisté zneužívají pojmu „katolický“. *Lidové noviny*, 11.3.1997, č. 59, s. 8.

FIALA, Petr. Český politický extremismus a radikalismus z hlediska politologie. In FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno : Masarykova univerzita, 1998. s. 7.

FIALA, Petr. *Katolicismus a politika : o politické dimenzi katolicismu v postmoderní době*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1995. 349 s. ISBN 80-85959-01-1.

FRAJDL, Jiří. *ZA PROTEKTORÁTU: Protektorátní kolaborantské a fašistické organizace 1939–1945* [online]. Klub českého pohraničí v Rýmařově, [1997] , 19.2.2009 [cit. 2009-02-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.kcprymarov.estranky.cz/clanky/nase-knihovna/protektoratni-kolaborantske-a-fasisticke-organizace-1939-1945>>.

FRANK, Hans. Im Angesicht der Galgen. München 1953, s. 315. In MACHÁLEK, Vít. Postoje českých křesťanů k šoa po roce 1945. *Křesťanská revue*. 1998, roč. LXV, č. 8. s. 205.

GREGOROVÍČ, Miroslav. *Kapitoly o českém fašismu : fašismus jako měřítko politické dezorientace*. Praha : Lidové noviny, 1995. 186 s. ISBN 80-7106-100-X.

HEJL, Vilém. Rozvrat. Mnichov a náš osud. Praha 1990. s. 55. In MACHÁLEK, Vít. Postoje českých křesťanů k šoa po roce 1945. *Křesťanská revue*. 1998, roč. LXV, č. 8. s. 204.

HANUŠ, Jiří. Pochodeň dneška. *Revue pro politiku a kulturu*. 1995, č. 3, s. 31.

HOLE, Günter. *Fanatismus : Sklon k extrému a jeho psychologické kořeny*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. 148 s. ISBN 80-7178-183-5.

CHARVÁT , Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha : Portál, 2007. 183 s. ISBN 978-80-7367-098-6.

CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha : Linde, 2001. 172 s. ISBN 80-7201-265-7.

CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. 1. vyd. Praha : Armex, 2000. 114 s. ISBN 80-86244-14-8.

CHMELÍK, Jan. *Symbolika v extremistických hnutích*. Praha : Print-typia, 1999. 99 s. ISBN 80-239-5652-3.

Katolická akce [online]. Totalita.cz, 2000 , 2009 [cit. 2008-12-28]. Dostupný z WWW: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/akce_katol.php>.

KOVTUN;, Jiří. *Historická dimenze Hilsnerova případu* [online]. Holocaust.cz, [2001] , 27.1.2007 [cit. 2008-11-20]. Dostupný z WWW: <http://www.holocaust.cz/cz2/resources/ros_chodes/1999/12/hilsneruv_pripad>.

LUXMOORE, Jonathan, BABIUCHOVÁ, Jolanta. *Vatikán a rudý prapor : zápas o duši východní Evropy*. 1. vyd. Praha : Volvox Globator, 2003. 531 s. ISBN 80-7207-420-2.

MACHÁLEK, Vít. Postoje českých křesťanů k šoa po roce 1945. *Křesťanská revue*. 1998, roč. LXV, č. 8, s. 197-224.

MAREŠ, Miroslav. Křesťanství a politický extremismus v České republice. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 217. ISBN 80-85959-98-4.

MAREŠ, Miroslav. *Politický rozměr požadavků německé menšiny v České republice* [online]. Středoevropské politické studie, [2003] , 3.6.2004 [cit. 2009-02-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=201>>.

MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2003. 655 s. ISBN 80-86598-45-4.

MAREŠ, Miroslav. Trendy od Temže. *Reflex* [online]. 2001, č. 23 [cit. 2009-03-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.reflex.cz/Clanek6180.html>>.

MAREŠ, Miroslav. *Zahraničně-politické koncepce české krajní pravice* [online]. Středoevropské politické studie, [2003] , 1.2.2000 [cit. 2009-01-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=132>>.

MAREŠOVÁ, Alena. *Kriminologické a právní aspekty extremismu*. 1. vyd. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. 162 s. ISBN 80-86008-59-2.

MAZEL, Michal. Oponenti systému. In FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1998. s. 303. ISBN 80-210-1798-8.

MUDRA, Jiří. *Všeslovanský sjezd 1998* [online]. Společnost přátel Lužice, 1998 [cit. 2008-12-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.luzice.cz/clv/clv98/cerv-srp.htm>>.

NEKONEČNÝ, Milan. *Český fašismus*. 1. vyd. Praha : Vodnář, 2006. 427 s. ISBN 80-86226-73-5.

NEKONEČNÝ, Milan. Sedmdesátileté výročí insigniády z jiného pohledu. *Nový Polygon* [online]. 2004, č. 6 [cit. 2008-11-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.cs-magazin.com/2005-03/view.php?article=articles/cs050334.htm>>.

NAKONEČNÝ, Milan. *Vlajka : K historii a ideologii českého nacionalismu*. 1. vyd. Praha : Chvojko nakladatelství, 2001. 336 s. ISBN 80-86183-24-6.

PEHR, Michal. *Cestami křesťanské politiky : biografický slovník k dějinám křesťanských stran v českých zemích*. 1. vyd. Praha : Akropolis, 2007. 373 s. ISBN 978-80-86.

PERNES, Jiří. Následník trůnu – František Ferdinand d'Este a Pochodeň dneška. *Proglas*. 1994, roč. 6, č. 3.

Pochodeň dneška už nevychází. *Lidové noviny*. 25.3.1997, č. 71, s. 4.

Political compass [online]. 28.11.2008 , 28.11.2008 [cit. 2009-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.politicalcompass.org/index>>.

RATAJ, Jan. *O autoritativní národní stát : ideologické proměny české politiky v druhé republice 1938-1939* . 1. vyd. Praha : Karolinum, 1997. 279 s. ISBN 80-7184-516-7.

Seznam občanských sdružení [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, c2008 , 18.3.2009 [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/rady/sdruzeni/sdruz048.html>>.

SVOBODA, Jindřich. *Politický katolicismus u nás* [online]. Společenské vědy, 2008 [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW: <http://www.spolved.web2001.cz/stud_mat/katolici.htm>.

ŠPINKA, Milan. *Pravice dob minulých: Křesťanskosociální strana* [online]. Národní myšlenka, [2000] , 14.2.2002 [cit. 2009-02-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.narmyslenka.cz/view.php?cislocclanku=2002020008>>.

Tajní členové KSČ [online]. Totalita.cz, [2000] , 2009 [cit. 2009-02-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/ponorka.php>>.

VAŠKO, Václav. Čtyřicet let od vydání *Pacem in terris*. *Perspektivy* [online]. 2008, roč. 2003, č. 7 [cit. 2009-02-03]. Dostupný z WWW: <http://www.tf.jcu.cz/katedry/ket/temata-diskuze/socialni_etika>.

VEČEŘA, Pavel. Jan Scheinost - prominentní katolický novinář před Národním soudem. In MAREK, Pavel, HANUŠ, Jiří. *Osobnost v církvi a politice : čeští a slovenští křesťané ve 20. století*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. s. 687. ISBN 80-7325-097-7.

Velký slovník naučný A/L. 1. vyd. Praha : Diderot, 1999. 841 s. ISBN 80-902723-1-2.

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 2. - 3.6.2006 : Celkové výsledky hlasování [online]. Český statistický úřad, [2009] , [cit. 2009-03-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>>.

VYDRA, Zbyněk. *Češi v zajetí antisemitismu* [online]. Lidové noviny, 2008 , 12.4.2008 [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW: <http://www.lidovky.cz/tiskni.asp?r=ln_noviny&c=A080412_000099_ln_noviny_sko&klic=224903&mes=080412_0>.

ZÍDEK, Petr. Nová tvář KSČM - antisemita. *Lidové noviny* [online]. 2009 [cit. 2009-01-15]. Dostupný z WWW: <http://www.lidovky.cz/ln-nova-tvar-kscm-antisemita-dgo/ln_domov.asp?c=A081230_194814_ln_domov_nev>.

Znalecký posudek časopisu *Týdeník Politika*. Filosofická fakulta UK v Praze s. 1-5. In FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev a totalitarismus*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. s. 183.